

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

■ MÁRCIUS

29. P ✦ Nagypéntek – Jézus Krisztus kereszthalála
– Királyi imaórák – Szigorú böjt
30. Szo ✦ Nagyszombat – Jézus Krisztus síri nyugalma – Böjt

31. V ⊕ HÚSVÉT – Jézus Krisztus feltámadása

■ ÁPRILIS

1. H ✦ Fényes hétfő
2. K ✦ Fényes kedd
3. Sz ✦ Fényes szerda
4. Cs ✦ Fényes csütörtök
5. P ✦ Fényes péntek
6. Szo ✦ Fényes szombat

Szabad hét

7. V ✦ Tamás vasárnap – (Kalliopiosz vt.) – 1. hang

8. H Heródion és tsai. apk.
9. K Eupszikhiosz vt.
10. Sz Terenciusz és tsai. vtk.
11. Cs Antipász fszvt.
12. P Bazil hv. fp.
13. Szo Márton hv. fp.

14. V Kenethozó asszonyok vasárnapja
– (Arisztarkosz, Pudensz és Trofimosz apk.) – 2. hang

15. H Kreszcensz vt.
16. K Agapé és tsai. vtnők
17. Sz Simeon fszvt. és tsai., Ákos fszvt.
18. Cs János szé.
19. P Pafnutiosz fszvt., János szé.
20. Szo Tivadar szé.

21. V Inaszakadt vasárnapja
– (Januáriusz fszvt. és tsai., Tivadar fszvt.) – 3. hang

22. H Tivadar fp.
23. K ✦ György nagyvértanú
24. Sz ✦ Az Ötvened közepe – (Erzsébet sza., Száva vt.)
25. Cs ☉ Márk ap., evta. – Uü.
26. P Uü. – Bazil fszvt.
27. Szo Uü. – Simeon fszvt.

28. V Szamariai asszony vasárnapja – Uü.
– (Jázon és Szozipáter apk.) – 4. hang

29. H Uü. – A küzikei 9 vt. – (Memnon szé.)
30. K ☉ Jakab ap. – Uü.

■ MÁJUS

1. Sz ☉ Az Ötvenedközép ünz. – (Jeremiás pr.)
2. Cs ☉ Atanáz fp.
3. P Timóteus és Móra vtk.
4. Szo Pelágia vtnő

5. V Vakonszületett vasárnapja – (Irén nvtnő) – 5. hang

6. H Jób pr.
7. K A Szent Kereszt jeruzsálemi megjelenése
8. Sz ✦ Húsvét ünnepzárása – János ap., evta.
9. Cs ⊕ Az Úr mennybemenetele – (Izajás pr., Kristóf vt.
– Csodatevő Miklós fp. ereklyéinek átvitele)
10. P ☉ Simon ap. – Uü.
11. Szo ✦ Boldog Hopkó Bazil fszvt. – Uü. – (Mókiosz fszvt.)

12. V Az első (nikeai) egyetemes zsinat igazhitű atyáinak emléke
– Uü. – (Epifániosz és Germánosz fpk.) – 6. hang

13. H Uü. – Glikéria vtnő
14. K Uü. – Izidor vt.
15. Sz Uü. – Nagy Pakhómiosz szé., Akhillész fp.
16. Cs Uü. – Tivadar rem.
17. P ☉ Mennybemenetel ünz. – (Andronikosz és Junia apk.)
18. Szo Halottak emlékezete – (Péter és tsai. vtk.)

19. V ⊕ Pünkösd vasárnap – A Szentlélek eljövetele
– (Patrik fszvt. és tsai.) – 7. hang

20. H ☉ Pünkösd hétfő – A Szentháromság ünnepe – Uü.
21. K ✦ Konstantin és Ilona társapk. – Uü.
22. Sz Uü. – Baziliskosz vt.
23. Cs Uü. – Mihály hv. fp.
24. P Uü. – Simeon rem.
25. Szo ✦ Pünkösd ünz. – Ker. János pr. fejének III. megtalálása

Szabad hét

26. V Mindenszentek vasárnapja – (Kárpusz ap.) – 8. hang

27. H Helládiosz fszvt. – Apostolfeljedelmek bünb. idő kezdete
28. K Eutik fszvt. – Allelujás nap
29. Sz Teodózia vtnő – Allelujás nap
30. Cs Izsák szé. – Allelujás nap
31. P Hermiász vt. – Allelujás nap

■ JÚNIUS

1. Szo Jusztinosz és tsai. vtk.

2. V Pünkösd u. 2. vasárnap – Nikéforosz hv. fp. – 1. hang

3. H Lukilliánosz és tsai. vtk. – Allelujás nap
4. K Metrofán fp.
5. Sz Dorotheosz fszvt. – Allelujás nap
6. Cs Visszárion és Hilárion szé. – Allelujás nap
7. P Teodosz fszvt. – Allelujás nap
8. Szo ☉ Tivadar nvt. ereklyéinek átvitele

9. V Pünkösd u. 3. vasárnap – Cirill fp. – 2. hang

10. H Sándor és Antónia vtk. – (Timóteus fszvt.) – Allelujás nap
11. K ☉ Bertalan és Barnabás apk.
12. Sz Onufriosz rem., Péter szé.
13. Cs Akvilina vtnő
14. P Elizeus pr., Metód hv. fp.
15. Szo Ámosz pr.

16. V Pünkösd u. 4. vasárnap – Tikhón fp. – 3. hang

17. H Mánuel és tsai. vtk.
18. K Leontin vt.
19. Sz ☉ Júdás ap.
20. Cs Metód fszvt. – Allelujás nap
21. P Julián vt.
22. Szo Özséb fszvt.

23. V Pünkösd u. 5. vasárnap – Agrippin vtnő – 4. hang

24. H ✦ Keresztelő János pr. születése
25. K Uü. – Febrónia vtnő
26. Sz Dávid szé.
27. Cs Sámson szé.
28. P Cirusz és János ingy. orv. vtk. ereklyéi
29. Szo ⊕ Péter és Pál főapostolok
30. V ☉ Pünkösd u. 6. vasárnap – A tizenkét apostol – 5. hang

„Ma mindenknek betelnek világossággal”

Jön-e fény a sötétség után? Egyáltalán van-e fény a sötétségen túl? Talán ez a legfontosabb kérdése a sötétségtől szenvedő embernek

„A nép, mely sötétségben ült, nagy világosságot látott” (Mt 4,16) – idéztük a próféta szavait karácsonykor (Iz 9,1). Ez igen erős vigasztalás, hogy eljön a Messiás, aki helyreállít mindent. S el is jött. Bár mindenki meglepetésére nem ott és nem úgy, mint amire számítottak.

Az okos és bölcsnek számító írástudók magabiztosan utasították el annak lehetőségét, hogy Jézus volna a Messiás. „Nézz utána és meglátod, hogy Galileából nem támad próféta.” – figyelmeztették egymást (Jn 7,52). Jogosnak tűnő önvédelem is volt ez részükről, hiszen ha mégis Jézus a Messiás, akkor bizony, alaposan át kell alakítaniuk mindent: gondolkodásukat, életüket, sőt, még vallásukat is. Így hát jobb a biztos út, az elutasítás: Jézus nem lehet a Messiás.

Nem tudjuk, mennyire módosította volna nézetüket, ha a dolgoknak alaposabban utánajárnak, és kiderítik, hogy Jézus valóban nem Galileából származott, hanem abból a Betlehemből, amelyről a próféták pontosan jövendöltek: „De te, Efráta Betleheme, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled születik majd nekem, aki uralkodni fog Izrael felett.” (Mik 5,2) Vélhetően találtak volna más kifogást, amelybe kapaszkodva megmaradhatnak tagadásuk biztosnak tűnő fedezékében.

Jézus tehát – a próféták jövendöléseit beteljesítve – Dávid leszármazottjaként Betlehemben született. Ha a farizeusok és az írástudók rosszul is tájékozódtak, azért a Messiás megszületett, s a próféta ígérete a sötétségben ülőknek érkező fényről igaznak bizonyult. Valóban, a betlehemi barlangot elárasztotta a fény, angyalok

dicsőítő kara jelent meg, és énekelt az újszülött kisdednek, a földre szállt Istennek: „Dicsőség a magasságban Istennek! És a földön békesség és jóakarát az embereknek!” (Lk 2,14).

Ám mégsem mondhatjuk, hogy ettől kezdve folyamatosan árad a fény, bevilágítva

becsült porfészekbe, Názáretbe költözött, hogy szüleinek engedelmeskedve növekedjék korban és bölcsességben. Egyszer még megcsillant rendkívülisége, amikor tizenkét évesen a templomban, akik csak hallották, csodálkoztak okosságán és feleletein. De azért megmaradt rejtett életében ismeretlenül harminc éven át.

az emberi nyomorúság minden fekete bugyrába. Hiszen a betlehemi barlang is hamarosan újra sötétbe borul. Sőt Júdea egész vidéke, amikor Heródes keresteti a gyermeket, hogy megölje, s a biztonság kedvéért még ki tudja hány másik ártatlant. A tagadás itt már nagyon biztosra akar menni. Nem bízva a véletlenre. Nemcsak ő maga akar továbbra is saját sötétségében csücsülni, de bebiztosítja, hogy mások, családok sokasága is jajveszékelen ebben a szörnyűséges reménytelenségben. „Ráhél siratja fiait és nem akar megvigasztalódni.” (Iz 31,15; Mt 2,18)

S ha a mézarlást el is kerülhette a gyermek messiás, azért később sem rajzolódt ki előtte fényes életpálya. Az Egyiptomból való menekülés után a nem sokra

Amikor ezen időszak elteltével kilép az emberek elé, a Jordán partján János a maga pusztába kiáltó szavával tesz róla tanúságot, melyet az Atya égi szózatával és a Lélek galamb képében való reá szállásával hitelesít. De ekkor is olyan szakasz következik, amely inkább rejtett életéhez hasonlítható, tündöklés és üldözés váltogatják egymást. Egy-egy ponton felcsillan isteni dicsősége, de újra és újra falakba ütközik: vagy ellenségei akarják eltenni láb alól, vagy saját tanítványainak értetlenségétől szenved.

Úgy tűnik tehát, hogy az a karácsonykor megígért nagy világosság még várat magára. Jézus földi élete voltaképpen teljes sötétséggel, tökéletes kudarccal végződik. A nagyreményű, csodatevő rabbi, aki-

nek még a szavai is hatalmat sugároztak, nem kerülheti el vesztét, a konok tagadók felülkerekednek, s ami harminc évvel korábban nem sikerült Betlehemben, annak az órája végül elérkezik Jeruzsálemben, illetve annak falain kívül, a Golgotának nevezett hegyen. Immár sikerül megölni a hóbortos lázítót, aki azt mondta magáról: „*Én vagyok a világ világossága!*” (Jn 8,12) Jobb a sötétség, biztosabb, kezelhetőbb, könnyebben irányíthatók mindazok, akik a sötétségben és a halál árnyékában ülnek. Hogy teljes bizonyosságot nyerjenek, még a sírt is lepecsételik. Szokatlan elővigyázatosság!

Az apostolok újra sötétségük reménytelenségében ülnek. Pedig azt remélték, ő fogja megváltani Izraelt. A kudarc minden eddiginél fájóbb. Marad a sötétség. Van, aki szétnéz merengve, okos fejével biccent, nem remél, indul vissza a hétköznapiak monoton világába. Még szerencse, hogy asszonyok is vannak közöttük, akiket bár szintén eltölt a fájdalom remény-

telen szomorúsága, de az nem bénítja meg őket, nem ülnek tehetetlenül – szeretjük cselekvésre készíteni őket. Ha nagy is a kő, rajta is a pecsét, az nem lehet, hogy drága halottjuk balzsamok nélkül feküdjön a rideg kő sírban.

Ez a női szeretet aztán valami egészen rendkívüli fordulatot hoz. Amint odaérnek, látják, nem kell a követ elhengeríteni, nincs már kit bebalzsamozni, a sír sötét üregéből a földön eddig soha nem tapasztalt, rendkívüli fény árad. A betlehemi barlangot a jászolban fekvő kisded sugározta be, itt éppen ennek az isteni lénynek a hiánya tündököltet föl valami elképesztő, eddig ismeretlen reményt. Most nem angyalok sokasága zeng dicsőítő éneket, csupán két angyal ül a követ, és jelenti nagy bizonyossággal: „*Mit keresitek az élőket a holtak közt? Nincs itt, föltámadt.*” (Lk 24,5-6). Az élet szerzőjét a sír nem tarthatja fogságban. „*Menjetek gyorsan, mondjátok meg a tanítványoknak!*” (Mt 28,7)

Svajon a mi szívünket? Vajon bevilágít a mi életünkbe? Vagy azt mondjuk, Betlehemben is megjelent, majd kihuny, húsvétkor is felragyog, de majd jönnek a józan hétköznapiak? Vajon pulzál a fény a világban, avagy valóban le tudja győzni a sötétséget? Vajon kin és min múlik, hogy a föltámadás fénye világít-e a sötétségben vagy csak birkóznak egymással, hol egyik, hol másik kerekedvén felül?

A kérdés nyitja a szabad akaratban van. Isten létbe hív, fénybe vonz, boldogságot kínál, de ezekkel az isteni kincsekkel nem ront rá az emberre. Senkire nem kényszeríti a hitet, senkit nem rángat bele a fénybe. Ellenállhatatlan ereje csak azoknak mutatkozik, akik maguk is lépni akarnak. Akiknek nem elég a sötét, de a szürkeség sem, nem elég a fénytelen élet, nem elégszenek meg a hétköznapiak reménytelen értelmetlenségével. Akik többet akarnak, azoknak többet ad, sokkal többet, mint valaha is remélnék vagy elképzelni tudnák.

Éppen erre alkotta Isten az embert. Belénk teremtett saját képe és hasonlatossága azt jelenti, hogy törekednünk kell felé. Minden szándékunk az ő irányába mutat, igaz, csak akkor, ha önzetlen, világos és tiszta. Sohase fordulhat mások ellen, emelkedhet mások fölé, hanem mindig mások javára és emelkedésére is

Viszik is a hirt, de az emeleti teremben ülők szíve mélyén ülő sötétséget ez az asszonyi beszéd nem tudja áttörni, nem hisznek nekik. Majd újabb tanúságtételek következnek, melyek csak további zavart keltenek, s a hétköznapi élet sötétségébe visszatérni akarókat összezavarja ugyan, de szándékuktól nem téríti el. Amikor maga a Feltámadott megy utánuk, magyaráz nekik türelmesen, s végül felfedi magát a kenyértörésben (Lk 24,14-32), vagy amikor a többiek közé is maga lép be a zárt ajtón keresztül (Lk 24,36), akkor jut el a szívükig az új világ fénye. Krisztus föltámadt, a sír üres, az alvilág kapufélfái tárva-nyitva, a halál legyőzötten fekszik a Messiás lába alatt.

A karácsonykor megjelenő, reményt ígérő fény immár beteljesedett. Ezt a ragyogást nem tudja elhomályosítani értetlenség, ellenállás, gyilkosság, erőszak. A feltámadás fénye legyőzhetetlenül ragyogja be az egész világot.

kell szolgáljon. Ez lehet húsvét titkának kulcsa? A tiszta többre törekvés tanulásban, munkában, sportban, művészetben, lelki életben? A hétköznapiakba visszatérni igyekvő szomorú apostoloknak Jézus utánament, magyarázataival értelmükre hatott, aztán felfénylő jelenlétével visszafordította őket. Vajon ma nem megy utána a tévelygőknek? Ma nem mutatja meg föltámadt lényének fényét? Talán elrejtje magát a XXI. század embere elől? Nem lehetséges, hogy inkább mi takarjuk el szemünket, hajtjuk le fejünket, szegezzük a földre tekintetünket?

A sárba ragadt ember nem tud emelkedni. A lehorgasztott fej nem látja meg a hajnalhasadást. A befedett szem nem veszi észre, hogy már világos van.

Talán ezért is adja ajkunkra a bizánci egyház a húsvéti köszöntésében, hogy Krisztus valóban föltámadt! Ha valakiben netán kétely támadna, akkor e köszöntés nyissa föl szemét: Valóban föltámadt! Valóban itt a fény! Valóban elérkezett már Krisztus világossága! Teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy a világosság győzött a sötétség fölött. Talán csak annyi teendőnk maradt, hogy életünket is igazítsuk ehhez az életbevágóan fontos köszöntéshez. Hogy ne csak szavaink, de minden tettünk, egész életünk legyen embertársaink számára erőt adó biztatás, hogy Krisztus valóban föltámadt.

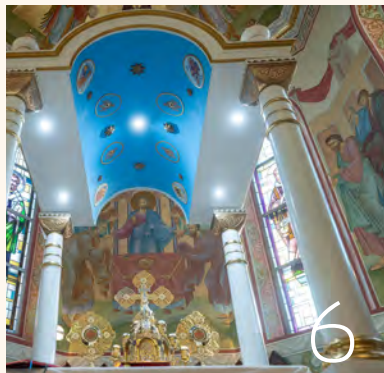

A TE FELTÁMADÁSODAT, KRISZTUS ÜDVÖZÍTŐNK,
ANGYALOK ÉNEKLIK A MENNYEKBEN, ÉS MINKET IS
MÉLTASS E FÖLDÖN, HOGY TISZTA SZÍVVEL
ÉNEKELJÜNK ÉS DICSŐÍTSÜNK TÉGED!

- 1** FÜLÖP METROPOLITA: Előszó – „Ma mindenek betelnek világossággal”
- 6** P. TÓTH NÓRA: Az Atya újra és újra befogad minket hajlékába – Megújult a kisvárdai görögkatolikus templom
- 8** A. VARGA BERNADETT, BRÓDI-SZILÁGYI ICUS, P. TÓTH NÓRA: Ökumenikus imahét a béke és a megbékélés szolgálatában
- 12** Házasság hete 2024 – Hekler Melinda: „Egyértelmű volt, hogy nem fogunk tíz évig járni”
- 14** Házasság hete 2024 – Király András: Nagy dolgokat cselekszik az Úr – Az igazi ökumenizmus egy vegyes házasságban
- 18** TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA: Újszentelt papjaink első szolgálati éve – Molnár Ádám
- 21** THULLNER ZSUZSANNA: Egy úton kell járnunk – Keresztény-zsidó imaóra Budapesten
- 22** KONCZ ATTILA: „BETELJESEDETT” – Húsvéti zarándoklat Jeruzsálemben
- 26** NYIRÁN JÁNOS: Krisztus feltámadt...! – De zajosan vagy csendesen?
- 30** KONCZ ATTILA: Könnyen elkészíthető, hagyományos ünnepi menü húsvétra
- 34** KONCZ ATTILA: Ne legyen üres skanzen – Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend küldetése a Szentföldről
- 38** IVANCSÓ BAZIL: A Szentföld állatvilága 6.
- 40** PALÁNKI ISTVÁN: Hittel bármire képesek lehetünk – „Szülinapi buli” a hajdúszoboszlói Szent Lukács idősotthonban
- 41** P. TÓTH NÓRA: Egy születésénél fogva szinodális egyház – Beszélgetés Végsheő Tamással, a magyar görögkatolikus egyház monográfusával
- 44** KIRÁLY ANDRÁS: „Az ajtó nyitva áll...” – Hatvan éve találkozott VI. Pál pápa és Athenagorasz pátriárka
- 49** Lakatos Laci bácsi emlékére
- 50** PAPP ANDRÁS: Árva egyházközségből exarchátus
- 54** IVANCSÓ BAZIL: Gondolatok egy lávafolyás kapcsán
- 56** KONCZ ATTILA: Bizánci, Ószláv, Magyar – A Szent Liturgia kortárs zenei megfogalmazásban
- 59** KONCZ ATTILA: Falusi katedrális – Görögkatolikus templom Kós Károly tervei alapján
- 62** SZILVÁSI ZALÁN: Indián nyár januárban – Cseh Tamás emlékére
- 66** OBBÁGY LACUS: Történelmi magyar siker a kézilabda Európa-bajnokságon
- 70** OBBÁGY LACUS: Szív, lélek, akarat, hit és a biztonságot jelentő Rozsály – Beszélgetés Bücs Zsolttal
- 74** TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA: Gyerekoldalak
- 76** TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA: Ez történt...

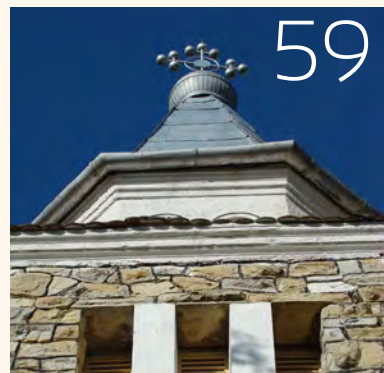
6

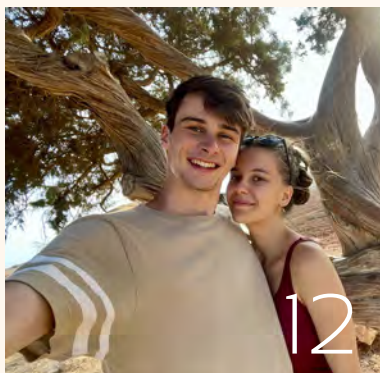
26

44

59

12

34

50

70

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA
SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT
FELELŐS KIADÓ: KOCSIS FÜLÖP ÉRSEK-METROPOLITA

HONLAPUNK CÍME: **WWW.GOROGKATOLIKUS.HU**
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:
4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 13-19.
TEL: +3642/597-600 /401 MELLÉK

INFORMÁCIÓ:
GOROGHIR@GOROGKATOLIKUSMETROPOLIA.HU

SZÁMLASZÁM: 10702064-72479962-51100005 CIB
(GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT)

FŐSZERKESZTŐ: KIRÁLY ANDRÁS, KONCZ ATTILA
SZERKESZTŐ: TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA, VÁNDOR ILKA
FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA,
GERNER ATTILA, KIRÁLY ANDRÁS,
ZADUBENSKAI NORBERT, SZABÓ SÁNDOR
POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA, BRÓDI-SZILÁGYI ICUS
VARGA B. BERNADETT, TRETYÁNSZKY CSABA

CÍMLAPFOTÓ: KONCZ ATTILA
ÁRCLAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ
NYOMDAI MUNKÁK: IMI PRINT KFT., NYÍREGYHÁZA

ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ ÉS SZEMLÉLET
MEGRENDELHETŐ POSTÁN A SZERKESZTŐSÉG CÍMÉN
VAGY ELEKTRONIKUS FORMÁBAN
A **GOROGHIR@GOROGKATOLIKUSMETROPOLIA.HU** CÍMÉN.
RENDELÉSSSEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓ
A SZERKESZTŐSÉG ELÉRHETŐSÉGEIN KÉRHETŐ.

NYÍREGYHÁZA, 2024

P. TÓTH NÓRA

Az Atya újra és újra befogad minket hajlékába

MEGÚJULT A KISVÁRDAI GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOM

Másfél évig voltak kénytelek nélkülözni templomukat a görögkatolikus hívek Kisvárdán. A január 28-i szentelést követően azonban végre ismét birtokba vehették teljes szépségében pompázó lelki otthonukat. Az ünnepi szertartást Szocska A. Ábel nyíregyházi megyéspüspök végezte.

A Szent György nagyvértanú tiszteletére szentelt kisvárdai görögkatolikus templomot 127 esztendeje építették. Az alapos és mindenre kiterjedő felújítás mellett arany háttérbe helyezett bizánci stílusú figurális falfestményekkel gazdagodott a mennyezet, az oltárt körülölelő szentély fala pedig szintén megújult.

A megvalósult munkálatok részét képezte – a teljesség igénye nélkül – a külső homlokzat színezése, a tetőhéjazat cseréje, a tetőszerkezet megerősítése, a vízelvezetés javítása, a falak injektálása, lélegző vakolat használata, új padlóburkolat lerakása, új dobogó ácsolása a padok alá, az elektromos hálózat és a hangosítás korszerűsítése, illetve hatékony fűtési rendszer kiépítése.

A felújítás elsősorban a magyar-román határ menti együttműködés operatív programjának segítségével, európai uniós és kormányzati támogatásból valósult meg, de nagy szükség volt arra a sok kisebb-nagyobb adományra és felajánlásra is, amelyekért az ünnepi szertartás követően mondott köszönet Demkó István parókus.

Elmondása szerint a hívek áldozatkészségének köszönhetően készülhetett el az új oltár, vásárolhattak csillárokat és szőnyegeket, restaurálhatták az ólomüvegből készült ablakokat, illetve az ikonosztázion alapképeit. A csaknem százharminc éves templom így, ezekkel együtt nyerhette vissza régi fényét.

A Kisvárdán jelen lévő egyházak gyakorlatban is jól működő kapcsolatát bizonyítja, hogy a tizenhét hónapig tartó felújítás alatt a görögkatolikus hívek a római katolikus kápolnában lettek ideiglenes otthonra. Az ökumenikus imahetet pedig közös akarattal egy héttel későbbre halasztották, hogy a többi felekezet tagjai a görögkatolikusok megújult hajlékába is betérhessenek imádkozni a Krisztus-hívők egységéért.

A templom- és oltárszentelés szertartását Szocska A. Ábel nyíregyházi megyéspüspök végezte. A liturgián jelen volt Seszták István, a Hajdúdorogi Főegyházmege, Gánicz Endre, a Nyíregyházi Egyházmege és Juhász Géza, a Miskolci Egyházmege főhelynöke. Rajtuk kívül Zúró József,

A szerző fotói

a Kisvárdai Esperesi Kerület esperese és papsága, valamint Levcsenkó Dávid segédlelkész szolgált.

A hívek között foglaltak helyet Seszták Miklós országgyűlési képviselő, Seszták Oszkár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei közgyűlés elnöke, Kiss András, a közgyűlés tagja, Leleszi Tibor, Kisvárdai polgármestere, valamint intézményvezetők, városi előljárók, a társegyházak képviselői és hívei. Meghívott vendégként ünnepeltek együtt a görögkatolikus közösséggel mindazok, akik munkájukkal segítették a beruházás megvalósulását: tervezők, kivitelezők, mecénások. Nekik és a díszítőfestést készítő Babich Vaszilnak a megyéspüspök és a parókus személyesen mondott köszönetet a templom megújulásáért hozott áldozataikért.

Az oltárszentelést követően hosszú idő óta először mutattak be Szent Liturgiát a templomban: a főpásztor nemcsak vezette a szertartást, de tanítást is mondott a jelenlévőknek.

Az oltár szentelésének egyes elemeiről már a szentelés előtt szólt a híveknek, hogy tudják, mi fog történni, és értsék a látottakat. Ezt a magyarázatot folytatta prédikációjában, felidézve, hogy az oltárszentelés gyakorlata már nagyok korán megjelent az egyház életében. Hangsúlyozta: mindazt, amit Istennek akarunk szentelni, méltóvá kell tennünk hozzá, így azt az oltárt is, amely az Úr Jézus Krisztus jelenlétének helye lesz. Ha az oltárra, amely fából készült, ilyen nagy hangsúlyt fektetünk, mennyivel inkább fontos odafigyelni az emberre, hogy élete ugyanúgy

megtisztuljon és megújuljon, mint ez a templom – tette hozzá.

Ebben a folyamatban a legfontosabb a megbocsátás, mert nélküle nincs tiszta lelkiismeret. Ábel püspök ezért a híveket arra kérte: nézzenek a mellettük ülő szemébe, hiszen közös emberi tapasztalatunk, hogy nehéz őszintén bocsánatot kérni, s olykor megbocsátani sem könnyű a másik embernek. Legnagyobb akadálya mindennek büszkeségünk. A tékozló fiú történetében is jelen van ez a gyarló tulajdonság, de ő végül gögjét félretéve alázattal tudott leborulni apja előtt.

A történet rólunk szól – figyelmeztetett a főpásztor. Atyánkkal szembe fordulva sokszor ugyanilyen büszkén kérjük ki, ami nekünk jár, s csak a bűnbánat útján

tudunk hozzá visszatérni. De ahogyan a megújult templom, úgy az atyai ház is szeretettel vár mindenkit. S ha mi nem egyszer, hanem számtalanszor térünk vissza bocsánatot kérni, Ő mindannyiszor újra befogad minket hajlékába. Isten gyermekeiként ezt a megbocsátó szeretetet azzal igyekszünk meghálálni, s kifejezni a magunk meg-megbicsákló szeretetét iránta, hogy megpróbáljuk felékesíteni az Ő hajlékát, szeretett templomunkat.

A templomszentelési liturgiát követően agapéra került sor, amelynek kezdetén a hála és a köszönet szavai hangzottak el mind világi, mind egyházi részről. Szocska A. Ábel megyéspüspök ezen alkalommal továbbította a Szentatya áldását a nemrégiben papi jubileumát ünneplő Demkó István parókusnak.

KISVÁRDA GÖRÖGKATOLIKUS KÖZÖSSÉGE 1914-ben lett önálló, előtte a szomszédos Ajak filiája volt. Az ajaki parókia és vele együtt a kisvárdai leányegyházközség az 1806-os egyházmegyei összeírás szerint a ma Ukrajnához tartozó Munkács püspökségéhez tartozott, a nyírgyulaji esperesi kerület részeként. A térség esperesi hivatalának központja ma már Kisvárdán van.

Az itteni hívek 1838-ban jelezték a munkácsi püspöknek, hogy szeretnék telket vásárolni templomépítés céljára. 1854-ben újra kifejezték templomépítési szándékukat, ekkor a város földet ígért a közösségnek. A tényleges munka azonban csak fél századdal később kezdődhetett meg: 1888-ban adománygyűjtésbe fogtak Orosz Pál ajaki lelkész javaslatára. Az építkezés Tutkovics József tervei alapján 1893. augusztus 6-án indult, a kész templomot 1897. június 20-án szentelte fel Firczak Gyula munkácsi püspök. Az egyházközség híveinek száma 1910-ben már meghaladta az 1100-at. Jelenleg több mint kétezer tagja van a közösségnek, a városban görögkatolikus bölcsőde, óvoda és iskola is működik.

„DE KI A FELEBARÁTOM?”

Ökumenikus imahét a béke és a megbékélés szolgálatában

A Krisztus-hívők egységéért minden januárban megszervezett imahét idei tematikáját és istentiszteleti rendjét az afrikai Burkina Faso ökumenikus munkacsoportja készítette. Programadó szentírási idézetét Lukács evangéliumából, az irgalmas samaritánus történetéből vették: „*Szeresd Uradat, Istenedet... felebarátodat pedig, mint saját magadat*” (Lk 10,27). A távoli ország katolikus és protestáns keresztényei a miénktől alapjaiban eltérő gazdasági, társadalmi és politikai viszonyok között élnek, a muszlim többségű vidéken Krisztus evangéliumát kisebbségi helyzetben hirdetik.

Egy 2016-ban kívülről szervezett dzsihadista támadás nyomán a biztonság és annak következtében a társadalmi összetartás drámai hanyatlásnak indult. A terrorizmus, a bűnözés és az emberkereskedelem gyakori jelenséggé vált. Több mint háromezer a halálos áldozatok és mintegy kétmillió a belső menekültek száma. Iskolák, orvosi rendelők és önkormányzatok ezrei zártak be, emellett a társadalmi-gazdasági és közlekedési infrastruktúra java része is tönkrement.

A fegyveres támadásoknak kifejezetten célpontjai a keresztény egyházak. Papokat, lelkészeket és katekétákat gyilkoltak meg istentisztelet alatt, az elraboltak sorsát pedig homály fedi. Az ország területének 22%-a kívül esik az állami ellenőrzésen. A keresztények ott már nem gyakorolhatják nyíltan hitüket. A terrortámadások miatt az északon, északnyugaton és keleten lévő templomok bezártak. E vidékeken sok helyütt nem tartanak nyilvános istentiszteletet. Ahol még tartható, ott rendőri védelmet biztosítanak a résztvevők számára, de rövidebbre kell fogniuk a szertartást.

Példaértékű lehet ugyanakkor a **Burkina Fasó-i** egyházak erőteljes ökumenikus egységkereső jelene abban is, hogy létrehozták a Chemin Neuf Közösséget. Tagjai egy fedél alatt élve egyszerre ápolják a Szent Ignác-i hagyományt és a karizmatikus megújulást. Férfiak és nők, házasságok és egyedülállók, felszentelt papok és nővérek, katolikusok és ortodoxok, pünkösdiek és anglikánok osztják meg egymással mindennapi életüket, végzik közösen a missziót. A híveknek ökumenikus képzéseket ajánlanak, így erősítik a felekezetek összetartozását és megújulását.

Egyek vagyunk rászorultságunkban és megváltottságunkban is

Debrecenben a szokásoknak megfelelően a Református Nagytemplomban tartották az ökumenikus imahét záró imádságát, amelynek elején Fekete Károly református püspök köszöntötte az egybegyűlteket. Kiss János baptista lelkipásztor igeolvasása után Palánki Ferenc római katolikus püspök tartott előimát, majd Kocsis Fülöp érsek-metropolita mondott prédikációt.

„Krisztus önmagát állítja példának az irgalmas samaritánus történetében” – mondta Fülöp atya Isten szeretetének felfedezéséről és a felebarát szeretetének kötelességéről. „Úgy szeressétek egymást, ahogy én szeretlek titeket. És ha én szeretnék úgy szeretni, ahogy Isten,

akkor a feladatom elsősorban nem az, hogy erőt vegyek magamon, és a rászorulóknak szükségleteit elégítsem ki – sokkal többet kér Isten: szeressünk úgy, ahogy Ő tud szeretni! Csakis így teljesíthető a legfőbb parancs. Teljes szívemből, teljes lelkemből, teljes elmémből, minden erőmből. Mert Isten így szeret minket: teljesen nekünk adja magát. És ezért ez a legfőbb parancs: nem ímmel-ámmal, hanem teljes odaadással szeresd Istent, és ahogy Ő szeret téged, úgy szeresd felebarátodat. Akkor fogjuk tudni teljesíteni ezt a parancsot, ha megismerjük Isten szeretetét. Tekintsük át Istennel való kapcsolatunkat. Lássuk be, hogy mi vagyunk a rászorulóknak, mert bűneink lefelé húznak, újra és újra ránk támadnak a kísértések, amikkel nem bírunk megbirkózni. Talán ez lehet az ökumenikus imahét további üzenete. Ebben mindnyájan egyek vagyunk: görög, római, református, baptista, evangélikus, ortodox, bármilyen felekezetű testvérünk. Összefog bennünket Isten szeretete. Minél inkább fölfedezem szeretetét, annál közelebb kerülök testvéremhez, akit Ő szintén szeret.”

Fülöp atya szerint nemcsak istenkapcsolatunk köt össze minket. Ahogy hangsúlyozta: „A kiszolgáltatottságban is egyek vagyunk: ugyanazok a bűnök kísértenek minket, ugyanazok a szenvedélyek tépázzák életünket. Egyek vagyunk rászorultságunkban és megváltottságunkban

is. Isten az, aki egyesít minket. Minél inkább megértem Isten szeretetét a saját életemben, annál inkább vagyok az egyházak egységének munkása, hirdetője és prófétája.”

Prédikációja végén az érsek-metropolita arra kérte a jelenlévőket: „Zárjuk úgy az imahetet, hogy meghalljuk ezt a közös feladatot, ami persze mindenkinek más-ként fogalmazódik meg személyes életében. Nézzük meg, mennyire tehetünk arról, hogy eltávolodtunk az egyháztól, Istentől, hivatásunktól. Mennyire engedjük be a szenvedélyeket, amelyek megtépázzák életünket. Vizsgáljuk meg, mit tett értem Isten, miben segített engem. Ebből a szemszögből válik érthetővé, hogy afrikai testvéreink miért ezt a példabeszédet választották, ami nemcsak a felebaráti szeretet gyakorlására buzdít bennünket, hanem hitünk elmélyítésében is segítségünkre van.”

a pórus járt ember életét, annak lehetőségét rabolták el a segítségnyújtás elmulasztásával. Sajnos napjainkban is előfordulnak hasonló kriminális esetek, olykor pedig kihúlnak, megfagynak egyesek, tehát számunkra is kérdés a segítségnyújtás lehetősége és módja.

„Miért kerülte el a pap és a levita ezeket a nehéz eseteket?” – kérdezte újra a Miskolci Egyházmegye püspöke. Talán mert pontosan kiszabott napirendjük miatt nem volt idejük kitérni. Talán túlságosan feszes ritmusban éltek, amibe mások segítése nem fért bele, s ezt meg is magyarázták önmaguknak és a világnak. Vagy mert önmagukat is felmentették azzal, hogy esetleg az áldozat tehet a történetekről, megérdemli a szenvedést. Pedig ha a baj megtörtént, akkor első dolgunk a gyors segítségnyújtás, a lelkiismeret szavának meghallása kellene legyen.

Ökumenikus imahét a béke és a megbékélés szolgálatában

A pap, a levita és az elmulasztott elsősegély

Miskolcon a négy legnépesebb egyház püspökeinek részvételével tartották meg az imahét kiemelt alkalmat január 24-én, az avasi református templomban. A találkozón részt vettek a belvárosban szolgáló papok és lelkipásztorok, valamint Ternyák Csaba egri érsek, Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, Pásztor Dániel, a Tiszáninneni Református Egyházkerület püspöke és Orosz Atanáz, a Miskolci Egyházmegye püspöke.

„Meglátta őt, de továbbment” – írja az evangéliumi történet aznapra kijelölt szakasza, amelyről Atanáz püspök atya elmélkedését hallhatták az összegyűlt hívek. Prédikációjában a főpásztor arra a kérdésre kereste a választ, miként lehetséges az, hogy a szerencsétlenül járt emberen épp a templomban szolgálók nem segítettek.

Az evangélium eredeti szövegében szereplő görög kifejezés azt sugallja, hogy részükről a félholtra vert ember tudatos elkerüléséről van szó. A „másik oldalra átmenők” a legfontosabbat:

Ma is vannak, akik nem segítenek, mert lusták, vagy talán azt gondolják: „nem az én dolgom”, „biztos van, aki jobban ráér”. Megszoktuk, hogy látjuk a bajbajutottakat, de egymásra várunk és mutogatunk: „Majd csak jönnek a máltaiak és a segélyszervezetek.” A modern individualizmus pedig eleve arra nevel minket, hogy még ilyenkor se szóljunk bele mások életébe.

„Még szerencse, hogy Krisztus Urunk megmenteni jött azt, aki elveszett. Ő az igazi irgalmas samaritánus, a minden bajt észrevevő, mindnyájunk sebeit orvosló Megváltó. Őt kövessük, neki adjunk hálát és az Ő vezetését kérjük idén és a következő évekre is istenfélelemmel!” – zárta igehirdetését Atanáz püspök.

A. Varga Bernadett,
Bródi-Szilágyi Icus,
P. Tóth Nóra, Vatican News

Lehet, hogy a következő te leszel...

Az ökumenikus imahét hetedik és nyolcadik, záró alkalmán is görög-katolikus tanítást hallhattak Nyíregyházán a hívők. Január 28-án a város evangélikus templomában Szocska A. Ábel megyéspüspök állt szószékre, hogy ígét hirdessen. A kétezer főt befogadni képes tér ugyan nem telt meg, de a jelen-

lévők az imaalkalom végén mégis azt érezték, hogy egy, közös akarat vitte őket oda. Ezt a tapasztalatot a görögkatolikus főpásztor tanítása is segítette, aki az irgalmas szamaritánus példabeszédéből az erre a napra előírt szakaszt demonstrálta a szolgálattevők és egy hívő közreműködésével: „Menj és tégy te is hasonlóképpen.”

Jézus Krisztusnak ezen példabeszédében a szentatyák értelmezése szerint a fogadó, ahol a bajba jutott embert ellátják, az egyház jelképe. „Mindannyian sebeket szerünk, s az egyház olyan hely, ahol sebeink gyógyulásra találnak, egy hely, melyet Jézus Krisztus drága pénzen fizetett meg, ahová visszatér, ahová mindannyian tartozunk, s itt vigasztalásban, megértésben szeretnénk részesülni” – magyarázta a főpásztor.

Krisztus azzal bocsát minket útra, hogy hasonlóképpen cselekedjünk. Ezzel mintegy arra hívja fel figyelmünket, hogy ha segítünk egymásnak, azt mindannyiunkért tesszük. Mintha azt mondaná: ember, figyelj felebarátodra, mert lehet, hogy a következő te leszel, aki rászorol a másakra.

Ábel atya arra kért valakit a híve közül, hogy üljön ki az oltár előtt elhelyezett székre. Majd szolgálattevő társait szólította meg, hogy álljanak a férfi háta mögé és helyezték kezüket vállára. Kérdései nyomán a hívő reflektált a benne támadt érzésekre: milyen, amikor egyedül viseli mindenki tekintetét, s milyen, amikor vele vannak. Ábel püspök így mutatta meg, hogy ugyanez történik akkor is, amikor „a megpróbáltatásban azt mondhatjuk, ott áll valaki a hátam mögött, jelezve: veled vagyok, számíthatsz rám, fontos vagy nekem, ne félj”. Maga Jézus Krisztus is ezt bízta ránk az irgalom cselekedeteiben:

„Menj és cselekedj hasonlóképpen!”

HÁZASSÁG HETE 2024

A Házasság hete rendezvénysorozat 1997-ben indult Angliából, 2008-tól Magyarországon is tartják. Az keresztény egyházak és civil szervezetek egyhetes programsorozatának célja, hogy különböző programokkal, előadásokkal megismertesse az emberekkel azokat a hagyományos értékeket, amelyek örömtelivé és sikeresé és tehetik a házasságot, valamint segítséget nyújtson a házasságra készülőknek és a párkapcsolati problémákkal szembesülőknek. A Görögkatolikus Metropólia országszerte több helyszínen kapcsolódott be a programokba, a görögkatolikus sajtó munkatársai pedig interjúsortozatot készítettek: a Házasság hete minden napján egy-egy házaspár történetét mutatták be. Hét nap, hét házasság, hét élethelyzet, egy közös pont: a feltétlen szeretet, az Istennel kötött hármasság kapcsolat mindent legyőző ereje. A képes interjúkat elosztva közöljük a Görögkatolikus Szemlélet idei számaiban.

HEKLER MELINDA

„Egyértelmű volt, hogy nem fogunk tíz évig járni”

Zsófi és Karesz első ránézésre átlagos, húszas éveik elején járó fiatalok, de van egy különleges ismertetőjelük: a jegygyűrű. Nem sok kortársuk ujján csillog ilyen, ők viszont a legnagyobb természetességgel kezelik ezt. Persze büszkék is rá, de leginkább Zsófi gömbölyödő pocakjára.

♥ *Hogy ismerkedtetek meg?*

ZSÓFI: A Budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumban osztálytársak voltunk. Karesz állítólag már az első napon kinézett magának, de én csak tizenkettedik év (végé)re jutottam el oda, hogy ezt észrevegyem. Egy társaságban voltunk szinte végig az osztályon belül, és végül az lendített Karesz felé, hogy tizedikben

egyszer csak jött egy sugallat valahonnan, hogy ő lesz a férjem.

És valahogy annyira befészkelte magát az agyamba, hogy hiába akartam (volna) menekülni a gondolat elől, nem tudtam. (nevet)

KARESZ: Három évig ültem Zsófi előtt, ez idő alatt gyakorlatilag végig hátrafele néztem, egyik órán sem tudtam előrefele figyelni. Emiatt lett is egy kisebb gerincferdülésem (nevet). De tényleg.

ZSÓFI: Én azért is nem rohantam a kapcsolattal, mert úgy voltam vele, hogy úgyis lesz pár évtizedünk együtt, akkor most hova rohanjunk?

KARESZ: Csak nekem erről elfelejtett szólni...

♥ *Mivel foglalkoztok?*

KARESZ: Én már gimnázium alatt is dolgoztam, reklámfilmeket, kisfilmeket készítettem, ez az utóbbi években még más multimédiás tevékenységekkel is kiegészült.

ZSÓFI: Én elvégeztem egy gordonka-előadóművészi OKJ-t, illetve most fejeztem be az egyetemi tanulmányaimat a Pázmány Péter Katolikus Egyetem kommunikáció- és médiatudomány szakán, mellette pedig dolgoztam is valamennyit, amit azóta abbahagytam a várandósságom miatt. Karesszal egyébként nem sok közös témánk lenne a művészetek terén, mert engem a videózás nem túlzottan érdekel, ő pedig abszolút nem ért a zenéhez, de az összes koncertemen ott volt, és mindenben támogat.

♥ **Hány évesek voltatok, amikor összeházasodtatok?**

KARESZ: Zsófi 22 éves volt, én 21. Nyilván fiatalok voltunk, vagyunk, de mire mi összejöttünk, már jobban ismertük egymást, mint bárki mást a világon – amiatt, hogy négy évig szinte folyamatosan együtt töltöttük minden időnket.

♥ **A családjaitokban is jellemző volt, hogy korán házasodtak?**

KARESZ: Egyáltalán nem. Mindkettőnk szülei 27 éves koruk körül kötöttek házasságot, ami akkor teljesen átlagosnak számított.

♥ **Tudtok olyan hatásról, ami e felé terelt titeket? Gondolom nem véletlenül alakult így mindkettőtök élete.**

ZSÓFI: Általános iskolában volt egy tánc-tanárom, ő 24 éves volt, amikor megházasodott, és amikor ezt elmesélte, emlékszem, hogy eljátszottam a gondolattal, hogy milyen jó lenne, ha a nagyszüleim megélnék, hogy dédunokájuk szülessen. Egyszer a Szent Imrében ki kellett töltenünk egy pszichológiai kérdőívet, amiben elég személyes kérdések is voltak: mikor akarunk házasodni, hány gyereket szeretnénk. Amennyire mertük, megosztottuk egymással a baráti körben, hogy ki mit válaszolt, és akkor ott hallottam, hogy Karesz 22 évesen szeretne házasodni.

Szép dolognak gondoltam, de elképzelni nem tudtam, honnan fog magának addig ehhez alkalmas lányt találni, aki hajlandó hozzámenni ilyen fiatalon. Nekem nagyon szimpatikus volt, hogy ő hamar akarja ezeket a dolgokat.

KARESZ: Amikor óvodás voltam, iskolás akartam lenni, amikor iskolás voltam, dolgozni akartam. Nálam szinte minden hamarabb jött, így a korai házasságkötés is beleillett a sorba.

♥ **Külön éltek a szüleitektől?**

ZSÓFI: Igen, amióta összeházasodtunk, együtt élünk. A szülői segítségnek hála Karesznek volt egy saját lakása, így oda költöztem hozzá házasságkötés után.

KARESZ: Az is igaz, hogy a lehetőségeink is megvoltak a házasságra. Egy dolgozó fél volt köztünk, volt hova költöznünk.

ZSÓFI: De nekünk valahogy

**mindig egyértelmű volt, hogy
nem fogunk tíz évig járni,
akkor is összeházasodtunk volna,
ha albérlésbe kellett volna mennünk.**

♥ **Az is ilyen egyértelmű volt, hogy pl. karrierépítés vagy világgjárás helyett inkább fiatalon gyereket vállaltok?**

KARESZ: Mondjuk erre szerintem egy épkézláb indokot nem tudunk mondani, hogy miért. Talán annyit, hogy nekem van egy nyolcéves kisöcsém, szóval én láttam már közelről babát. (nevet)

ZSÓFI: Engem gimnázium alatt eléggé érdekelt a karrier, de miután egymásba szerettünk, valahogy családcentrikus lettem. Inkább hamarabb, mint később szerettünk volna szülőkké válni. Egyébként a környezetünkben azt tapasztaljuk, mintha lenne most egy ilyen hullám, amikor többen választják azt, hogy fiatalon lesznek szülőkké, mint mondjuk tíz évvel ezelőtt. Én otthon fogok szülni bábák segítségével, ha minden jól megy, nagyon készülünk már és várunk kisfiunk április végi megérkezését.

♥ **Hány dédszülője lesz a picinek?**

ZSÓFI: Hét, és reméljük, hogy minél tovább babázhathatnak majd.

♥ **Van olyan esetleg, ami nehézség nektek a mostani életetekben, amiért küzdeni kell?**

ZSÓFI: Szerintem ez a házasság egy baromi jó dolog.

KARESZ: Tudom, hogy az interjúba jól jönne, de nem tudok mit mondani.

ZSÓFI: Talán az egyetlen konfliktusunk, hogy hova menjünk vasárnap misére.

KARESZ: Igen, Zsófi mindig a Rózsák térére akar görög liturgiára menni, mert mindig van valami ünnep, ami miatt oda „kell” menni, de most már azért a római katolikus templomokat is egyre gyakrabban látogatjuk.

Nagy dolgokat cselekszik az Úr

AZ IGAZI ÖKUMENIZMUS EGY VEGYES HÁZASSÁGBAN

Orsi és Csabi mindketten zenészek, mindketten sokgyermekes család tagjai. Még egy közös vezérfonala van az életüknek: a mély istenhit. Csakhogy egyikük büszke református, másikuk mély gyökerekkel rendelkező görögkatolikus család sarja. Mi történik, ha két ilyen fiatal egymásba szeret? Mi sül ki abból, ha egyikük Bibliával megy az első randira? Hogyan alapít családot két élő hitű, de eltérő egyházi hagyományt követő fiatal? Milyen vallásúak legyenek a gyermekeik? Hogyan éli meg a hitét egy ilyen család? Hogyan fogadja a nagycsalád a „fekete bárányt?” Ezekre a kérdésekre kaphatunk választ az alábbi beszélgetésből, mely nem csak a házasság hete, hanem a nemrég véget ért ökumenikus imahét kapcsán is időszerű.

♥ Hogyan ismerkedtetek meg?

ORSI: Mindketten a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Karán tanultunk, én hárfa szakon, Csabi klarinéton. Ebben a minőségünkben gyakran vendégszerepeltünk különböző zenekarokban, egy ilyen alkalommal találkoztunk először.

CSABI: Néha láttam Orsit az egyetemen, láttam rajta, hogy szép, csinos lány, de nem foglalkoztam vele többet. Miután egy békéscsabai koncerten beszéltünk egymással, rákerestem a nevére az interneten, és megtudtam, hogy aktív a görögkatolikus parókia életében. Akkoriban volt egy viharos kapcsolatam, aminek hamarosan véget vetettem, és elhatároztam, hogy szeretném Orsit jobban megismerni.

ORSI: Kezdetben egyetemi ügyekkel kapcsolatban kerestem, de ahogy egyre többet beszélgettünk, hamar rájöttünk, hogy bár különböző módon, mégis azonos az életfelfogásunk.

♥ Reformátusként mit gondoltál az eltérő hitről?

CSABI: Az már világos volt, hogy aktív tagja a parókiának, tehát gondoltam, hogy fontos neki a hite. Sok fejtörést okozott ez a tény, nem tudtam eldönteni, hogy udvaroljak-e neki, vagy sem, mert nekem is meghatározó volt a református identitásom. Aztán hosszas töprengés után arra jutottam, hogy

nem az a fontos, hogy bizonyos hitbéli kérdésekben eltér a véleményünk, hanem az, hogy élő hite legyen a leendő feleségemnek, s elfogadja azt, hogy bűnös emberek vagyunk, akik Jézus Krisztus megváltására szorulunk. Ezután tudunk egymás hitéből épülni, és segíteni a másikat a megszentelődés útján, röviden „egy irányba húzni az igát.”

Szerintem Isten előtt nem azon áll vagy bukik a hitünk, hogy Mária szülés utáni szüzességéről, vagy hasonló hittételekről hogyan gondolkodunk, hanem azon, hogy az evangélium megjelenik-e az életünkben. Nem a dogmatikai kérdések fontosak a mindennapi életben, hanem hogy hitből élünk. Egy hétköznapi példával élve: ha letört, bosszús vagyok, akkor a más felekezetű feleségem is meg tud vigasztalni egy zsoltárverssel, egy imádsággal, amivel nemcsak kizökkent a rossz kedvemből, de az Istennel való kapcsolatomat is segíti. Ehhez az állapothoz azonban rögzös út vezetett, keményen meg kellett dolgoznunk érte

♥ **A szerelem mellett kardinális kérdés volt az eltérő hitek. Hogyan nyilvánult ez meg az udvarlás alatt?**

ORSI: Az első randira Bibliával jöttél! (nevetnek)

CSABI: Hát, igen. Most szép, hogy már ilyenekről beszélünk, de az udvarlás alatt azért próbáltuk egymást győzködni, adogattuk egymásnak a könyveket, amiket el is olvastunk.

ORSI: Én máig nem olvastam el az egyiket (nevetnek). De igyekeztünk meghallgatni egymást, Kálvin-kommentárokat és katolikus dogmatikát olvastunk együtt, és igazából onnantól kezdve, hogy komolyra fordult a kapcsolatunk, minden vasárnap két helyre jártunk templomba.

CSABI: Nekem fontos volt, hogy mindent átbeszéljünk, mielőtt komolyra fordult volna a kapcsolatunk. Tudnom kellett, mit gondol bizonyos dolgokról, hogyan hisz. Nem akartam, hogy pusztán az előítéletemből fakadóan képzeljek valamit a katolikusokról, hanem valóban meglássam, milyen a hitük. Az ismerkedés elején főleg erről volt szó. A szüleink is fiatalon házasodtak, én sem párt kerestem magamnak, hanem feleséget, akivel leélhettem az életem, gyerekeket nevelhetünk, és ez csak úgy megy, ha előbb meggyőződök a hitéről.

♥ **Voltak nehézségek e téren?**

CSABI: Voltak. Nekem mélyvíz volt, amikor elkísértem Orsit az egyik ifjúsági gyalogos zarándoklatra. Máriapócsra kijöttem a templomból, mert nem bírtam nézni azt a sok embert, amint csókolják az ikont. Minden nap más pappal vitatkoztam, aztán a végén már nem volt kivel. Valamelyik ment Fülöp atyához panaszkodni, hogy kezdjen valamit ezzel a református gyerekkel, mert már nem tudnak vele vitatkozni. Ő meg mosolyogva mondta, hogy az egyik unokahúgának udvarolok. (nevetnek)

ORSI: Csabi gyülekezete a kevésbé elfogadók közé tartozik. Sokan nem nézték jó szemmel, hogy görögkatolikus lánynak udvarol. Egyszer „letámadta” egy hölgy, hogy tudja-e, hogy mit tesz, és hogy bálványimádó vagyok... Volt olyan is, hogy kijöttem egy istentiszteletről, mert fájó volt hallgatni, ahogy éppen a katolikus hívekről beszélt a lelkész.

CSABI: Az eset után beszéltem a lelkésszel. Én magam is vívódtam, egyrészt ki kellett állnom a feleségem mellett, aki félő volt, hogy többet nem is akar majd a templomunk közelébe jönni, másrészt alázattal kellett neki jeleznem, hogy Orsi ezekből töb-

bet sérül, mint épül. Azt gondolom, hogy komolyan vett, és a továbbiakban éreztük rajta, hogy tapintatosabban fogalmaz.

♥ **Hogyan vált a különbözőség egységgé?**

ORSI: Szerintem az elején mindketten azt hittük, majd „áttérítjük” a másikat. Aztán mindketten megmaradtunk a felekezetünknel, de nyitottabbá, megértőbbé váltunk a másik egyház felé. Egy idő után megértettük, hogy a különbözőségeink ellenére egyek vagyunk, és a szerelmünket ez csak erősíteni tudja. Mára a kezdeti gyözködések átfomálódottak egy közös hitéletté, amiben nem a saját igazunkat próbáljuk érvényesíteni, hanem a másikat a saját módján Krisztus és az üdvösség felé terelni. Istennek talán pont az volt a szándéka velünk, hogy a mi kapcsolatunk, a mi életünk az ökumenizmus élő példája legyen.

CSABI: Rájöttem arra, hogy nem olyan kirívóak a különbözőségeink. Megpróbálom meglátni ugyanazt a görögkatolikus hitben is, amit én megtaláltam a református hitben. Az istentiszteleteink eléggé különböznek, én jobban szeretem, hogy nálunk az Isten igéje van a központban, és modernebbek az énekeink. Nekem furcsa volt a sok ismétlés a görög liturgiában, de nyilván ezeknek szimbolikus jelentősége van. Túlzónak tartom a Mária-kultuszt, meg az ikonok tisztelését is. De megismertem a görög liturgiát is, amely ugyancsak Isten dicsőségére mutat, csak más módon. Orsi egyik pap sógorához (a három közül) többször jártam beszélgetni, megismerni a görögkatolikus lelkiséget és liturgiát.

ORSI: Jártunk a parókusunkhoz, az egyik pap sógoromhoz, és később az én javaslatomra református jegyecssoportba is. Szóval nem bízunk a véletlenre, ezek is mind megerősítést jelentettek.

CSABI: Sokat sétáltunk, beszélgettünk. Sokszor voltam Orsiéknál is, mert a családi háttér is fontos számomra. Azt láttam, hogy mind a szülei, mind a testvérei hívő, szép családi életet élő emberek. Nagyon megfogott, hogy vasárnapi ebéd közben nem egyszer a prédikációról beszéltek. Már nem maradt sok kétely bennem.

♥ **Hogyan fogadta Csabit Orsi görögkatolikus családja?**

ORSI: Talán kicsit sokkoló volt mindenkinek, de az is lehet, hogy nem gondolták komolynak a fellángolásunkat. Csabit mindenki fenntartásokkal kezelte, de könnyen megtalálta a családdal a közös hangot.

CSABI: Szeretnek, elfogadnak. Főleg a sógoraim adják az ívet néha, csipkelődnek, de sosem bántóan, és én veszem a lapot, nem sértődök meg. Apósoméknál például a piarista kávékészlet mellett, amelyeken Mária, Isten Anyja szerepel görög betűkkel, van egy számomra fenntartott ICXC NIKÁ matricával leragasztott csésze is. Talán ez is kicsit viccesen szimbolizálja az irántam való elfogadásukat.

♥ **Okozott fejtörést az esküvő?**

ORSI: Persze. Csabi elfogadta, hogy a teológiánk szerint a házasság szentségét nekem csak katolikus pap szolgáltathatja ki. A mi részünkről mindenben kompromisszumképesek voltunk, de Csabiék gyülekezete nem. Szó sem lehetett arról, hogy katolikus pap, főleg püspök végezzen szertartást a református templomban. Olyan ötletek is fölmerültek, hogy legyen egy esküvő itt is, ott is, de ezt hamar elvetettük. Végül a megoldást az hozta, hogy a lelkészünk lánya is azon a napon ment férjhez vidéken, így Fülöp atya esketett minket egy másik református templomban, a beszédet az ottani lekipásztor mondta.

CSABI: Én ezt elfogadtam, és csak annyit kértem, hogy az első gyerekünk legyen református. A következő kettő lehet görögkatolikus, a többit majd meglátjuk.

♥ **Hogyan nevelitek hitre a gyermekeiteket?**

CSABI: Sokat beszélünk erről is az esküvőhöz vezető úton. A keresztelekről már beszéltem (a második kettő valóban görög lett). Megbeszéltük, hogy a hitünket közösen, családként éljük meg. Egyelőre nincs belőle semmi gond, református lányunk is énekel mindent a görög liturgián, sorban áll áldozásnál áldásért. Később lehet, hogy lesznek még kérdések, esetleg problémák is, de bízunk benne, hogy az Isten kegyelme majd átsegít ezeken az akadályokon is. Ha a református lányunk egyszer úgy dönt, hogy görögkatolikus szeretne lenni, nyilván bántana kicsit a dolog, de

**a lényeg, hogy a gyerekeink
szeressék Istent,
kövessék az ő útját,
és benne leljék meg a boldogságukat.**

ORSI: Esténként közösen imádkozunk, nézegetjük a képes Bibliát. A református lányunkat is megtanítottam keresztet vetni, de nem kötelezem rá. A gyerekek katolikus óvodába, (hamarosan iskolába is) járnak, tehát ott is ebben a szellemiségben nevelkednek. Járnak református és görögkatolikus hittanra is.

CSABI: Kezdetben minden vasárnap 9 órakor református istentiszteletre mentünk, aztán rohantunk a 10 órás Szent Liturgiára. Ebből kifolyólag egyikén sem tudtunk teljesen részt venni. Ezért Orsi egy ideig délutánonként eljárt valamelyik katolikus templomba.

ORSI: Már megszületett az első lányunk, amikor rájöttünk, hogy így nem tudunk teljes valónkkal ott lenni egyik helyen sem, nem tudunk közösségi életet élni sem. Át kellett gondolnunk, hogy megszentelni akarjuk-e a vasárnapot, vagy csak rohángálni ide-oda. Végül meghoztuk azt a nehéz döntést, hogy egyik héten ide megyünk, másik héten amoda. Nyilván nem ideális, hogy csak kéthetente járulok Szentséghez, de a családdal közösen csak így tudjuk megszentelni a vasárnapot. Az szóba sem jött, hogy külön járjunk templomba. Ez mindig közös program. A vasárnapokon kívül közösek az ünnepek is. Elég hamar kialakítottuk, hogy mikor melyik szertartáson veszünk részt. Azért előfordul, hogy mind a két helyre elmegyünk, például nagyszombaton.

Az egyetlen alkalom, hogy különváltunk, az húsvétvasárnap, mert a reformátusoknál olyankor úrvacsoraosztás van. Ilyenkor Csabi később csatlakozik hozzánk.

♥ **Fekete Károly református püspök a vegyes házasságról azt mondta, hogy az igazi ökumenizmus az, amikor egymás hite által gazdagodtok, megismertek egymás hitéből olyan dolgokat, ami nálatok nincsen, és ezáltal színesebb és gazdagabbá válhat a hit, ami akár még jobban meg tudja szentelni a kapcsolatot és a családi életet. Érzitek ezt a saját házasságotokban?**

CSABI: Teljes mértékben. Mint mondtam, én keményen dolgoztam ezen, és nem is nagyon tudnám ezt máshogy elképzelni, bár nyilván könnyebb az az út, amikor két görögkatolikus vagy két református házasodik. De mi tudatosan, a házasságunkat és önmagunkat Istenre bízva éljük az életünket boldogan – immár több mint nyolc éve.

ORSI: Ez a színesség tényleg jelen van a hitéletünkben. Viszszagondolva szerintem nekem nagyon kényelmes volt megélni a vallásomat úgy, hogy a környezetemben mindenki hívő görögkatolikus, ez volt a természetes.

Ez a másság a kapcsolatomban „fölrázott” a hitben,

többet olvastam, imádkoztam. Apai nagyszüleim sosem tudták elfogadni, hogy római katolikus fiuk görögkatolikus lányt vett el. Talán ezért is voltak az én szüleim elfogadóbbak Csabival szemben, nem akarták ugyanazt a hibát elkövetni. Mi is átléptük ezt a korlátot, nem csak az esküvőnkön, hanem gyermekeink keresztségét illetően. A választás lehetőségét szeretnénk mi is megadni a gyermekeinknek. Már evvel is színesedett a hitünk.

CSABI: Nyilván nem szeretném, ha valamilyen vallási szekta tagjai lennének, de örülni fogok, ha istenfélő emberré válnak, akár protestánsként, akár katolikusként. Szerintem a mi hozzáállásunk is az ökumenizmus gyümölcse, melyet egymás megismerése nélkül nem tapasztalhattunk volna meg.

ORSI: Azért jó humora van Istennek, hogy egy ilyen, masszív görögkatolikus családban a három papné után a negyedik lány egy reformátushoz megy feleségül. Szokták is mondani a családtagjaim viccesen, hogy mi vagyunk a fekete bárányok. Azt is hozzátenném, hogy eleinte ridegnek, zártnak tűnt a református közösség, darázsfaszekben éreztem magam. Éreztem a pillantásokat, hallottam az összeségásokat a hátam mögött. De mára ez is megváltozott. Részt veszek ott is a női közösségben, ahol jobban megismertek, és látták rajtam, hogy nem „bálványimádó” vagyok, hanem istenhívó, látják rajtunk, hogy eleven hitünk van, melyet együtt élünk meg, és eszerint neveljük a gyerekeinket is, – és most már elfogadnak. Mindez a szemléletváltás megint csak nem történt volna meg, ha nem ismerkedünk meg. A mi házasságunk talán rávilágít több más felekezetű hívőt, hogy nem a vallás alapján kell megítélnünk egymást. Számomra az istentisztelet sem olyan rideg már, az Isten sokszínűségét tapasztalom meg ebben is. Az esküvői meghívónkon ez a szentírási szakasz szerepelt:

**„Örülj és örvendj, mert nagy dolgokat cselekszik az Úr!”
(Joel 2, 21)**

Ezt egy előrevetített bizonyosságnak gondoltuk, hogy a mi egymás hitét elfogadó szerelmünk az istenhiten alapul, az Úrral kötjük a házasságunkat, tehát bizonyosak vagyunk abban is, hogy megcselekszi azokat a nagy dolgokat, amiket a hívő embereknek megígért, illetve biztosak lehetünk benne, hogy ez egy szép szentségi házasság lesz, kegyelemmel és áldással – amit azóta is nap mint nap tapasztalunk. Minden házasságban vannak hullámvölgyek, nehézségek, próbatételek, nálunk is. De az Istenre hagyatkozva, egymás hitébe is kapaszkodva lendülünk át minden nehézségen.

CSABI: Egy másik szentírási szakasz is eszembe jutott:

„Én azonban és házam népe az Úrnak szolgálunk.” (Józs 24,15)

Evvel foglalhatnám össze a mi házasságunkat, családjunkat. Nem elsősorban az a meghatározó, hogy mit mond a pápa, vagy mit mond Kálvin, hanem az, hogy egyénileg, házastársakként és családban is egyedül az Úr szolgálai legyünk, és az ő útjain járjunk. Ezt szeretnénk továbbadni gyermekeinknek is, és reméljük, hogy ők is ezen az úton fognak majd járni.

Újszentelt papjaink első szolgálati éve

Milyen érzéseket vált ki belőlünk, ha rosszkedű gyereket látunk a templomban? Bosszúságot, mert nem halljuk tőle a prédikációt, mászkálás közben rálép a lábunkra, ráadásul a többi gyerek figyelmét is elvonja? Vagy örülünk a jelenlétének, mert bár nem köti le a figyelmét se a papbácsi, se a sok körülötte lévő érdekes tárgy, de legalább ott van, szokja a templomot? Mindkét nézőponttal találkozhatunk. Rovatunkban egy amolyan „Miből lesz a cserebogár?” típusú történetben mutatjuk be a pappá szentelésének első évfordulóját nemrég ünneplő Molnár Ádámot.

Molnár Ádám

Isten eszközének lenni az örömekben és nehézségekben

Molnár Ádám 1997. március 11-én született a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei Szikszón. Sajópálfalán, vallásos családban nevelkedett. 2015-ben a miskolci Fényi Gyula Jezsuita Gimnáziumban érettségizett, s még ez évben megkezdte papi tanulmányait Nyíregyházán. A növendékek számára kötelező szociális év után a fővárosban készült tovább hivatására. 2023. február 4-én Sátoraljaújhelyen szentelték pappá. Munkája mellett kánonjogot tanul és a Miskolci Egyházmegyei Bíróság jegyzőjeként tevékenykedik. Hivatástörténetének egyik megmosolyogtató, mégis fontos epizódja volt, hogy gyerekként nem tudott nyugton ülni a templomban.

EGY CSINTALAN GYEREK AZ OLTÁR MELLETT

Mikor jutott eszedbe először, hogy pap legyél?

Ha gyerekként megkérdezték tőlem, mi akarok lenni felnőtt koromban, mindig azt feleltem, hogy pap vagy miniszterelnök. Kicsi koromtól kezdve jártam templomba a szüleimmel, nagyszüleimmel, de nagyon rossz voltam, mindig valami más elfoglaltságot kerestem ott magamnak. A szüleim sokszor nem bírtak velem. Az akkori parókus, Polgári László atya meglátta ebben a lehetőséget, és ministrálni hívott. Nagycsoportos óvodás lehettem akkor. Sok új dolgot láttam, mindig kaptam valamilyen kis feladatot. Nagyon megszerettem a templomot, a szertartásokat, az oltárszolgálatot, és nagyjából

18 éves koromig ministráltam. Ez volt az első impulzus, amiben akkor még fel sem ismertem, hogy valaminek a kezdete. Később a bátyám kispap lett. Ő mindig példakép volt nekem, és ez bennem is meghozta a vágyat a papság felé.

Innen már egyenes volt az út?

Nem. Állami iskolába jártam, ahol csúfoltak azért, mert pap akartam lenni. Ez egy időre megakasztotta a dolgot, de a gimnáziumi évek alatt fokozatosan visszatért a gondolat. A jezsuitáknál szerzett élmények, emberi kapcsolatok mind hozzájárultak ahhoz, hogy a 12. év végére úgy döntöttem, mégis pap leszek. Nem volt még sok élettapasztalatom, de az istenkapcsolatom az örömekben és a küzdelmekben is sokat segített, és meg akartam mutatni másoknak is, hogy bármit hoz az élet, Isten mellettünk van,

az ő segítségével megoldást lehet találni a bajokra. Jó, hogy így alakultak a dolgok, mert így személyes döntés alapján jelentkeztem a szemináriumba, nemcsak azért, mert a bátyám is oda jár.

**Hogyan emlékszel az első évekre?
Milyen volt ugyanott tanulni,
ahol a testvéred?**

Tíz év korkülönbség van közöttünk, így mire én a szemináriumba kerültem, ő már elvégezte a képzést. Nekem amiatt volt leginkább újdonság ez a helyzet, mert korábban sosem laktam kollégiumban. Szeminaristaként meg kellett osztani a közös teret, hazautazás pedig 2-3 havonta volt.

AZ ELFÁSULÁSTÓL A MEGERŐSÖDÉSIG

**Három évet a szemináriumban
töltenek a kispapok, aztán irány
a nagyvilág, a szociális év.
Hol töltötted ezt az időszakot?**

Sok helyen megfordultam. Két hónapot voltam Budapesten, az Irgalmasrendi Kórházban mint betegszállító. Aztán családi okok miatt kicsit közelebb kerültem az otthonomhoz, Miskolcra. Innen jártam Kazincbarcikára, ahol a Don Bosco nevét viselő iskola kollégiumában voltam nevelő, a Tompa Mihály Általános Iskolában pedig hitoktató. Ezután következett 4 hónap Ciampino, ahol a Bárka Közösségben sérültekkel foglalkoztam. Zárásként pedig visszakérültem Budapestre, a Vakok Boldog Batthyány-Strattmann László Otthonába.

**Mik voltak a legfontosabb
tapasztalatok?**

A szemináriumban megszoktunk egy bizonyos napirendet, amit sokszor fájdalmasan ugyan, de igyekeztünk megtartani. A szociális évben nekünk kel-

lett beosztani az időnket. Ez az elején nehéz ivolt. Nekem is sokszor csúsztak el emiatt a napjaim, heteim, de mindenképpen jó tapasztalat volt. Nagyon más emberekkel találkoztam a különböző helyeken. Kicsit hirtelen ért, hogy huszonevésen kollégaként tekintenek rám az ápolók, a kollégium vezetői, nevelői. Rómában a nyelvtudásom javult sokat. A Batthyány-intézetben is sérültekkel foglalkoztam, de a két intézmény teljesen más rendszerben működött. Bevallom, nagy szükségem volt erre a szemináriumon kívül töltött évre, mert addigra nagyon elfáradtam. A szociális év végén már hiányzott a szeminárium, és beláttam, hogy bármilyen nehéz is volt megszokni a kötött rendet, azért megvannak az előnyei. Viszont nem Nyíregyházára mentem vissza, Atanáz püspök atya Budapestre küldött. A Központi Papnevelő Intézet növendékeként, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karán folytattam tanulmányaimat. Új környezet, új rendszer, új emberek fogadtak.

**Sokban különbözött egymástól
a két intézmény?**

Hasonlóak voltak a követelmények. Az elején féltem, milyen lesz együtt a latin papnövendékekkel, akik cölibátust fogadnak, míg nekünk lehetőségünk van házasodni. De mindenki nagyon nyitott volt a másik felé. Visszagondolva hálás vagyok azért, hogy nekünk, görög kispapoknak tennünk kellett érte, hogy saját rítusunkat is meg tudjuk élni. Megvoltak a kötelező szertartások, főleg latin rítusúak, így megtanultunk együtt imádkozni római és görögkatolikusok, de sokszor szerveztünk külön imaalkalmakat is magunknak.

**A szemináriumot befejezted, de
a tanulmányaid még mindig
Budapesthez kötnek.**

Püspök atya azt kérte tőlem, hogy szerezzem meg a licenciátusi fokozatot. Budapesten kánonjogból, azon belül házasságjogból írtam a szakdolgozatomat. Tetszett ez a terület, így Atanáz atya támogatásával ezt az irányt választottam. Másfél évet teljesítettem eddig sikerrel a háromból.

volt több apróság is. Például én kereszteltem az egyik legjobb barátom, egyben esküvői tanúm kislányát. De a gyóntatás is elmondhatatlan lelki élményt jelent, mert eszköze tudok lenni annak az Istennek, aki miatt a gyóntatószékbe jön az ember.

Nagyon nehéz számomra, ha fiatal beteghez kell menjek, illetve temetésen kell megszólalnom. Tanultunk ezekről, volt kórházi gyakorlatunk is, de mindenre nem készíthet fel a szeminárium. A legnagyobb konkrét nehézséget pedig a tava-

Időközben befejezted a szemináriumot. Mi volt a következő állomás?

A szeminárium befejezése után megházasodtam, amit követően az első diszpozíciómát Sátoraljaújhelyre kaptam. Lelkipásztori kisegítőként és hitoktatóként tevékenykedtem. Mivel nem volt kántora az egyházközségnek, így sokat kántorizáltam is. A diakónus- illetve a papszentelés után szintén ide kaptam ki nevezést.

KRISZTUS KÖVETÉSE CÉL ÉS ERŐFORRÁS

A család és a munka mellett még tanulsz is. Hogy alakulnak a mindennapjaid?

A hét első két napját Budapesten töltöm. Néha nehéz, hogy egyik nap még egyetemista vagyok, másnap pedig már a másik oldalon állok. Vasárnaponként általában a filiákban végzek Szent Liturgiát. A szentelésem óta szerzett egyik legmeglepőbb tapasztalat az, hogy mennyire nehéz néha a liturgiát végezni. Nem azért, amit mondani vagy csinálni kell, hanem hogy lélekben is teljesen az oltárnál legyek. Erre nagyon tudatosan oda kell figyelni. Emberek vagyunk mi, papok is, de nem szabad, hogy a nehézségek, az aggodalmak vagy bármi más elvonja a figyelmünket. A szertartásokon csak a papi feladatokra lehet koncentrálni.

A diakónus- és a papszentelésre is választottál egy-egy jelmondatot. Mi állt a döntésed mögött?

A diakónusi jelmondatom ez volt: „Mert nagy dolgokat cselekedett velem a Hatalmas, és Szent az ő neve.” Nagyon közel áll

hozzám ez a mondat, mert nem én kereszteltem, hanem egy paraklizs alkalmával talált rám. Hányszor de hányszor hallottam már odahaza, a szemináriumban, Mária-pócson, de amikor a diakónusszentelés előtt pár héttel hallottam, nagyon megérintett. Még inkább ráeszméltem általa, hogy bármi jó történik velem, az Istennek köszönhető.

A papi jelmondatom: „Kövess engem!” Ezeket a szavakat Jézus intézte Mátéhoz. A szentelés előtt választottam ezt, de most áll csak össze bennem igazán. Ahogy a szertartások végzésénél tudatosságra kell törekedni, úgy arra is oda kell figyelni, hogy a papi életünkben Krisztus követői legyünk. Hogy mindennek ő legyen a forrása, a célja. Enélkül a szertartás elvégzése csak szolgáltatás, egy parókia vezetése pedig csupán adminisztratív feladat lesz. Nélküle üres marad minden.

Rengeteg feladatod van. Mindent összevetve mik az eddigi bő egy év legnagyobb tapasztalataid?

A legpozitívabb mindenképp a Szent Liturgia. Az nagyon felemelő, főleg akkor, ha az ember lélekben is ott tud lenni. De

lyi karácsony okozta. Papnövendékként, diakónusként is vettem már részt az ünnepi szertartásokon, és soha nem okozott gondot. De egy papnak teljesen más az ünnep, főleg így, hogy már feleségem és gyermekem is van. Sok volt a szertartás, kimerülten estem haza, számunkra igazán 26-án kezdődött meg az ünneplés.

Mi az, ami ennyi feladat mellett feltölt téged?

Ha a családommal lehetek. Nagyon szeretek utazni is, de a hétköznapiakban leginkább a foci az, ami ki tud kapcsolni, mert akkor csak arra figyelek, és minden más gondolatot el tudok engedni.

EGY ÚTON KELL JÁRNUNK KERESZTÉNY-ZSIDÓ IMAÓRA BUDAPESTEN

Keresztény-zsidó imaórát tartottak január 28-án, az ökumenikus ima-hét nyolcadik napján a budapest-terézvárosi Avilai Nagy Szent Teréz-templomban. A szertartást Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek és Frölich Róbert főrabbi vezette, a keresztény felekezetek képviselői imával szolgáltak.

Erdő Péter bíboros Lukács evangéliumának 10. fejezetéből olvasta fel a szeretet parancsát – „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből, minden erődből és egész elmédből; felebarátodat pedig, mint önmagadat” –, és ehhez fűzte gondolatait igehirdetésében.

Az elhangzott evangéliumi részletben egy törvénytudó válaszol Jézus kérdésére: mi a feltétele annak, hogy az örök életre jussunk. A törvénytudó a Tóra két részletét kapcsolja össze sajátos formában. Jézus pedig erre válaszol mondván: Helyesen feleltél. Ebből a rövid részletből érzékeljük, hogy alapvetően egy úton kell járnunk, ha az Örökkévaló felé tartunk – emelte ki a bíboros.

Emlékeztetett rá: az istenszeretet törvénye Mózes ötödik könyve szerint kissé másként hangzik, hiszen alapvetően három teljességet említ, mert azt mondja, hogy teljes szívünkben, teljes lelkünkben és minden erőnkben kell Istent szeretni. Van olyan magyar fordítás, amely inkább az érzelmek hőfokára teszi a hangsúlyt és azt mondja: „Szeresd Uradat, Istenedet szíved, lelked mélyéből.” Az eredeti szövegben mintha nem az érzelmek hevessége, hanem a teljesség állna a középpontban.

De mit jelent Istent szeretni a mindennapokban? – tette fel a kérdést Erdő Péter, aki szerint ez abban áll, hogy parancsai szerint élünk. A parancsok megtartása, amire az Újszövetség több helyen utal, a kortársak számára egyértelmű felszólítás volt az Izrael szent könyveiben található morális elvek követésére. Az erkölcsi eszményben igen nagy folyamatosság figyelhető meg.

És itt jutunk el az írástudó válaszához a második részéhez, amely a Levitikus könyvét idézi: „Szeresd felebarátodat, mint saját magadat.” Így értették ezt általában Jézus kortársai és így értették a Krisztus előtti III. század görögül beszélő egyiptomi zsidó bölcsei is, akik a hetvenes fordítást megalkották.

Szeretni azt jelenti, hogy valakinek az igazi javát akarjuk – hangsúlyozta a főpásztor.

De mi jó az embernek? Ki az ember? Ha egy kultúra erre nem tud a valóságnak megfelelő, reális választ adni, az aligha lehet a szeretet kultúrája. Voltak és vannak válaszok erre a különböző vallásokban és a népek hagyományában. A legmélyebb és legvilágosabb azonban mégiscsak a bibliai hagyomány, amely az embert Isten képének vallja.

Ha minden erőnkben szeretjük és kereszük Öt, akkor megtaláljuk magunk mellett a másik embert is, és erőt kapunk, hogy Istennel együtt, az Ő kezét fogva játsszuk életünk és a történelem játékát – zárta elmélkedését az érsek.

Frölich Róbert főrabbi Erdő Péter szavaira reflektálva emelte ki a központi gondolatot, a szeretet parancsát, az Isten és az embertársak felé irányuló szeretetét. Istent szeretni akár az életünk árán is – erről beszélt a bíboros, és Frölich főrabbi ehhez kapcsolódva elmondott egy talmudi történetet Akiva rabbiról, a rabbinikus irodalom nagy alakjáról, akit a rómaiakkal való szembeszegülés miatt kínhalálra ítélték. A siralomházban elment hozzá egy hellenizált zsidó, aki azt tanácsolta neki: „Azért vagy itt, mert tanítottad a Tórát, Istenünket szolgáltad. Hajts fejet a rómaiak előtt és túléljed.” A rabbi erre egy történettel válaszolt, amelyben a róka és a patakban úszó halak folytatnak párbeszédet. A róka kérdésére a halak elmondták, hogy a halász elől menekülnek. „Gyertek ki a szárazföldre, megvédelek titeket” – biztatta őket a róka. „Itt a vízben is veszélyben vagyunk, hát még a szárazföldön mennyivel inkább veszélyben lennénk!” – válaszolták a halak. A Tóra az életelemünk, eltávolodni tőle veszedelmes számunkra. A Tóra megtartásával mutatjuk meg, mennyire szeretjük az Istent – mondta Akiva rabbi, akit kivégeztek, mert egész életével szerette Istent.

Aparancs másik fele, a felebarát iránti szeretet kapcsán Frölich Róbert a tízparancsolat törvényéből idézett: „Szeresd apádat, anyádat...” Vagyis szeresd a téged megelőző nemzedékeket. A múlt, saját történelmünk tiszteletben tartására hív ez a parancs. Hiszen ha ismerjük a múlt hibáit, segít megelőzni, hogy megismételjük azokat. A múltban nem szeretjük egymást, ember ember ellen támadt. Az emberiség akkor prosperált, amikor közös erővel mentek előre, vagyis szereték egymást. Ha megtartjuk a szeretet parancsát, azzal kimutatjuk, hogy szeretjük Istent. Az áldott, békés élettel szeretjük Istent – hangsúlyozta a főrabbi.

„BETELJESÉDET”

Húsvéti zarándoklat Jeruzsálemben

Mi köti össze Szent Jeromost, Szent Ilonát, Assisi Szent Ferencet, Svédországi Szent Brigittát és a legutóbbi pápákat: VI. Pált, II. János Pált, XVI. Benedeket és Ferencet? Nem is beszélve a névtelen zarándokok végelethetetlen soráról, akik mind útra keltek, hogy a Szentföldet meglátogassák. Igen, mindannyiukban égett a vágy, hogy az Úr nyomába lépjenek, és életének helyszíneit felkeresve mélyüljenek el tanításában és megváltó munkájában. Kövessük most az ő példájukat, néhány fénykép és elmélkedésre indító bibliai szakasz segítségével.

Jeruzsálem siratása

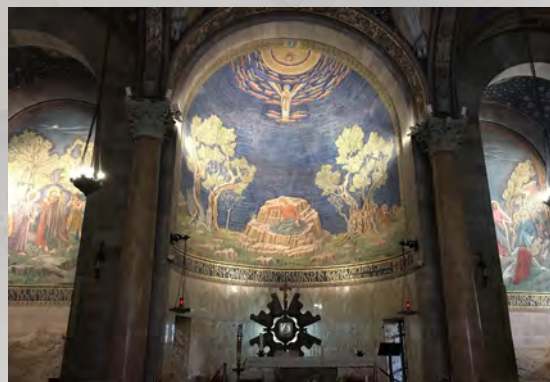
Jeruzsálem, Jeruzsálem! Megölöd a prófétákat és megkövezed azokat, akiket hozzád küldenek! Hányszor volt, hogy egybe akartam gyűjteni gyermekeidet, ahogy a tyúk szárnya alá gyűjti csibéit, de nem akartad. Meglátjátok, elhagyatott lesz házatok. Mondom nektek, nem láttok többé, míg el nem jön az idő, amikor ezt mondjátok: „Áldott, aki az Úr nevében jön!” (Lk 13,34–35)

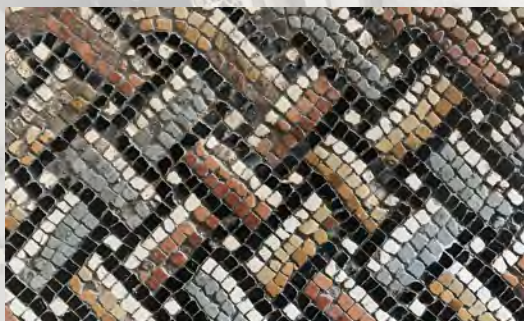
A mennyei Jeruzsálem

Akkor láttam, hogy a szent város, az új Jeruzsálem alászállt az égből, az Istentől. Olyan volt, mint a vőlegényének fölékesített menyasszony. Akkor hallottam, hogy a trón felől megszólal egy hangos szózat, ezt mondva: „Íme, Isten hajléka az emberek között! Velük fog lakni és ők az ő népe lesznek, és maga az Isten lesz velük. Letöröl szemükről minden könnyet. Nem lesz többé halál, sem gyász, sem jajgatás, sem fáradság, mert az elsők elmúltak.” (Jel 21 2,4)

A Getszemáni-kertben

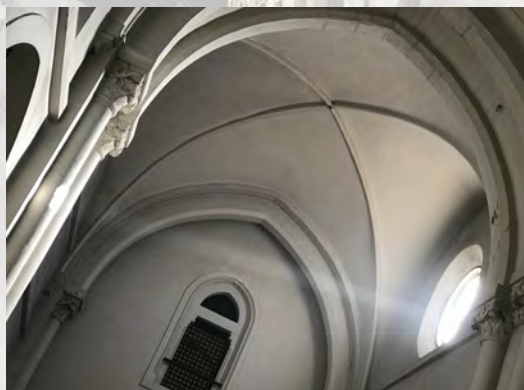
Szokása szerint Jézus elindult az Olajfák hegyére. A tanítványok is elkísérték. Amikor odaért, kérte őket: „Imádkozzatok, nehogy kísértésbe essetek!” Aztán odébbment, úgy egy kőhajításnyira, és térdre borulva imádkozott: „Atyám, ha akarod, kerüljön el ez a kehely! De ne az én akaratom teljesüljön, hanem a tied!” Megjelent neki az égből egy angyal, és megerősítette. Halálfélelem kerítette hatalmába, és még buzgóbban imádkozott. Verejtéke mint megannyi vércsepp hullott a földre. Aztán abbahagyta az imát, és visszament a tanítványokhoz. Azok közben elaludtak bánatukban. Rájuk szólt: „Miért alusztok? Keljetek fel és imádkozzatok, nehogy kísértésbe essetek!” (Lk 22,39–46)

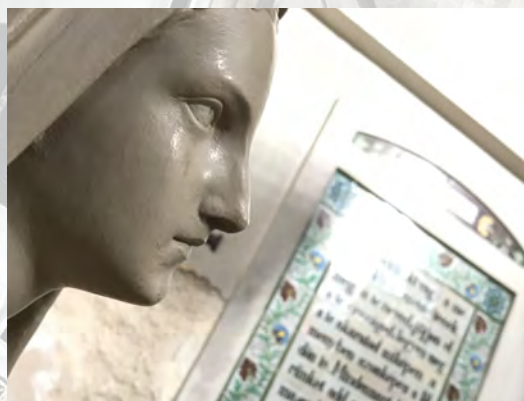
Az Emberfia

Tudjátok, hogy akiket a világ urainak tartanak, azok zsarnokoskodnak a népeken, s vezető embereik éreztetik velük hatalmukat. Közöttetek azonban ne így legyen. Ha valaki közületek nagy akar lenni, legyen a szolgátok, és ha valaki közületek első akar lenni, legyen mindenkiné a szolgálja. Hisz az Emberfia nem azért jött, hogy szolgáljanak neki, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért. (Mk 10,42–45)

Az imádság

Amikor imádkoztok, ne tegyetek úgy, mint a képmutatók, akik az emberek szeme láttára szeretnek imádkozni a zsinagógában meg az utcákon, hogy mutogassák magukat! Bizony mondom nektek: megkapták jutalmukat. Te, amikor imádkozol, menj be a szobába, zárd be az ajtót, s imádkozzál titokban mennyei Atyádhoz! S mennyei Atyád, aki a rejtekben is lát, megjutalmaz. (Mt 6,5–6)

Világosság

Senki sem gyújt világot, hogy eltakarja vagy a véka alá rejtse. Inkább a tartóra teszi, hogy aki csak belép, lássa világát. A tested világa a szemed. Ha szemed ép, egész tested világos. De ha a szemed rossz, egész tested sötét. Vigyázz hát, nehogy a sötétség legyen benned a világosság. Ha tested csupa világosság és nincs benne semmi sötétség, olyan világos lesz egészében, mintha a villám fénye világította volna meg. (Lk 11,33–36)

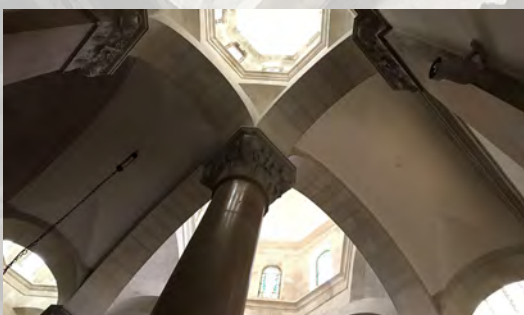
Isten a szeretet

Ahogy az apa megkönyörül fiain, úgy könyörül az Úr azokon, akik őt félnek. Tudja jól, milyen az alkatunk, tudja, hogy a porból származunk. Az ember napjai a fűhöz hasonlóak, virul, mint a mező virága, de egy kis szellő s már vége van: a hely is elfeledte, ahol addig állt. Ám az Úr kegyelme mindörökre az igazakkal van, és igazságossága fiaik fiaival. Azokkal, akik hívek szövetségéhez, akik vigyáznak, hogy törvényei szerint éljenek. (Zsolt 103,13–17)

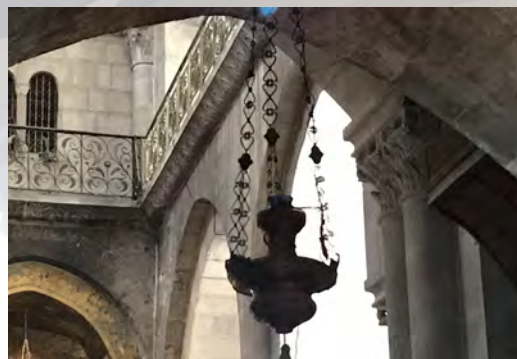
Az újjászületés reménye

Azon a napon felállítom Dávid roskadozó sátrát, repedéseit kijavítom, romjait felépítem, helyreállítom, hogy olyan legyen, mint hajdanában volt. Hadd foglalják el azt, ami Edomból megmarad, és minden nemzet, ahol segítségül hívták a nevemet – mondja az Úr, és meg is teszi. Igen, jönnek napok – mondja az Úr –, amikor együtt jár a szántóvető és az arató, a sajtoló és a magvető, újbó fakad a hegyekből, patazik minden halomból. Népemet, Izraelt helyreállítottam: fölépítik a romba dőlt városokat és bennük laknak, szőlőskerteket ültetnek, és isszák a borát, kerteket telepítenek, és eszik a gyümölcsét. Letelepítem őket földjükre, soha többé nem tépik ki őket földjükből, amelyeket nekik adtam. (Ám 9,11–15)

Jézus kigúnyolása

A helytartó katonái bevitték Jézust a helytartóságra, s odagyűjtötték köré az egész helyőrséget. Megfosztották ruhájától, bíborszínű köntöst adtak rá. Tövisből koszorút fontak, fejére tették, jobb kezébe pedig nádszálat adtak. Aztán térdet hajtottak előtte, és így gúnyolták: „Üdvözlégy, zsidók királya!” Közben leköpdösték, fogták a nádat, s verték a fejét. Miután így csúfot üztek belőle, levették róla a palástot, s ráadták saját ruháját. Aztán elvezették, hogy keresztre feszítsék. (Mt 27,27–31)

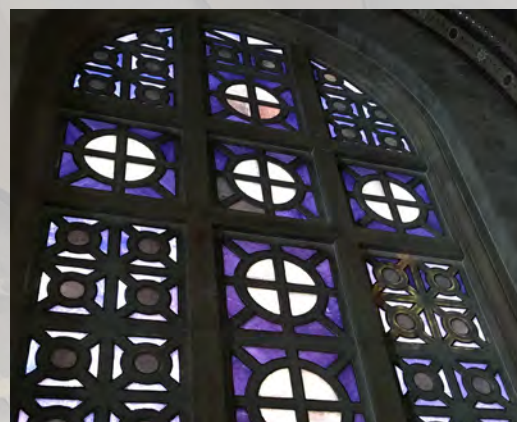
Nem lesz többé éjszaka

Megmutatta nekem az élet folyóját, kristályhoz hasonlóan ragyogott, Isten és a Bárány trónjából fakadt. Az utca közepén és a folyam két partján az élet fái álltak. Tizenkétszer hoznak gyümölcsöt, vagyis minden hónapban teremnek, a fa levelei meg a népek gyógyulására szolgálnak. Átok többé nem lesz benne. Az Isten és a Bárány trónja áll majd ott, és szolgálai hódolnak neki. Látni fogják arcát, és a homlokukon lesz a neve. Nem lesz többé éjszaka, és nem szorulnak rá a lámpa világítására, sem a nap fényére. Az Úr, az Isten ragyogja be őket, és uralkodni fognak örökön-örökké. (Jel 22,1–5)

A keresztt bölcssége

A keresztről szóló tanítás azoknak, akik elvesznek, balgaság ugyan, de nekünk, akik üdvözlünk, Isten ereje. Hiszen az Írás így szól: Leron-tom a bölcsek bölcsségét, s az okosak okosságát megíúsítom. Hol marad a bölcs? Hol az írástudó? Hol az e világi tudás szószólója? Nem megmutatta Isten, hogy a világ bölcssége balgaság? Mivel a világ a maga bölcsségével nem ismerte fel Istent isteni bölcsségében, úgy tetszett Istennek, hogy balgaságnak látszó igehirdetéssel üdvözítse a hívőket. A zsidók csodajeleket kívánnak, a görögök bölcsséget követelnek, mi azonban a megfeszített Krisztust hirdetjük. Ő a zsidóknak ugyan botrány, a pogányoknak meg balgaság, a meghívottaknak azonban, akár zsidók, akár görögök: Krisztus Isten ereje és Isten bölcssége. (1Kor 1,18–24)

Jézus a Golgotán

Jézus kereszttje alatt ott állt anyja, anyjának nővére, Mária, aki Kleofás felesége volt és Mária Magdolna. Amikor Jézus látta, hogy ott áll az anyja és szeretett tanítványa, így szólt anyjához: „Asszony, nézd, a fiad!” Aztán a tanítványhoz fordult: „Nézd, az anyád!” Attól az órától fogva házába fogadta a tanítvány. Jézus tudta, hogy már minden beteljesedett. De hogy egészen beteljesedjék az Írás, megszólalt: „Szomjazom!” Volt ott egy ecettel teli edény. Belemártottak egy szivacsot, izsópra tűzték és a szájához emelték. Amint Jézus megízlelte az ecetet, így szólt: „Beteljesedett!” Aztán lehajtotta fejét és kilehelte lelkét. (Jn 19,25–30)

Jézus feltámadása

Szombat elmúltával, a hét első napjának hajnalán a magdalai Mária és a másik Mária elment, hogy megnézzék a sírt. Hirtelen nagy földrengés támadt. Az Úr angyala ugyanis leszállt az égből, odament, elhengerítette a követ és ráült. Tekintete olyan volt, mint a villám, öltözete meg, mint a hó. Az örök remegtek tőle való félelmükben, s csaknem halálra váltak. Az angyal azonban felszólította az asszonyokat: „Ne féljete! Tudom, hogy ti Jézust kerseitek, akit keresztre feszítettek. Nincs itt. Feltámadt, ahogy előre megmondta. Gyertek, nézzétek meg a helyet, ahol nyugodott! Aztán siessetek, vigyétek hírül tanítványainak: Feltámadt a halálból, előttetek megy Galileába. Ott viszontlátjátok. Íme tudotokra adtam.” (Mt 28,1-7)

Küldetésben

Jézus így szólt hozzájuk: „Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki nem hisz, az elkárhozik. Akik hisznek, azokat ezek a jelek fogják kísérni: Nevemben ördögöt űznek, új nyelveken beszélnek, kígyókat vehetnek kezükbe, és ha valami mérget isznak, nem árt nekik, ha pedig betegre teszik a kezüket, azok meggyógyulnak.” Az Úr Jézus, miután szólt hozzájuk, fölment a mennybe, elfoglalta helyét az Isten jobbán, ők meg elmentek, s mindenütt hirdették az evangéliumot. Az Úr velük volt munkájukban, és tanításukat csodákkal kísérte és igazolta. (Mk 16,15-20)

„Ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak megszólalni” – mondja Jézus a farizeusoknak, akik virágvasárnap arra akarják rávenni, némítsa el ujjongó tanítványait. Jeruzsálemben ma tényleg a kövek beszélnek hozzánk, ha van fülünk a hallásra. Keresztény emberként akár az Olajfák-hegyén, akár a Via Dolorosán, akár a Szent Sír-bazilikában járunk, zsigereinkben érezzük a Megváltó egykori jelenlétének megszen-telő erejét.

Isten szavának olvasása és a rajtuk való elmélkedés pedig akkor is zárándokká tesz bennünket, ha csak lélekben járhatjuk be ezeket a helyeket. A kontempláció perceiben és óráiban kilépünk megszokott, mindennapi életünkéből, meghalunk a mellékes dolgoknak, hogy elindulhassunk a lényeg felé vezető úton.

Minden ilyen belső utazáson a Betlehembe látogató napkeleti bölcsek példája vezessen minket, akik – Szent Máté evangélista megjegyzése szerint – más úton tértek vissza hazájukba. Ez a „más út” azt a belső változást szimbolizálja, ami lelkünkben zajlott le a Megváltóval való találkozás nyomán.

Ha Jézust követve, mint tanítványai el akarunk jutni az Atyához, akkor mindnyájan zárándokok vagyunk. Ő a világ üdvösségeért, mi pedig saját üdvösségünkért vállaljuk, hogy az életre vezető hit keskeny ösvényén járunk. Ez a húsvétra felkészítő, fényképes jeruzsálemi látogatás erősítse meg a mi szívünket is, hogy tudván tudjuk és hirdessük:

„Föltámadt Krisztus halottaiból, legyőzte halállal a halált, és a sírban levőknek életet ajándékozott!”

Krisztus feltámadt...!

DE ZAJOSAN VAGY CSENDESEN?

✠ NYIRÁN JÁNOS

A virasztást gyakran a halottakért végzett szertartással hozzák összefüggésbe, a görögkatolikusok azonban ismerik annak egy másik formáját is, amely a híveket a nagy ünnepekre készíti fel. Ezek az alkalmak többnyire az éjszaka egy részében vagy egészen át tartó imádsággal telnek. Nagyon gyakori, hogy ilyenkor a vecsernye össze van kötve az utrenye szertartásával, amihez lítia kapcsolódik, vagyis az öt kenyér, a búza, a bor és az olaj megáldása. Vannak olyan különleges ünnepek is (pl. karácsony és vízkereszt), amikor a vecsernyét nem az utrenyével társítják a virasztási szertartásban, hanem a nagy esti zsolozsmával, amelynek szintén szerves része a lítia.

A húsvéti vigília még különlegesebb, mivel az utrenye az éjféli zsolozsmával együtt végzendő. A lítia pedig kicsit „esetlen” módon a Bazil-liturgia végére van odaillesztve, de csupán egy áldás formájában. A kivételes szerkezet természetesen jól illik a húsvéhoz, hiszen ez a legnagyobb ünnep, méltán az ünnepek ünnepe, amely minden lítiás ünnep fölött áll. Következésképpen az éjféli zsolozsma és az utrenye kombinációja kiváló virasztás lehetne, de történelmileg a „húsvéti virasztás” kifejezés csak a vecsernye megünneplésére alkalmazható az azt követő Bazil-liturgiával. Ez a szertartás azonban soha nem szolgált olyan kontextusként, amely jelentős mennyiségű liturgikus költészetet ihletett volna. Most mégis ennek szövegeit hívjuk segítségül a feltámadás teológiájának megvilágítására.

A nagyszombati virasztás szertartásának vecsernyei részében csupán három saját dallamú sztihira van, amelyek stílusukban némileg eltérnek, mivel nem a megszokott elbeszélő jellegűek, hanem három olyan azonos szerkezetű himnikus vers, amelyek a korábbi kontákköltészet stílusjegyeit hordozzák. Ez nemcsak a strófákat záró azonos refrénben nyilvánul meg (szó szerint ez

Ma a pokol sajnálkozva kiáltja: / Jobb lett volna nékem, / ha Mária szülöttjét be nem fogadtam volna, / ki rám jött és hatalmamat megrontotta, / az érckapukat széttörte, / s a lelkeket, kik letartva voltak, / Isten lévén, felszabadította. / Dicsőség a te Keresztednek / és feltámadásodnak, Uram.

lenne mindegyiknek: „Dicsőség a te Keresztednek, Uram, és a te föltámadásodnak!”), hanem tartalmukban is, minthogy azokban a megszemélyesített pokol monológiát követhetjük nyomon.

Ezen túlmenően a sztihirák bevezető sora is megegyezik görög nyelven (Σήμερον ὁ ἄδης στένων βοᾷ), bár a magyar fordításban ez nem teljesen következetes módon jelenik meg. A görög eredetinek (στένων) egyébként jobban megfelelne a nyögve

Ma a pokol sóhajtván kiáltja: / Megtört a hatalmam, / befogadtam egy halottat, mint a holtak egyikét, / de egyáltalán nem bírom magamnak megtartani, / el kell bocsátanom a többivel együtt, / akiken uralkodtam. / Voltak nekem halottaim öröktől, / ez azonban, íme, mind föltámasztotta. / Dicsőség a te Keresztednek, Krisztus, / és a te föltámadásodnak!

kifejezés, hiszen a pokol nem csupán sajnálkozik és sóhajtozik, hanem kínok között szenved. Szenved, mert Jézus Krisztus megtörte hatalmát, szenved, mert az Úr kiszabadította azokat, akiket rabságában tartott, szenved, mert a feltámadt Krisztus feltámasztotta a halottakat.

A sztihirákban a pokol egyes szám első személyben beszél magáról, és értetlenül áll a történetek előtt, mert ezúttal sem tett többet a szokásosnál, vagyis befogadott egy halottat, akit azonban jobb lett volna nem befogadni, mivel nem úgy viselkedik, ahogy a korábbiak – ő ugyanis legyőzi uralmát. Hogy mit érez a pokol? Fájdalmában nagyokat nyög, mert nem bírja magában tartani Krisztust, s közben azt is belátja, hogy vele együtt el kell engednie az összes igaz embert, akiken addig uralkodott – ahogy a második sztihira mondja.

Ma a pokol sóhajtván kiáltja: / Megsemmisült minden erőm, / a Pásztort keresztre feszítették, / ő pedig föltámasztotta Ádámot. / Akiken hatalmaskodtam, elvesztettem, / és akiket erőmben elnyeltem, mind kibocsátottam. / A megfeszített kiűritette a sírokat, / a halál hatalmának nincs többé ereje. / Dicsőség a te Keresztednek, Krisztus, / és a te föltámadásodnak! (Nagyszombat vecsernyei sztihirák az Énekeskönyvből)

A harmadik sztihirában a pokol viselkedésének meglehetősen nyers megfogalmazását találjuk, amit nem nagyon várunk a bizánci himnuszköltészettől. A magyar fordítás kissé eufemisztikus: „...akiket erőmben elnyeltem, mind kibocsátottam”, mivel a szó eredeti értelmében nem egyszerűen kibocsátja, hanem *kihányja* (ἐξήμεσα alak az ἐξέμειω igéből). A nyomdafestéket kevésbé tűrő kifejezés valójában nagyon is kifejező, hiszen más himnuszköltőkhöz csatlakozva úgy lehet elképzelni ezt az üdv-történeti eseményt a pokol szempontjából, mint egy borzalmas gyomorrontást.

A pokol, amely nagy gyomorként mindent és mindenkit elnyel, most olyan személyt fogadott be, akit nem képes megemészteni, sőt teljesen felfordul tőle a gyomra, és komoly szenvedések közepette ki kell adnia magából. Ez a Krisztus pokolba való leereszkedéséhez társított kép kétségtelenül durva és visszataszító, de nagyon kifejező, és jól illusztrálja azt a felfoghatatlan eseményt, amely benne „zajlik”. Mindent egybevetve, a kép nagyon kifejező, és ha a három sztihira teljes tartalmát tekintjük, világossá vá-

lik, hogy a leírt események egy olyan küzdelem képei, amelyben Krisztus mint igazi hős győzedelmeskedik, a pokol nem tudja őt visszatartani. Ezt tovább erősíti az ércapuk összetörésének, a fogva tartott lelkek felszabadításának vagy a sírok kiüresítésének ténye, amelyekről a húsvéti ikon is hűen tanúskodik.

Amikor a görögkatolikus egyházban a húsvét vagy a feltámadás ikonját említik, mindenki fejében felidéződik a pokol kapuját át-törő Krisztus képe, aki diadalmasan kilép a halál birodalmából, magával ragadva az összes igazat, köztük elsőként az ősszüelőket, Ádámot és Évát. Krisztus a pokol összetört ércapuin áll, amelyek kereszt alakban vannak elrendezve a lába alatt. Alatta, a mélyben megkötözve látható az alvilág fejedelme (más ikono-

kon segítőt is megkötözik), körülötte pedig a rengeteg bilincs, amelyek az addig elhunyt igaz lelkeket béklyózták le. Összefoglalva, az ikon egy dinamikusan mozgó Krisztust ábrázol, aki a pokolban vívott hatalmas csata után győztesen emelkedik ki.

A bizánci egyház hagyományában a húsvétnek van egy másik ikonográfiai ábrázolása is, ami maga az üres sír. A jelenetben gyakran a kenethozó asszonyokat látjuk az angyalal, aki a sírkövön ülve magyarázza el nekik Krisztus feltámadását. Néha maga Krisztus is szerepel ezen a típusú ikonon az evangéliumi leírásnak megfelelően (vö. Jn 20,11–18).

Az üres sír szintén megfelelő kifejezése a feltámadás tényének, de ez a fajta ikon a liturgikus életben hamarosan a húsvét utáni második vasárnaphoz, a kenethozó asszonyok emléknapjához kapcsolódott. Következésképpen a liturgikus év legnagyobb ünnepének, a húsvétnek a legfontosabb ikonja Krisztus alvilágba való alászállásának és onnan való diadalmas felemelkedésének ikonja lett. Az ősök döntésével kapcsolatban (akik ezt az ikont részesítették előnyben a feltámadás képi megjelenítőjeként) azt feltételezhetjük, hogy a képekben gondolkodó keleti ember számára ez az ikon sokkal beszédesebb, hatásosabb és mindenkép-

pen kifejezőbb volt Krisztus halál feletti győzelmét illetően, mint a jámbor asszonyok által talált üres sír képe.

Az üres sír nyugalma és csendje azonban teológiailag mégis helytállóbb képi megfogalmazás, mivel a nagy hittudósok Jézus halálát a mozdulatlanságban, a teljes kiüresedésben és magányban, a végső elhagyatottságban fogalmazzák meg. Ennek értelmében nem egy dinamikus harc zajlik a pokolban Jézus és angyalai, valamint az alvilág ura és szolgái között, hanem az Úr csendben vállalja a halál magányát, mert teljes mértékben osztozni akar az emberek sorsában. Megtestesülése által magára vette az emberi természetet, igazi emberré lett. Gyönyörűen fogalmazza meg ezt aényt – a többi között – Szent Bazil eucharisztikus imádsága:

„...mint örökkévaló Isten a földön megjelent, az emberekkel együtt lakozott, a szent Szűztől megtestesülvén kivetkőzött isteni fönségéből és szolgái alakot vevén föl, testileg a mi alázatosságunkhoz lett hasonlónak, hogy minket is hasonlókká tegyen a saját dicsősége képéhez” (Liturgikon, 243 o.).

Sok-sok érvet lehetne még felsorakoztatni e teológiai igazság mellett, de csupán egy képet idézek fel Krisztus életéből, nevezetesen azt, hogy a zsidó messiási elvárásokkal ellentétben nem harcos és katonailag erős uralkodóként érkezik, hanem békésen és szelíden, ha pedig életében – bár vannak olykor nagyon határozott, erélyes fellépései is – nyugodt és békés természetű volt, akkor halálában sem harcos Megváltóként kell őt elképzelnünk.

A pokolban végbemenő csata képe egyértelműen a szimbolikus nyelvezet velejárója, amire a keleti gondolkodású hívő embernek nagy szüksége van, hiszen a feltámadás kicsattanó örömet leginkább a pokolra szálló, majd onnan kijövő Krisztus alakja tudja szemléltetni.

Sokkal nyugodtabb kép rajzolódik ki, ha a három saját dallamú sztihira után megvizsgáljuk a következő, a *Dicsőségre* énekelt strófát:

„A mai napot titkosan előábrázoló a nagy Mózes mondván: / És megáldotta Isten a hetedik napot, / mert ez az áldott szombat, / ez a megnyugvás napja, / melyen az Isten egyszülött Fia minden munkáitól megpihent, / az elszenvedett halál miatt testileg a szombatot ünnepeleven, / de feltámadása által újra visszatérve / örök életet ajándékozott nekünk, / mint egyetlen Jóságos és Emberszerető.”

A sztihira egyértelműen párhuzamot von a teremtés befejezése és Krisztus földi életének vége között, mert ahogyan Isten *„megpihent egész teremtő munkája után”* a hetedik napon, olvashatjuk Mózes első könyvében (Ter 2,3), úgy Krisztus is megpihen az emberek megváltásáért végzett földi munkája végén. Ez tehát a megnyugvás napja, vagyis Jézus a pokolban nem csatázik és nem perlekedik a sötétség fejedelmével, hanem Istenként pihen meg a nagy munka után.

A vecsernyét követő Bazil-liturgia nagybemenetét, vagyis az adományok – az előkészületi asztalról az oltárra történő – átvitelét egy különleges himnusz fedi le, a jól ismert kerubéneket helyettesítve. A két himnusz gondolatvilága hasonló, hiszen a megszokott *„tegyünk félre mostan minden földi gondot”* felszólítás visszacseng a nagyszombati liturgián is: az ember *„semmi földit magában ne gondoljon”*, amelyet a megszokottól eltérő, igen erős felszólítás előz meg. Egyrészt ugyanis teljes csendre inti a jelenlévőket, másrészt pedig félve és rettegve kell állniuk, hiszen a himnusz hangsúlyozza, hogy magát Istent fogadják be, akitől még az angyalok is félnek, amit azzal jeleznek, hogy a *„mennyei liturgia”* végzése közben eltakarják arcukat.

Nagyszombaton kívül ez a himnusz szerves része Szent Jakab Liturgiájának, amit évente egy, maximum két alkalommal végzünk, de kéziratokból kiderül, hogy ugyanez a himnusz a templomszentelés évfordulójának is sajátossága. A tudósok szerint ez utóbbi alkalom nagyon könnyen összekapcsolható a nagyszombattal, éppen az alvilágba való alászállás teológiai témája miatt. A 23. zsoltár 7–10. verseiből vett párbeszéd a húsvéti

„Hallgasson minden emberi test, és félve és rettegve álljon, és semmi földit magában ne gondoljon. Mert a királyok Királya és az uralkodók Uralkodója jön, hogy magát feláldozza, és a híveknek eledelül adja. Előtte mennek az angyali rendek, az összes Kezdetek és hatalmak, a sokszemű Kerubok és a hatszárnyú Szeráfok, arcukat elfödve és ezen éneket hangoztatva: Alleluja, alleluja, alleluja.”
(A nagyszombati Bazil-liturgia nagybemeneti himnusza)

„Emeljétek föl fejetekeket, kapuk, ősi kapuszárnyak, táruljatok, hadd vonuljon be a dicsőség királya! Ki a dicsőség királya? Az Úr, a hatalmas és erős. Az Úr, a harcban verhetetlen. Emeljétek föl fejetekeket, kapuk, ősi kapuszárnyak, táruljatok, hadd vonuljon be a dicsőség királya! Ki ez a dicsőség királya? A Seregek Ura a dicsőség királya.”
(Zsolt 23,7–10)

feltámadási szertartás és a templomszentelés közös része. Mindkét helyen a templomba való belépés előtt szerepel ez a szakasz, ami arra utal, hogy a himnusz valóban szoros kapcsolatban áll az alvilágba való leszállással. Bár a himnuszban az élő Krisztus szerepel, de ettől eltekintve minden nagy csendben zajlik, ami a pokolra szállás zajos csata nélküli győzelmének aspektusát idézi.

A fentiek alapján világossá válik számunkra az a tiszta teológiai igazság, hogy Jézus halálát és pokolban való tartózkodását csendes győzelemként kell definiálni, amikor Krisztus teljes nyugalomban a sírban tartózkodik, nem harcol és nem perel, hanem csendben részesedik az emberi lét legkiszolgáltatottabb állapotában, a halálban is.

Ugyanakkor fel kell ismernünk, hogy az emberek, különösen keleten, a képeken keresztül jobban meg tudják ragadni a valóságot. Meg kell értenünk azt a szimbolikus nyelvezetet, ami lehetővé teszi, hogy az alvilágba való leszállást zajos győzelemként írjuk le. Ez az aspektus hangsúlyos a keleti himnográfiaiban és ikonográfiában, nagyban segít az isteni misztériumok megértésében. Az ünnepi ikonok általában cselekvések sorozatát ábrázolják, ezért tele vannak mozgással. Ebben az értelemben a

húsvéti (feltámadási) ikon sem ábrázolható meggyőző módon egy üres sírral, és különösen nem mozgás nélkül. Végül megálapíthatjuk, hogy nem lehet demisztifikálni sem a himnográfia, sem az ikonográfia, nem dobhatjuk ki a bizánci teológia évszázadok során kialakult gazdagságát, hanem a tartalom megismerése mellett tanulmányoznunk kell annak szimbolikus nyelvezetét is.

„Boldog, aki asztalhoz ülhet...”

KÖNNYEN ELKÉSZÍTHETŐ,
HAGYOMÁNYOS ÜNNEPI MENÜ HÚSVÉTRA

TÖLTÖTT TOJÁS

Hagyományos húsvéti eledeleink egyike a tojás, ami ráadásul egészséges is, így bátran fogyaszthatjuk. Hideg előételként a töltött tojás egyszerűen elkészíthető, sokféleképpen variálható, és feldíszítve igen étvágygerjesztő látványt nyújt.

A RECEPT MINDÖSSZE HÉT EGYSZERŰ LÉPÉSBŐL ÁLL:

Főzzük keményre a tojásokat.
Távolítsuk el a tojások héját.
Vágjuk ketté a tojásokat.
Kiskanál segítségével óvatosan szedjük ki a tojássárgáját.
A tojássárgáját néhány hozzávalóval keverjük krémesre.
Fűszerezzük a keveréket.
Töltsük vissza a krémet a tojásokba.

NÉHÁNY ÖTLET A TÖLTELEKRE:

Klasszikus töltött tojás: Keverjünk össze majonézt egy evőkanál mustárral, sóval, borssal, majd adjuk hozzá a tojások sárgáját.

Céklás töltött tojás: Az apróra vágott, megfőzött céklát turmixgépbe tesszük. Hozzáadjuk a tojások sárgáját, illetve 4 tojásfehérjét, egy teáskanálnyi mustárt, citromlét, sót, borsot, és mindezt jól elkeverjük.

Avokádós töltött tojás: Két kisebb avokádó belsejét keverjük össze apróra vágott korianderrel, jalapeño paprikával, vöröshagymával és paradicsommal. Adjunk hozzá két gerezd fokhagymát, egy teáskanálnyi köményt, egy evőkanál citromlét és sót, borsot ízlés szerint. Mindezt keverjük össze a keményre főtt tojások sárgájával.

Gombás töltött tojás: Kevés hagymán főzzünk puhára apróra vágott gombát. Ízesítsük sóval, borssal, zöldfűszerekkel. Botmixer segítségével pürésítsük, majd összekeverve a keményre főtt tojások sárgájával és két kanál majonézzel adagoljuk a tojásokba.

PULYKANYAKLEVES

- 6 pulykanyak • 3 répa • 3 fehérrépa • fél zellergumó
- 1 karalábé • 1 csokor petrezselyem • 2 gerezd fokhagyma
- 1 fej vöröshagyma • 10 szem egész bors • ízlés szerint só
- 3 liter víz

A pulykanyakakat mossuk meg, tisztítsuk meg, ha szükséges, majd tegyük fel 3 liter hideg vízben főni.

Közben a répát, fehérrépát, karalábét, zellert pucoljuk meg, vágjuk tetszőleges darabokra. A fokhagymát és a hagymát hámozzuk meg, hagyjuk őket egészben.

Ha a víz forr, vegyük lejjebb a lángot, adjuk hozzá a sót, borsot. Körülbelül egy-másfél órán át főzzük a pulykanyakokat fedő alatt, közben a keletkező habot szűrő segítségével szedjük le róla. Másfél óra után adjuk hozzá a zöldségeket.

A zöldségekkel együtt is főzzük még legalább 1-1,5 órán át. Amikor már minden puha, dobjuk bele a csokor petrezselymet, azzal együtt is főzzük tovább 10-20 percig. Akkor van kész a leves, ha a hús már leválk a csontról. Forrón tálaljuk.

Napjainkban a karácsony nemcsak népszerűségében, hanem gasztronómiájának gazdagságában is felülmúltni látszik a húsvétot. Pedig ez az ünnep hitünk abszolút középpontja, a zsidó hagyomány pedig fontos és izgalmas étkezési előírásokat rendelt hozzá az egyiptomi fogságból való szabadulásra emlékeztetve Isten választott népét. Itt az ideje, hogy a húsvét visszanyerje hagyományos rangját a családok ebédlőasztalán is – ehhez szeretnénk segítséget nyújtani néhány kipróbált és jól bevált recepttel.

TEJFÖLÖS SZELET

- 60 dkg bélszín • 10 dkg liszt • 1 tk. őrölt bors
- 2 tk. pirospaprika • 1 fej vöröshagyma • 1 liter víz vagy alaplé
- 1 kis poharas tejföl • 1 dl tej • só • olaj

A bélszínt felszeleteljük, majd a szeleteket mindkét oldalukon megsózzuk. A lisztben elkeverjük a borsot és a pirospaprikát, majd megforgatjuk benne a hússzeleteket. Kevés olajon elősütjük a húst, majd kivesszük és félretesszük. A visszamaradt olajon megdinszteljük a finomra vágott hagymát, majd megszórjuk liszttel. Ezzel még pár másodpercig kevergetve pirítjuk, aztán felöntjük vízzel vagy alaplével. Beletesszük a hússzeleteket, és puhára főzzük.

Amikor a hús megpuhult, a tejfölt kikeverjük a tejjel és behabarjuk vele az ételt, ha szükséges sózzuk. Nokedlivel tálaljuk, petrezselyem zöldjével díszítjük.

ERDÉLYI DARÁZSFÉSZEK

- 50 dkg finomliszt • 2,5 dkg élesztő • 4 dl tej • 1 csipet cukor
- 20 dkg porcukor • 20 dkg vaj • 5 db tojássárgája • 1 citrom héja reszelve • 2 csomag vaníliás cukor • 1 csipet só • 1 db tojás

Az élesztőt 2 dl tejben felfutattuk egy csipet cukorral. A lisztet egy mély tálba tesszük, mélyedést készítünk bele, majd beleöntjük az élesztős tejet. Megvárjuk, míg az élesztő felfut. Hozzáadjuk a citromhéjat, a tojássárgákat és egy csipet sót. Tésztát gyúrunk belőle. Letakarjuk, és meleg helyen fél órát kelesztjük.

Közben a vajat a porcukorral habosra keverjük. A megkelt tésztát kettéosztjuk, és ujjnyi vastagra kinyújtjuk. Megkenjük a cukros vajjal, és feltekerjük, mint a kalácsot. 2-3 ujjnyi széles darabokra vágjuk, és a vágott felükkel egy kivajazott, kilisztezett tepsibe rakjuk 2-3 ujjnyi távolságra egymástól. Letakarjuk, és még fél órát kelni hagyjuk.

Bekenjük a felvert tojással, és 180 fokban 20 percig sütjük. Kivesszük a sütőből, és 2 dl forró tejjel, melyben a vaníliás cukrot feloldottuk, meglocsoljuk a félkész csigákat. Visszatesszük a sütőbe, és újabb 20 perc alatt készre sütjük. Ha megsült, a másik csomag vaníliás cukorral megszórjuk még melegen.

A pészah az Újszövetségben

A közös étkezés a maga konkrét valóságában és a példabeszédek szintjén egyaránt számos alkalommal jelenik meg az evangéliumokban. Jézus egy alkalommal például magát a mennyek országát is egy vendégséghez vagy lakomához hasonlítja, amelyre a meghívottak nem mennek el, ezért helyükre „szegényeket, bénákat, vakokat és sántákat” hívnak be az úr szolgái. Ennek a parabolának a bevezetéseként hangzik el a címben idézett mondat: „Boldog, aki asztalhoz ülhet az Isten országában” (Lk 14,15).

Az utolsó vacsora néven ismert esemény egy szédereste volt, amit Jézus Krisztus a tanítványaival töltött. Az étkezés során ő töltötte be a családfő szerepét, illetve mondta el a kidust, vagyis a borra vonatkozó áldást (Mt 26,27).

Az evangéliumi beszámolókból a rituális mosakodás eseménye is megjelenik: Jézus megmosta meg a tanítványok lábát. Az asztalnál Jézus jobbán János, a legfiatalabb apostol ült, ami összecseng a hagyománnyal, amely szerint a szédereste folyamán a legifjabb gyermeknek kell a családfő mellett helyet foglalnia (Jn 13,23).

A falat bemártása szintén fontos szerepet kap az utolsó vacsorán: ezzel leplezte le árulóját Jézus (Jn 13,21-27). Ha tartották magukat a szokáshoz, Júdás után a többiek is kaptak egy-egy bemártott falatot, talán ezért nem volt világos a tanítványok előtt, hogy ki árulja el Jézust.

Abban az időben még sült bárányból, keserű zöldségekből és pászkából állt az étkezés, a bárányt a Templom lerombolása után (Kr. u. 70) vették ki az étrendből.

A harmadik pohárnál (megváltás pohara) alapította meg a Messiás az Eucharisziát. A negyedik pohárra (elfogadás vagy dicséret pohara) mondta Jézus, hogy nem issza mindaddig, míg tanítványaival a messiási királyságban nem ihatja újra velük együtt (Mt 26,29).

Az evangéliumi beszámolókból a szédereste záróhymusza is megjelenik: „Ezután elénekelték a zsoltárt és kimentek az Olajfák hegyére” (Mt 26,30).

A széder

A héber kifejezés rendet jelent, pészah estjét pedig a rend éjszakaijának nevezik. „Ez az éjszaka, amelyen az Úr virrasztott, hogy kihozza őket Egyiptom földjéről, legyen Izrael fiai számára is az Úr tiszteletére átvirrasztott éjszaka minden nemzedéken át” – olvassuk a Kivonulás könyvének 12. fejezete 42. versében.

Pészah estjén különleges rend szerint zajló vacsorát tartanak, melynek során a Hagada elmondásával emlékeznek az Egyiptomból, a szolgaság földjéről való szabadulásra. A zsidók ilyenkor újra megtapasztalják Isten nagyságát, erejét és választott népe iránti szeretetét.

Annak érdekében, hogy a széderezők valóban úgy érezhessék, mintha ők maguk vonultak volna ki Egyiptomból, a pészah első (Izraelen kívül első két) estjét a zsidó bölcsek az érzékeket leginkább megmozgató szertartások egyikévé tették.

Az ünnep fontos kelléke az az egyszerű, nagyméretű tál, melyre vagy kisebb edényekben kerülnek a szimbolikus ételek, vagy mélyedésekkel van ellátva számukra. Léteznek ezüstből, fából, esetleg üvegből készített, művészi ígénnel megformált szédertálak is.

MI KERÜL ERRE A TÁLRA?

Kárpász – zöldség, általában petrezselyemzöld, de vannak, akik főtt krumplit használnak kárpász gyanánt. A könnyeket jelképező sós vízbe vagy ecetbe mártva fogyasztják a széder első fogásaként, emlékezve arra, hogy őseink az elnyomás alatt is szaporodtak, ám a szolgaság sok könnyel járt.

Chároszet – gyümölcsök, bor és diófélék, valamint méz vagy fűszerek (pl. fahéj) keveréke, mely az egyiptomi fogságban kevert maltart jelképezi. Az askenázi hagyomány szerint használt alma, illetve a szefárd szokás szerint belekevert datolya és füge egyaránt termékenységszimbólum. A chrajszesz íze a szabadság édességére is emlékeztet.

Máror – keserűfű. Manapság leginkább reszelt tormát használnak vagy keserű ízhatású salátalevelet. Mint az egyiptomi élet, ahogy növekednek, ezek a növények édesek, ám minél nagyobbra nőnek, annál inkább érződik a keserű ízük is.

Cházeret – második keserűfű, gyakran salátalevél. Vannak, akik ehhez is tormát használnak, és nem tesznek cházeretet a szédertálra. Ezt a második keserűfüvet az úgynevezett Hillél- szendvicshez fogyasztják el.

Zroá – tűz fölött megpörkölt csirkenyak vagy alsócomb. Emlékeztet a pészahi áldozati bárányra, valamint arra, hogy az Örökkévaló erős kézzel és kinyújtott karral vezette ki a zsidókat a szolgaság földjéről. Ezt a szimbólumot nem fogyasztják el, csupán vizuális emlékeztetőként szolgál a szédertálon.

Béca – tojás. Főtt, kissé megpörkölt tojás, mely a szentélyben bemutatott ünnepi áldozatot képviseli. A tojás alakja az élet körforgást jelképezi: még a legtragikusabb eseményekben is ott rejlik az újrakezdés reménye. A vacsora kezdeteként általában keménytojást szolgálnak fel az asztalon álló sós vízzel.

Összeállította: **Koncz Attila**
Felhasznált szöveg: zsido.com, wikipedia.hu
Fotó: Koncz Attila, freepik.com

VILÁGOSODJUNK FEL, NÉPEK,
MERT A HALÁLBÓL AZ ÉLETRE ÉS
A FÖLDRŐL AZ ÉCBE ÁTVITT MINKET
KRISZTUS ISTENÜNK!

NE LEGYEN ÜRES SKANZEN

A Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend küldetése a Szentföldért

A hagyomány szerint közel egy évezredes múltá visszatekintő Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend napjainkban harmincezer tagot számlál, akik a világ nagyjából negyven országában, több mint hatvan helytartóság keretei között végzik önként vállalt munkájukat. Magyarországon a középkor óta jelen van a rend, működését azonban a második világháborút követően szüneteltetni kényszerült. Giuseppe Caprio akkori bíboros-nagymester 1991. szeptember 14-én alapította újjá a magyar főbiztosságot, amely aztán 1998-ban kapta meg a helytartósági rangot. A lovagrend aktuális feladatairól és a Gázában élő keresztények szorongatott helyzetéről Jungbert Béla helytartóval beszélgettünk.

A lovagrend elnevezés hallatán sokakban kimondottan regényes képzetek ébrednek: karddal, páncéllal, festői, de kevésbé praktikus ruhákkal...

Remélem, nem leszek kiábrándító, de sem a harc, sem a fegyverek, sem a lovak nem tartoznak hozzá mindennapjainkhoz. Nem vagyunk a múltból valahogy itt ragadt történelmi maradvány, sem valamiféle öncélú és elitista társaság. Ha hivatalosan akarok fogalmazni, akkor azt mondom, olyan történelmi lovagrendhez tartozunk, amely a vatikáni intézményrendszer része. Másrészt azt is hangsúlyozni szeretném, hogy nem vagyunk klasszikus adománygyűjtő segítség-szervezet sem.

Mi különbözteti meg a Szent Sír Rendet ezektől a karitatív intézményektől, miközben gyakorlati tevékenysége sokban hasonlít az övékre?

Talán meglepő lesz, de azt kell mondanom, hogy a lovagok sajátos identitásának legfontosabb eleme nem a rendhez

tartozás, hanem a katolikus keresztény lelkiiség, a hit személyes megélése az egyház keretei között, valamely plébániai vagy más, hasonló közösség tagjaként. A Szentföldön élő keresztények spirituális és anyagi támogatása egy ezen felüli, plusz elkötelezettség vagy más szóval hivatás felvállalása részükről.

Az a vélekedés is pontosításra szorul, amely rendünk nevéből kiindulva a Jézushoz kötődő keresztény szent helyek védelmét és fenntartását gondolja tevékenységünk középpontjának. Természetesen ezek megőrzése rendkívül fontos számunkra, annak felelősségét azonban főleg a Jeruzsálemben működő latin patriarkátus és a ferences kuztódia viseli. Mi a szentföldi keresztény közösségek életben maradását és intézményrendszerük működését támogatjuk erőnkhez képest – imádsággal és pénzügyi segítségnyújtással egyaránt.

Ha szabad visszautalni a beszélgetésünk elején említett történelmi romantikára. A harcos megközelítés nemcsak idejét múlttá vált, de azt

is tudatosítanunk kell, hogy azok a törekvések, amelyek a keresztes mozgalmakat annak idején táplálták, végérvényesen vereséget szenvedtek. Elbuktak annak ellenére, hogy a nyugati seregek nem hódítani, hanem visszavenni akartak korábban birtokolt helyeket, és ily módon garantálni a kereszténység jelenlétét Jézus földjén. Hiszen ne felejtjük el: ezek a közösségek mind a mai napig az apostoli egyház örökösei még akkor is, ha abszolút kisebbségben élnek szülőföldjükön, alig másfél-két százalékát jelentve a térség összlakosságának. Rendünk gyakorlati tevékenységének legfontosabb célja ezért nem más, mint megakadályozni, hogy kiürült skanzenne váljon a Szentföld.

Miben látják e törekvés sikerének titkát? Hol hasznosul legjobban a segítségnyújtás?

Rendünk számára elvileg és gyakorlati szempontból is a legfontosabb feladat az iskolák fenntartása és megfelelő színvonalú működtetése. Hozzá kell tennem, személyes benyomásaim is azt erősítik meg, hogy ezen a területen tudjuk a legnagyobb hatást gyakorolni a helyi közösségek életminőségére.

Ha a számok nyelvén szeretnék válaszolni, azt kell mondanom, húszezernél több diák jár az általunk támogatott iskolákba, és meghaladja a másfélezret a velük foglalkozó tanárok, illetve más feladatkört ellátó személyzet létszáma.

Talán említenem sem kell, mennyire jelentős eredmény, hogy ezek az intézmények működhetnek, hiszen az itt élő keresztény közösségeket a covid-járvány, az erőszakos cselekmények, a szabad mozgást akadályozó korlátozások, a jövőkép hiánya és az ebből fakadó intenzív kivándorlás egyaránt sújtja. Alig sikerült valamelyest kilábalni a pandémia okozta gazdasági csődből, amely a

turizmus leállása miatt következtetett be, rövid fellélegzés után tavaly október 7-én megtörtént az újabb katasztrófa, amely talán minden eddiginél nehezebb helyzetbe hozta a palesztin keresztény közösségeket.

Ebben az összefüggésben egyszerre tűnhet furcsának és reménykeltőnek a tény, hogy a keresztény iskolákba járó diákok többsége sok intézmény esetében nemhogy nem katolikus, de nem is keresztény, hanem muszlim vallású. Az általános tapasztalat ugyanis az, hogy ezekből a gyerekekből később sem lesz radikális gondolkodású, erőszakos cselekmények végrehajtására hajlandó vallási fanatikus. A tolerancia híveként egy olyan társadalmi erőt jelenítenek meg, amelyre a békés jövőt építeni lehetne.

Napjainkban azért nem nagyon hallatszik egyetlen ilyen józan csoportosulás hangja sem. És az erőszakos cselekmények áradata sem szűnik...

Kétségtelen, de arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a konfliktus sem október 7-én kezdődött. Jelen pillanatban sajnos nem látszik olyan megoldás, ami mindkét fél számára elfogadható lenne, ugyanakkor az is biztos, hogy ezt a küzdelmet fegyverekkel egyikük sem tudja megnyerni. Az látszik, hogy nemzetközi garanciákra van szükség, de első lépésként mindenképp fegyverszünetre, a túszok szabadon engedésére és arra, hogy Izrael ne szállja meg újra a Gázai-övezetet. Ha ugyanis maga a Hamász meg is semmisül a harcokban, a muszlim vallási fundamentalizmus megmarad, és akár néhány év elmúltával más alakban újra felszínre törhet, hogy minden kezdődjön előről.

De hadd térjek vissza a lovagrend által támogatott különböző karitatív és segélyprogramokhoz. Ezek kedvezményezettjei között ott

vannak a kórházak, az árvaházak, az öregotthonok. De mindenképp említést érdemel az is, hogy a Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend finanszírozza teljes egészében az egyetlen szentföldi papi szeminárium működését, illetve igen jelentős arányban a Betlehemben működő keresztény egyetemet.

Megint csak a számok nyelvén szólva: a világvárvány kitörését megelőző évben, 2019-ben már összesen 17 millió euró volt a Jeruzsálemi Latin Patriarkátus területén élő közösségeknek eljuttatott támogatás teljes összege.

A rend magyarországi helytartósága hogyan veszi ki részét ebből a tiszteletet érdemlő szolgálatból?

A mi lehetőségeink természetesen nem hasonlíthatók össze más nagyobb létszámú vagy erősebb gazdasági alapokon álló szervezetekével. Mi körülbelül százan vagyunk jelenleg, a tagság jelentős része nyugdíjas. Működésünket és a segítségnyújtást kizárólag saját bevételeinkből, azaz a rendtársak éves, illetve eseti befizetéseiből finanszírozzuk.

A nehézségek és a szűkös anyagi lehetőségek ellenére igyekszünk mindig ott lenni, ahol nagy a baj, így mi is bekapcsolódunk a gázai plébánia számára legutóbb meghirdetett rendkívüli pénzgyűjtő akcióba, amelyet erőnkhez mérten támogattunk. Adományunkat levélben köszönte meg a jeruzsálemi latin pátriárka.

A Gázának juttatott mostani adományok azért is különösen fontosak, mert a helyi katolikus közösség mellett a többi keresztény felekezet tagjainak javát is szolgálják. Mivel azok épületei súlyos károkat szenvedtek a harcokban, így különleges hangsúlyt kap a testvéri szeretetben gyökerező kölcsönös segítségnyújtás. Fontos tudni ugyanis, hogy a katolikusok a keresztények között is kisebbségben vannak a Szentföldön, a többség a görög ortodox egyház tagja. A római hitet követőket hosszú ideig a nyugat „előretolt bástyájának” tekintették, és ez az előítélet talán még ma is él. Ebben a helyzetben különösen fontos az egymás iránti bizalom erősítése, hiszen bajban ismerszik meg a barát.

Előmozdítja az ökumenét ez az egymásra utaltság, bizonyos értelemben kiszolgáltatottság?

Mindenképpen. Hozzá tartozik azonban a kép teljességéhez, hogy más irányból is erős kihívás éri a katolikus és a többi tradicionális gondolkodású egyházat. Egyre nagyobb befolyásra tesznek szert ugyanis a térségben a főleg amerikai kötődésű evangéliumi keresztény csoportok, amelyek napi szinten és erőteljesen politizálnak. Ezek az élő hitre apelláló, a történelmi örökséget kevésre tartó közösségek – teológiai megfontolások alapján – teljes mértékben elkötelezték magukat a kizárólagos zsidó érdekérvényesítés mellett, ennek nyomán viszont összeütkezésbe kerültek a leginkább palesztin arab identitású híveket tömörítő hagyományos egyházakkal.

Hogyan jut el a konkrét anyagi segítség a Szentföldre?

Két dolgot kell ezzel kapcsolatban megemlíteni. Az egyik, hogy az összegyűjtött pénzt nem maguk a helytartóságok továbbítják a kedvezményezetteknek, hanem az a római központon, a rendet irányító Nagymagiszteriumon keresztül ér célba. A másik, hogy a rend nem készpénz formájában adja a segítséget, hanem projekteket finanszíroz, illetve számlákat fizet ki a felmerülő igények szerint. Természetesen mindkét alapelv alól elképzelhető kivétel: egyes helytartóságok pluszban is vállalják bizonyos programok támogatását, Gáza esetében pedig a körülmények összetettsége, a kapcsolattartás nehézsége is felértékeli a készpénz szerepét.

Január közepén nagy öröm és egyben megtiszteltetés érte a rend magyarországi helytartóságát azzal, hogy a Budapest-

re látogató Pierbattista Pizzaballa jeruzsálemi pátriárka időt szakított rá, hogy a Szent Sír-lovagokkal találkozzon.

Valóban fontos és szívünknek kedves esemény volt ez, hiszen ő egy személyben rendünk nagyperjele, azaz legfőbb lelki vezetője is. A rövid találkozáson helytartóságunk körülbelül harminc fővel képviseltette magát, és igazán testvéri hangulatban telt. Alkalmunk nyílt rá, hogy személyesen gratuláljunk nagyperjelünk bíborosi kinevezéséhez, amelyre még tavaly szeptember végén került sor.

Pizzaballa pátriárka visszaigazolta elkötelezettségünk fontosságát és értékét a Szentföldön élő keresztények támogatása tekintetében, egyszersmind buzgó imára szólított fel a vágyott béke megszületése érdekében. Elmondása szerint bár Jézus követőit napjainkban nem üldözik hitükért, de sok esetben nem kapják meg azt a védelmet az államhatalomtól, ami a különböző vallási szélsőségek támadásaival szemben megilletné őket. A helyzet tehát korántsem rózsás, így rendünk szerepvállalása sem nélkülözhető annak ellenére, hogy sem erőszakos érdekérvényesítésre, sem politikai nyomásgyakorlásra nem törekszik, legfőbb eszköze az imádság ereje és a humanitárius segítségnyújtás.

Fotók: A Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend Magyarországi Helytartósága, Jerusalem Cross

A Szentföld érdekességei XXII.

A Szentföld állatvilága 6.

IVANCSÓ BAZIL

Jézus korában a hétköznapi élet fontos szereplői voltak a háziállatok, de a vadon élőket is jobban ismerték az emberek, mivel szorosabb kapcsolatban éltek a természettel, mint mi. Üdvözítünk példabeszédeiben ezért is tűnnek fel rendszeresen mind a házi, mind a vadállatok.

HÁZI SERTÉS

A házi sertés Euráziából származik, a vaddisznó házasított formája. A közgondolkodásban mindig piszkos állatként volt jelen, de valójában csak a szűk ólban tartva nem tartja tisztán magát. Magas intelligenciájú, barátságos és tanulékony. Teste vaskos, lábai rövidek, ennek ellenére képes gyorsan futni. Párosujjú patás állat: lábain négy-négy ujj van, melyek közül a két nagyobb jár. Jellegzetes visítással jelzi, ha valami nem tetszik neki, hangjának ereje akár 130 decibel is lehet.

Mindenevő: növényeket, állatokat egyaránt fogyaszt, de rovarlárvákat, férgeket, gumókat és gombákat is eszik, ha ki tudja túrni a talajból. Kiváló szaglása miatt az ingyencsérnek számító és igen drága szarvasgomba keresésére is használják, az ugyanis hasonló szagot áraszt, mint a párázásra kész sertés. Általában 8-10 hónaposan válik ivaréretté, egy alomban rendszerint 6-12 kismalac születik.

Hasznosítása sokrétű, húzáért és bőréért tenyésztik, szőréből pedig ecsetet készítenek. Az orvostudományban ugyancsak felértékelődött szerepe: csontvelőjét már emberbe is átültették, mivel a kilökődés esélye csekély.

A zsidó ember számára természetesen a legtisztátalanabb állat volt régen és ma is. Ennek oka, hogy húsa könnyen romlik, az ókorban pedig még a veszetséget is hordozta alkalmanként. A vallási tilalom okán a zsidók nem tartottak sertést, húsát pedig nem fogyasztották. A legnépszerűbb táplálék szerepét náluk a házi tyúk töltötte be, aminek a tartása szintén könnyű. Ám mégis jól ismerték a sertést, mivel a Szentföldön pogány népek vették őket körül, akik – épp az állat igénytelensége okán – szívesen tartották háziállatként.

A legismertebb evangéliumi történet, amelyből ez kiderül, a Gerázában történt ördögűzés esete (Mt 8,28–34; Mk 5,1–20; Lk 8,26–39). Valószínűleg két megszállott emberről lehetett szó, mivel az időben elsőként és héber nyelven íródott Máté-evangélium kettőről beszél – nem tudjuk, hogy a többiek miért csak egyet említettek.

A sertés Jézus példabeszédeiben ugyancsak helyet kap. A hegyi beszédben alantas és piszkos állatként jelenik meg: „Ne vessetek szent dolgokat ebeknek, s ne

szórjátok gyöngyeiteket sertések elé! Különben lábukkal eltaposhatják azokat, aztán megfordulnak és széttépnek titeket”. (Mt 7,6) Feltűnik a tékozló fiúról szóló példabeszédben is (Lk 15,11–32). A fiú ugyanis olyan mélyre süllyed, hogy sertéseket kell őriznie – ez a zsidó ember számára nem pusztán a leginkább megalázó foglalkozás volt, de az illet ki is zárták a vallási közösségből: „Az kiküldte a tanyájára, hogy őrizze a sertéseket. Szívesen megtöltötte volna gyomrát a sertések eledeleivel, de senki sem adott neki belőle.” (Lk 15,15–16)

A pogányságból megtért keresztények számára az apostoli zsinat oldotta fel a tisztátalan állatok fogyasztásának tilalmát, egyrészt mivel nagy sikereket értek el a pogány népek térítésében, másrészt mivel Szent Péter apostolt látomásban kapott utasítást arra, hogy amit Isten tisztának teremtett, azt ő se tartsa tisztátalannak (vö. ApCsel 10,9–16). Mohamed ugyanakkor – akinek csak felületes ismeretei voltak a zsidó és a keresztény vallásról – a zsidó vallási előírás alapján nyilvánította tisztátalannak a sertést.

JUH

A juh – szelídsége miatt – az egyik legrégebben házasított állat. Gyapját ruhák készítésére, húsát fogyasztásra, tejét különböző termékek – sajt és túró – előállítására használják ma is. Teje az ember számára nehezen emészthető, az erjesztéssel átesett juhsajtot és juhtúrót azonban könnyen emésztjük. Állományát világszerte 1,2 milliárdra becsülik, tartása 170 országban jellemző.

Igénytelen, kérődő állat: silány minőségű fűvön is megél, természetes körülmények között jól szaporodik. Vastag gyapja miatt a hideg éghajlatot jól tűri, a Feröer-szigeteken (jelentése: Birka-szigetek) és Izlandon is megél. Amerikába a spanyolok vitték a 16. században, Ausztráliába és Új-Zélandra a britek a 19. században. A magyaroknál szintén a legfontosabb háziállat volt a ló után, a rackajuh jellegzetesen magyar fajta.

A zsidóknál kétségtelenül a legjellemzőbb vágó- és áldozati állat volt. Utóbbiként már a Biblia első lapjain feltűnik, hiszen Ábel egy bárányt mutat be Istennek áldozatul (vö. Ter 4,4). Az Egyiptomból való szabadulás éjszakáján a zsidók a tizedik, s egyben legszörnyűbb csapástól, az elsőszülött fiúgyermekek halálától egyéves, hibátlan hím bárányok levágásával és vérük ajtófélfákra kenésével menekülnek meg (vö. Kiv 12,1–14). Az Úr parancsát a zsidó húsvét elrendeléséről a nagyszombati Nagy Szent Bazil-liturgián olvassuk mint a keresztény húsvét előképét.

A bárány Jézus életében is szerepet kap. Születésekor pásztorok őrzik nyájukat éjjel, amikor az Úr anyala értesíti őket a Messiás megszületésének örömhíréről (vö. Lk 2,8–20). Az elsőszülött fiúgyermek 40 napos templomi bemutatásakor egy egyéves bárányt kellett áldozatul adnia az édesanyának a tisztulásért, bár a szegény családoknak két galamb is elegendő volt (vö. Lev 12,6–8), Szűz Mária pedig az utóbbit teljesítette (vö. Lk 2,24).

Üdvöztőnk számos beszédében szerepel bárány. Ott találjuk például a megtérés örömeinek leírásában: „Mit gondoltok? Ha valakinek száz juha van, s egy elcsatangol közülük, nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a hegyen és nem megy, hogy megkeresse az eltévedtet? Ha aztán szerencsésen megtalálja, bizony mondom nektek: jobban örül annak, mint az el nem tévedt kilencvenkilencnek. Éppen így Atyátok sem akarja, hogy csak egy is elvesszen e kicsinyek közül.” (Mt 18,12–14; vö. Lk 15,3–7) Apostolai figyelmét így hívja fel a megtévesztő, hamis prófétákra: „Óvakodjatok a hamis prófétáktól! Báránybőrben jönnek hozzátok, belül azonban ragadozó farkasok.” (Mt 7,15) A bárány ott szerepel apostolai elküldésénél: „Úgy küldelek titeket, mint juhokat a

farkasok közé.” (Mt 10,16; Lk 10,3) Illetve ezekkel a szavakkal inti őket a szamaritanusok elkerülésére: „A pogányokhoz ne menjetek és a szamaritanusok városaiba be ne térjete. Menjetek inkább Izrael házának elveszett juhaihoz.” (Mt 10,5-6)

A bárány megjelenik az utolsó ítéletről mondott példabeszédben is: „Amikor eljön a dicsőségben az Emberfia, s vele mind az angyalok, helyet foglal dicsőséges trónján. Elébe gyűlnek az összes nemzetek. Ő pedig elválasztja őket egymástól, mint ahogy a pásztor elválasztja a juhokat a kosoktól. A juhokat jobbjára állítja, a kosokat pedig baljára.” (Mt 25,31–33) Az utolsó vacsorán pedig szintén előkerül: „Ti mindnyájan megbotránkoztok bennem az éjjel. Írva van ugyanis: megverem a pásztort, s elszélednek a nyáj juhai.” (Mt 26,31; Mk 14,27; az eredeti prófécia: Zak 13,7).

A juh nemcsak példabeszédekben szerepel, hanem két csodánál is említi őket Jézus. Amikor egy elszáradt kezű embert gyógyít meg szombaton a zsinagógában, a kétszínű farizeusok rosszálló megjegyzéseire így adja meg a választ: „Ha valakinek közületek csak egy juha van, és az szombaton gödörbe esik, nem követ el mindent, hogy kihúzza? Pedig mennyivel többet ér az ember a birkánál! Tehát szabad szombaton jót cselekedni.” (Mt 12,11–12) A másik történet pedig a kánaáni asszony lányából való ördögűzés. Amikor az apostolok kérték, hogy segítsen rajta, mert szüntelen kiabál és rimánkodik, Jézus azt felelte: „Küldetésem csak Izrael házának elveszett juhaihoz szól.” (Mt 15,24) Utána azonban – hitét látva – mégis teljesítette kérését.

Szent János evangéliumában Jézus kétszer beszél juhokról. Először egy közismert példabeszédben: „Bizony, bizony mondom nektek: aki nem az ajtón megy be a juhok aklába, hanem máshonnan mászik be, az tolvaj és rabló. Aki az ajtón megy be, az a juhok pásztora. Annak kinyit az ör és a juhok megismerik hangját. Nevükön szólítja juhait és kivezeti őket. Miután kieresztette saját juhait, megindul előttük, és a juhok követik őt, mert ismerik hangját. Idegen után nem mennek, hanem elfutnak előle, mert az idegen hangját nem ismerik. (...) Bizony, bizony mondom nektek: a juhok számára én va-

gyok az ajtó. Mindannyian, akik előttem jöttek, tolvajok és rablók. Nem is hallgattak rájuk a juhok. Én vagyok az ajtó: aki rajtam keresztül megy be, üdvözül, ki-be jár és legelőre talál. A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson. Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen. Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja a juhokért. A béres azonban, aki nem pásztor, akinek a juhok nem tulajdonai, otthagyja a juhokat és elfut, amikor látja, hogy jön a farkas. A farkas elragadja és szétkergeti őket. A béres azért fut el, mert béres, és nem tördök a juhokkal. Én vagyok a jó pásztor: ismerem enyéimet, és enyéim ismernek engem, mint ahogy az Atya ismer engem és én ismerem az Atyát. Életemet adom a juhokért. Más juhaim is vannak, amelyek nem ebből az akolból valók. Azokat is vezetnem kell. Hallgatni fognak a szavamra: egy nyáj lesz és egy pásztor.” (Jn 10,1–16)

Második alkalommal ott találkozunk a szimbólummal, amikor a feltámadást követő csodálatos halfogás után Szent Péter apostollal beszélget reggelizés közben, s háromszor mondja neki: „Legeltesd juhaimat!” (vö. Jn 21,15–17)

Ezek a szakaszok kívül Keresztelő Szent János fellépésével összefüggésben is megjelenik a bárány alakja, amikor János és András apostoloknak fogalmaz így Jézusról: „Nézzétek, az Isten Báránya! Ő veszi el a világ bűnét!” (Jn 1,30; vö. Jn 1,37)

Folytatjuk.

HITTEL BÁRMIRE KÉPESEK LEHETÜNK

„Szülinapi buli” a hajdúszoboszlói
Szent Lukács idősoththonban

Öt éve került a görögkatolikus szeretetszolgálat fenntartásába a hajdúszoboszlói Szent Lukács Görögkatolikus Idősek Otthona. Az évforduló alkalmából tartott ünnepségen Ungvári Sándor, a szeretetszolgálat igazgatója úgy fogalmazott: a munkatársak fáradozásáért cserébe ő mindössze imádságot kér az intézmény lakóitól.

Fénykép-összeállítással és emlékező videóval idézték fel az elmúlt fél évtized történetét az otthon lakói és munkatársai. A kedves pillanatok tanulságát levonva az intézményt vezető Gecséné Valter Gyöngyi úgy fogalmazott: együtt és erős hittel bármire képes lehet a közösség. Ezt bizonyítja az a megállíthatatlan és töretlen fejlődés, ami a kiváló körülményekben és nem utolsósorban a jó hangulatban érhető tetten.

Az intézet dolgozói a jeles alkalomra összegyűjtötték mindazon tevékenységeket, eseményeket, amelyek az elmúlt öt év alatt a lakók mindennapjainak szerves részévé váltak, nélkülük pedig szürkébb

lenne az élet az otthon falai között. A legkedveltebb elfoglaltságok közé bekerültek az imádságos alkalmak, a sütés-főzés, a kirándulások, a közös tornaórák és más foglalkozások.

Hogy a munkatársak miben látják a fejlődés útját, egy másik összeállításból derült ki. Ahogy elhangzott: nemcsak az intézmény épülete újult meg a közelmúltban, hanem minőségi változás következett be a lakók életében is. Az otthonban immár napi rendszerességgel biztosítottak a reggeli és gyógytorna, illetve egyéb, szobában végezhető tevékenységi formák feltételei.

Egyre gyakoribbak a meghitt beszélgetések, a liturgikus alkalmak. A hitéletbe történő bevezetés missziós jellegű, ökumenikus imaórákkal történt, amelyeken a kezdeti, szerény jelenlét időközben 20-25 főre nőtt. Tartanak Szent Antal kilencedet, végzik a rózsafüzér-imádságot, keresztutat járnak, az egyházi év ünnepeire pedig külön figyelmet fordítanak. Természetessé vált meglátogatni azt, aki

beteg, mindazokért pedig, akik már az égben vannak, imádkoznak és mécsest gyújtanak. Rendszeresen fohászkodnak azokért is, akik utat mutatnak nekik, akik felelősek az otthon vezetéséért, akik ezért a szép hivatásért élnek.

A pozitív változás tehát több területen is észrevehető, érezhető. „Ha abból indulunk ki, hogy Jézus minőségi változást hozott mindenki számára, akkor talán kijelenthetjük, hogy jó úton járunk. Ugyanakkor azt is tudjuk, van még hova fejlődünk, amihez a Jóisten segítségét kérjük” – hangzott el a munkatársak összeállításában.

Ha pedig születésnapi buliról van szó, természetesen nem maradhatott el az otthon lakóinak műsora sem, akik mindig készségesen vállalják a szereplést. Volt próza, ének, tánc, ami csak a jó hangulathoz kell, és persze a végén torta is került az asztalra, amit szolgálatunk igazgatója, Ungvári Sándor vágott fel.

A szerző fotóival

EGY SZÜLETÉSÉNél FOGVA SZINODÁLIS EGYHÁZ

P. TÓTH NÓRA

BESZÉLGETÉS **VÉGSHEŐ TAMÁSSAL,** A MAGYAR GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZ MONOGRÁFUSÁVAL

SOKÉVES KUTATÓMUNKÁT KÖVETŐEN, ANNAK EREDMÉNYEIT ÖSSZEGEZVE SZÜLETETT MEG A HAZAI GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZTÖRTÉNELMET A MAGA TELJESSÉGÉBEN, A KEZDETEKTŐL 1972-IG BEMUTATÓ MONOGRÁFIA, MELYNÉK CÍME **BIZÁNCI RÍTUS, KATOLIKUS HIT, MAGYAR IDENTITÁS**. ENNEK KAPCSÁN A SZERZŐT, A LENDÜLET GÖRÖGKATOLIKUS ÖRÖKSÉG KUTATÓCSOPORT VEZETŐKUTATÓJÁT, VÉGHSEŐ TAMÁST KÉRDEZTÜK.

Az alcím azt sejteti, hogy a kötet a magyar görögkatolikusok történelmi örökségének csak egyik szeletét mutatja be, vagyis egy sorozat nyitányát tartjuk kezünkben. Hány rész várható még rajta kívül?

A kötet egy öt évig tartó kutatási projekt gyümölcse. Ez alatt az idő alatt arra vállalkoztunk kutatótársaimmal, Terdik Szilveszterrel és Szabó Péterrel, hogy a magyar görögkatolikusság kialakulását, fejlődését, jellegzetességeit három különböző irányból megközelítve pró-

báljuk meg bemutatni. Az egyik irány a görögkatolikus vallási közösségnek a története, erre vállalkoztam én, és ennek az összefoglalása a kötet, amelyről most beszélünk.

Terdik Szilveszter kollégám művészettörténészként az egyházi művészet fejlődését, a jellegzetesen görögkatolikus és azon belül a magyar jellegű egyházművészetnek a kialakulását, fejlődését és főbb képviselőit vizsgálta. Az ő kötete is hamarosan nyomdába kerül.

nak eljutni – mondjuk – a vatikáni levéltárba, hogy azokat a forrásokat, melyeket én esetleg csak lábjegyzetben megjelölök, a forráskiadványban újra tudják olvasni és értelmezni.

Milyen megfontolások szerint végezte ennek az óriási anyagnak a rendezését?

A történeti feldolgozásoknál a kronológia alapvető dolog, és egy olyan rendszer, ami a befogadót, az olvasót is segíti, hiszen mindannyiunknak van saját élettörténete, tehát a gondolkodásunkat is meghatározza a sorrendiség, az időrendet követő szerkezet. Így a kötetet is alapvetően kronológiai rendben állítottam össze, egyetlen kivétellel, ahol úgy gondoltam, hogy érdemes elrugaszkodni a kronologikus rendtől.

A fogalommagyarázatokat, illetve a történeti áttekintést a mindennapi olvasó számára is közérthető formában kapjuk meg a kötetben. De hogyan érdemes olvasni a monográfiát?

Mindenképpen azt ajánlanám, hogy elejétől a végéig, folyamatosan olvassuk, éppen a kronológiai rend miatt. Viszont azt is javasolom már az előszóban, hogy ha van olyan kérdéskör, ami megragadja az olvasó figyelmét, érdemes a forráskötetek lábjegyzetben megadott internetes elérhetőségét megnyitni.

Történelmünk megismerése szükséges ahhoz, hogy a maga teljességében lássuk egyházunkat, vallásunkat. Egyfajta tükör ez, amely nem mindig azt mutatja, amit szeretnénk. Vagyis nem úgy történtek dolgok, ahogyan mi korábban véltük. Ki tudna-e ezek közül emelni néhányat?

Fontos lenne látnunk azt, és erre büszkék lehetünk, hogy a magyar görögkatolikus egyház születésénél fogva szinodális egyház. Mert ma nem létezne magyar görögkatolikus egyház, ha a magyar identitású és nyelvű görögkatolikus hívek évtizedeken keresztül nem küzdöttek volna érte. És ezekben a küzdelmekben nem a papság vitte, tartotta magasra a zászlót, mert nem is tehetette, hiszen egyházfegyelmi kötelezettségei voltak, ráadásul voltak olyan püspökök, akik kifejezetten tiltották is, hogy a magyar görögkatolikus papok ilyen mozgalomban részt vegyenek.

Szabó Péter pedig kánonjogi szempontból vizsgálta azt, hogy a katolikus egyházon és kánonjogon belül, hogyan alakult ki az a sajátosan magyar görögkatolikus egyház, ami 2015 óta immár metropólia rangú. Az ő munkája is hamarosan olvasható lesz.

Ez a monográfia a maga teljességében próbálja láttatni a magyar görögkatolikusok történetét, illetve a görögkatolikus identitást. Milyen más történetírói munkák szolgáltak előképkül a monográfiához? Volt-e egyáltalán hasonló szintetizáló szemléletű mű korábban?

Mindenképpen meg kell említenünk Pirigy István atya munkásságát, aki a magyar görögkatolikusok között valóban elsőként törekedett arra, hogy feldolgozza ezt a történetet. Az első ilyen munkája 1982-ben jelent meg – tehát több mint 40 éve – jegyzet formájában, a hittudományi főiskola hallgatói számára. Ez része volt annak a megújulási kísérletnek, ami a 70-es évek végén, 80-as évek elején Timkó Imre püspök atya idejében jellemezte a hittudományi főiskolát, amikor arra törekedtek a tanárok, hogy saját főiskolai jegyzetsorozatot jelentessenek meg.

Pirigy István ekkor foglalta össze először jellegzetes kiadásban a magyar görögkatolikusok történetét, majd pedig a rendszerváltás után, 1990-91-ben jelent meg két kis kötetben *A magyarországi görögkatolikusok története*, ami a koráb-

bi jegyzet bővített változata. Én is ebből tanultam annak idején, mert éppen akkor hallgattam tőle egyháztörténetet Nyíregyházán. Ez egy nagyon jó könyv. Harmincegyven év távlatából azt mondom, csodálatra méltó ez a munkásság.

Az elmúlt öt évben határokon átívelő levéltári kutatómunkát végezett: Rómától Beregszászig sokfelé kellett utaznia vagy bekérnie onnan dokumentumokat. Ebből született a monográfiát megelőző hat forráskiadvány több mint négyezer oldalon, amelyek anyagát Pirigy István értelemszerűen nem ismerhette. Mondhatjuk, hogy innentől ez a monográfia megkerülhetetlen azok számára, akik a magyar görögkatolikusokkal akarnak foglalkozni?

Remélem, hogy az lesz. S hogy mi a jelentősége ezeknek a forráskiadványoknak? E mögött tudatos döntés állt, hiszen elkészíteni egy monográfiát nem jelenti azt szükségszerűen, hogy az oda vezető utat is részleteiben a nyilvánosság elé tárjuk, vagyis hogy milyen forrásokból állt össze az a monográfia. Általában elég lábjegyzetben megadni azokat a levéltári jelzeteket, ahol a dokumentumok megtalálhatók, és aki akarja, menjen és keresse meg. Mivel valóban arra törekedtem, hogy ez egy megkerülhetetlen mű legyen, de nem a teljességre törekedtem, nagyon sok olyan kérdés van, amelynek tárgyalásáról le kellett mondanom, akár csak területi okokból. Akik érdeklődnek a téma iránt és szeretnének vele foglalkozni, de nem fog-

Tegyük föl a kérdést, hogy a magyar görögkatolikus egyházban ma hol van ez a világi jelenlét? Nem tapasztaljuk meg. Amikor 1912-ben létrejött a Hajdúdorogi Egyházmegye, aztán 1924-ben a Miskolci Apostoli Kormányzóság, még akkor is rengeteg világi hívőt találunk az egyház környezetében, akik tevékenyen dolgoztak az egyház érdekében, akik az akkori püspököket rengeteg területen tehermentesítették.

Ma már el nem tudnánk képzelni azt, ami megtörtént a tízes és a húszas években is, hogy a magyar görögkatolikus egyház ügyeiről, és általában a görögkatolikusok helyzetéről egy világi ember, Illés József országgyűlési képviselő, jogtudós, évente tett jelentést személyesen először XV. Benedeknek, aztán XI. Piusznak. Minden év januárjában fogadta a pápa, ő pedig átadott neki egy jelentést arról, hogy mi a helyzet.

Ez a történet szakadt meg, amikor 1945 után Magyarországon új társadalmi rend alakult ki, ami kiirtotta a civil mozgalmakat. Nem csak az egyházat, hanem általában a civil világot. Megszüntette az egyházi egyesületeket is. Minden, ami egyházi részből a társadalom befolyásolására alkalmas volt, megszűnt. És ezzel kiirtotta az egyházban a markáns világi jelenlétet, ami sajnos azóta sem épült újjá. 1990 után nagyon sok nyugat-európai segítséggel több tízezer civil szervezet és egyesület született meg, változatos érdekképviselőket. Az egyházban viszont ez nem történt meg. Voltak ugyan törekvések, kezdeményezések, de aztán igazából ezek ott szakadtak meg, és ott szakadnak meg, amikor a résztvevők rájönnek arra, hogy nincs érdemi beleszólásuk a dolgokba. Az egyház felépítése ezt ma már nem teszi lehetővé.

Mint tudós, igyekszik objektív maradni az ember, de milyen hatással volt atyára, mint görögkatolikus papra a kutatás egésze és a monográfia megírása? Mit és hogyan tett hozzá a hitéhez ez az elmúlt néhány év?

Számomra az, hogy görögkatolikus papként foglalkozhatom saját egyházam történetével, olyan, mint egy múltba induló zarándoklat. Nyilvánvalóan a történész szakma eszközeivel is tárgyilagosság-

ra törekedve végzem ezt a munkát, de amikor a történetben újra és újra visszaköszönnek olyan nevek, amelyek a családomhoz, felmenőimhez tartoznak és őket jelölik, akkor az természetesen hatással van rám.

Ahogy említettem, a történelemkutatás a jelenről, illetve a jövőről szól. Sohasem szabad elfelejtenünk, hogy egyházunk egészen sajátos konstellációból jött létre: *bizánci rítus, katolikus hit, magyar identitás* – ami a magyar történelemben egy adott helyen, egy adott időpontban

felfedezhető vagy érzékelhető létszámú vallási közösség kialakulásához vezetett. De nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy azok a gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatok, amelyek létrehozták ezt a közösséget, ugyanúgy le is bonthatják.

Napjainkban szintén zajlanak demográfiai változások, látjuk azt, hogy Magyarországon átalakulóban van a társadalom. Hagyományosan görögkatolikus területek kezdenek kiürülni. Ezek a változások, amelyek minket létrehoztak, akár veszélyeztethetik is létünket. Ezért kell nagyon átgondolt döntéseket hozni, hogy mi szolgálja ennek a közösségnek a megmaradását. Mivel kicsi közösség vagyunk, ezek a társadalmi, demográfiai változások sokkal gyorsabban, hamarabb érintenek minket hátrányosan, mint – mondjuk – egy többmillióes közösséget. Ezért nálunk, minden döntésnek, még a kisebb jelentőségű döntéseknek is, alapvetően arról kell szólniuk, hogy szolgálják-e megmaradásunkat vagy nem szolgálják. Mindig kicsiben kell gondolkodni. Lehet nagyban tervezni, de a lényegi kérdéssről akkor sem szabad elfeledkezni, hogy az, amit most eldöntünk, amilyen irányba most elindulunk, az vajon hosszú távon valóban szolgálja-e közösségünk megmaradását. Ez a fő kérdés.

„AZ AJTÓ NYITVA ÁLL...”

Hatvan éve találkozott VI. Pál pápa és Athenagorasz pátriárka

Az egyháztörténet talán legfájóbb eseménye volt, amikor 1054-ben teológiai, politikai, de főként sértődöttségből fakadó viták miatt a kereszténység szétvált nyugati (katolikus) és keleti (ortodox) ágra. A szizmát a következő évszázadok során több alkalommal sikertelenül próbálták megszüntetni. A kereszténység teológiai, nyelvi, politikai és földrajzi értelemben egyaránt két nagy részre szakadt, amit lelkileg tovább mélyített a negyedik keresztes hadjárat, amikor a keresztes lovagok elfoglalták, földúlták és kegyetlenkedések közepette kifosztották Konstantinápolyt.

A kölcsönös kiátkozás visszavonására éppen 910 évet kellett várni. Ezt megelőzte a katolikus és ortodox egyházfő történelmi találkozója, melynek háttéréről, előkészületeiről, kulisszatitkairól olvashatunk a következőkben.

Athenagorasz konstantinápolyi pátriárka (1886-1972) megválasztásától fogva az ortodox egyházak és a katolikusok közti egység helyrehozatalának lelkes híve volt. A két kúria közötti levélváltásokat személyes találkozók követték. 1954-ben Athenagorasz azt üzent a pápának, hogy szeretne vele találkozni, és hajlandó ezért „félútig” elmenni. 1959-ben az észak- és dél-amerikai metropolitát, Jakovoszt küldte Rómába, hogy üdvözzölje az új pápát, XXIII. Jánost. 1547 óta ez volt az első találkozás a patriarkátus és a Szentsték között. Egy hónap múlva a Szentsték képviselője viszontlátogatást tett Athenagorasznál.

XXIII. János *Pacem in terris* kezdetű enciklikájában a jóakarátú emberek egységét szorgalmazta, a keresztények és a nem keresztények viszonylatában pedig egymás jobb megértését és a kölcsönös tiszteletet. 1960-ban létrehozta a Keresztény Egység Titkárságát (ma Dikasztérium), mint az 1962-re összehívott II. Vatikáni Zsinat egyik előkészítő bizottságát. A zsinat célként tűzte ki a keresztények egységének előmozdítását, miközben az ortodox egyházak megosztottak voltak a kérdésben, közülük többen a katolikus egyház belügyének tekintették a tanácskozást. A zsinatra meghívást kaptak az ortodox egyházak képviselői is – ekkor indult meg a párbeszéd a keleti ortodox (örmény, kopt, etióp, malankár, szír) közösségekkel is.

1962 tavaszán Athenagorasz pátriárka nyilvánosan kijelentette, hajlandó Rómába menni, hogy találkozzon a pápával, ha ő is viszonozza a látogatást Konstantinápolyban.

Az ortodox-katolikus kapcsolatok lassú, de határozott fejlődésének jele volt, hogy 1963. május 30-án, az idős XXIII. János pápa állapotának romlását hallva Athenagorasz pátriárka táviratot küldött az egyházfőnek, mielőbbi gyógyulást kívánva. A pátriárkát mélyen lesújtotta a pápa három nappal későbbi halála. Róla beszélve gyakran idézte János evangéliumát: „Jött egy ember, akit Isten küldött, János volt a neve” (Jn 1,6).

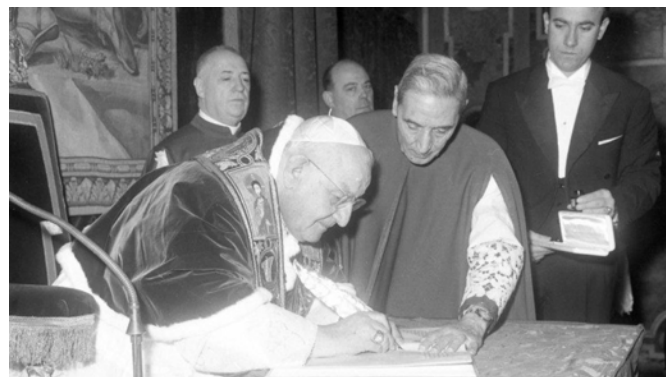
Az alig több mint két héttel később pápává választott VI. Pál beiktatásával új lendületet vett a katolikus-ortodox párbeszéd. Athenagorasz gratulált Pálnak, amire válaszul az új pápa kézzel írt levélben biztosította a pátriárkát elkötelezettségéről az egyház egységének helyreállítása iránt. 1584 óta ez volt az első ilyen személyes hangú és formájú küldemény, akkor XIII. Gergely II. Jeremiás pátriárkának írt a Gergely-naptár bevezetéséről.

Athenagorasz annyira örült a kézzel írt levélnek, hogy a patriarkátus hivatalos lapjában is közzétette, évszázadok óta először használva a „két testvéregyház” kifejezést, amit Antiókhiai Ignác használt először. Ez a kifejezés aztán bekerült a köztudatba, a II. Vatikáni Zsinaton pedig állandó terminussá vált.

Az új pápa elhatározta, 1964 elején ellátogat a Szentföldre, hogy bátorítsa az ott élő katolikus közösségeket, ugyanakkor békére szólítsa föl a palesztin és zsidó népet.

Pierre Duprey, a jeruzsálemi melkita szeminárium rektora jó kapcsolatot ápolt a szentföldi keresztény egyházak vezetőivel, és jól ismerte a számukra oly fontos protokollt. Noha VI. Pál a katolikus közösségeket kívánta meglátogatni, az atya megérezte, hogy remek lehetőség kínálkozik az ortodox egyházfőkkel való találkozásra is, és magához ragadta a kezdeményezést. Összeállított egy tervezetet, amit átadott a pápának. December 6-án a Konstantinápolyi Patriarkátus hivatalos közleményt adott ki, melyben a pátriárka örömét fejezte ki VI. Pál történelmi zárandoklata miatt, és az isteni gondviselés művének nevezte, ha a katolikus, ortodox és anglikán egyházak vezetői találkozhatnak a Szent Városban.

A pápa gyorsan cselekedett. Duprey atyát és a Keresztény Egység Titkárságának vezetőjét, Augustin Bea bíborost bízta meg

a találkozó megszervezésével. A küldöttek december 9-12. között Jeruzsálemben és Isztambulban tárgyaltak, majd közölték Athenagorasszal, hogy amennyiben Jeruzsálemben lesz a pápa januári zárandoklata idején, VI. Pál szívesen találkozik vele. A pátriárka örömmel fogadta a hírt, és reményét fejezte ki, hogy a többi ortodox egyház is elfogadja döntését.

Az egyik kérdőjel Benediktosz jeruzsálemi görög ortodox pátriárka volt. A 451-es kalkhedóni zsinat ugyanis kimondta, hogy csak ő hívhatja meg a konstantinápolyi pátriárkát, illetve fogadhatja és üdvözölheti először Róma püspökét a Szentföldön. Benediktosz egyike volt azoknak, akik nyíltan elleneztek, hogy ortodox megfigyelők részt vegyenek a II. Vatikáni Zsinaton, mivel szerinte ott ortodoxia-ellenes beszédek hangzanak el, és a megfigyelők meghívásának egyetlen lényege, hogy átcsábítsák őket a katolikus egyházba.

A jeruzsálemi pátriárka végül belement a találkozóba, amennyiben a pápa tiszteletben tartja a protokollt. A pápával való találkozás szándékát örömmel fogadta az örmény, kopt, etióp, szír ortodox pátriárka, és az anglikán egyházfő is.

A következő két hétben pozitív visszajelzés érkezett az alexandriai, antiókhiai, moszkvai, szerb, román és bolgár pátriárkától is. Moszkva ragaszkodott ahhoz, hogy Athenagorasz csak a konstantinápolyi patriarkátust képviselje, ne az egész ortodoxiát – ebben végül mindannyian megegyeztek.

Egyedül az athéni érsek tiltakozott, aki végzetesnek nevezte Athenagorasz lépését. Athoszon egész éjszakás virrasztást szervezett, hogy „az ortodoxiát megvédjék a katasztrofális jeruzsále-

mi találkozó következményeitől”. A görög kormány, az ortodox papság és a laikusok többsége azonban pozitívan állt a találkozóhoz, még a neves athéni és szaloniki teológiai főiskola is örömmel fogadta a hírt.

A Vatikán néhány magas rangú képviselője ellenezte, hogy a Szentatyva viszonzza a látogatást Isztambulban. A bevett szokás az volt, hogy a pápánál tett államfői látogatásokat követően a vatikáni államtitkár kereste fel az adott ország római nagykövetségét. VI. Pál azonban nem talált semmi kivetnivalót abban, hogy meglátogassa Athenagorasz saját székhelyén. *„Jézus meglátogatta barátait, miért ne tehetné ugyanezt az ő földi helyettese is?”*

Karácsony után a patriarkátus megbíztotta Rómába utazott, hogy ismertesse a találkozó részleteit. Egnapos római tartózkodása során Szent Liturgiát mutatott be a Szent András görög ortodox templomban, ahol a diakónusi szolgálatot éppen az a Bartholomaiosz végezte, aki 1991-ben konstantinápolyi pátriárka lett.

A pápa január 4-én Jordániába repült, ahonnan este érkezett a Szentföldre. Első útja az Olajfák hegyére, a jeruzsálemi patriarkátus épületébe vezetett, ahol Benediktosz pátriárka fogadta.

Másnap a pápai küldöttség szállásán került sor VI. Pál és Athenagorasz történelmi találkozására. 1438 óta ez volt az első ilyen alkalom a keleti és a nyugati egyház vezetője között. A történelmi gesztusról a január 20-i ortodox szinóduson a pátriárka azt mondta: mérföldkő volt, egy új kereszténység hajnala.

A látványos, mosolygós találkozást követően a két egyházfő kéz a kézben lépett a fogadóterembe, ahol két egyforma trón állt. VI. Pál a baloldalt foglalta el, jobbján pedig Athenagorasz kínálta helyet. A negyedórás magánmegbeszélésen megígérték egymásnak, hogy mindig nyíltan és őszintén tárgyalnak, megosztják gondolataikat, érveiket a legfontosabb kérdésekről még akkor is, ha eltér a véleményük. Elismerték, hogy nehéz feladattal állnak szemben, mert sokan ellenzik az ökumené gondolatát. Megfogadták, hogy presztízs, versengés, becsvágy nem állhat egységtörekvéseik útjába.

Athenagorasz azt mondta: „egy áldott jövő első jele ez, melyben a jövő generációi ugyanazon kehelyből részesülnek az Úr szent testében és vérében.” Ezután a két delegáció tagjai is beléptek a terembe, majd Athenagorasz görögül köszöntötte a pápát, aki franciául válaszolt, és aranyozott kelyhet adott ajándékba a pátriárkának.

A találkozó végén az Úr imádságát imádkozták el görög és latin nyelven.

A következő napon, úrjelenés ünnepén, Betlehemből visszatérve VI. Pál Benediktosz rezidenciáján találkozott Athenagorasszal. Tízperces magánbeszélgetést követően a küldöttségek előtt VI. Pál köszöntötte a pátriárkát. Athenagorasz aranyozott enkolpiont és keresztet ajándékozott az egyházfőnek. Zárásként János evangéliumának 17. fejezetéből imádkoztak, majd ismét elmondták a Miatyánkot, görögül és latinul egyaránt. Végül megölelték egymást, békecsókot váltottak, és a teraszról megáldották az összegyűlt híveket.

Közös közleményében a két egyházfő kijelentette: *„Jézus Krisztusra, az egység és a béke forrására szegezett szemmel imádkozunk, hogy ez a találkozás jelnek és példának bizonyuljon sok hasonló alkalomra a jövőben, Isten dicsőségére és az egész emberiség megvilágosodására. Oly sok évszázados hallgatás után ma itt találkoztunk azzal a kölcsönös vágyakozással, hogy teljesítsük Urunk akaratát és hirdessük az Ő evangéliumának ősi igazságát, amit az egyházra bízott.”*

A találkozó sikere megváltoztatta a görög ortodoxok álláspontját is, és végül hoz-

zárultak, hogy a konstantinápolyi patriarkátus megfigyelőket küldjön a II. Vatikáni Zsinat harmadik ülészakára, amelynek keretében a pápa még ugyanebben az évben kihirdette az *Unitatis redintegratio* kezdetű, az ökumenizmus kérdésével foglalkozó határozatot.

A két testvéregház közeledésének jele volt az is, hogy a következő évtizedekben a Szentszék számos, a keresztes hadjáratok során elrabolt ereklyét adott vissza a konstantinápolyi patriarkátusnak.

1965. december 7-én, a II. Vatikáni Zsinat zárónapján a Szent Péter-bazilikában és a pátriarkai Szent György-székesegyházban a két testvéregház küldötte egyszerre olvasta föl azt a közös nyilatkozatot, melyben „az emlékezetből is kitörlik a két egyház 1054-es kölcsönös kiátkozását, és a feledés homályába temetik azt”.

A két egyházfő később időről időre levelet váltott egymással. 1967. júliusában VI. Pál arról tájékoztatta a pátriarkát, hogy szeretné meglátogatni őt székhelyén. Athenagorasz kitörő örömmel fogadta a hírt. A pápa két héten belül, július 25-én el is utazott Isztambulba, ahol vendéglátója már a reptéren fogadta. Mindketten kijelentették, hogy a teológiai különbségek ellenére Krisztus titokzatos testének tagjaiként az egységre törekednek.

Három hónap múlva, 1967. október 28-án Athenagorasz látogatott Rómába. A Szent Péter-bazilikában közös imádságon vettek részt, nyilatkozatukban pedig kijelentették: „Miközben elismerjük, hogy az összes keresztény egysége felé vezető úton még hosszú út áll előttünk, és hogy a római katolikus és az ortodox egyházak között még vannak tisztázandó pontok és leküzdendő akadályok, mielőtt a teljes közösség helyreállításához szükséges egységre jutnának a hitvallásban, örülünk annak, hogy találkozónk szerepet játszottak abban, hogy még jobban megismerjék egymást mint testvéregházakat.”

Hangsúlyozták, hogy a két testvéregházat a megértés és a szeretet hiánya választotta szét: „A szeretet igazi párbeszédének az egy Úr Jézus Krisztus iránti teljes hűségben és egymás hagyományainak kölcsönös tiszteletében kell gyökereznie. Minden olyan elem, amely erősítheti a szeretet, a közösség és a közös cselekvés kötelékeit, lelki öröme ad okot, és támogatni kell; mindent, ami árthat ennek a szeretetnek, a közösségnek és a közös cselekvésnek, Isten kegyelmével és a Szentlélek teremtő erejével kell megszüntetni.” A magyar görögkatolikusok számára különösen is kedves ez a találkozó, hiszen jelen volt rajta Keresztes Szilárd teológiai tanár, későbbi megyéspüspök is.

Athenagorasz egy alkalommal kijelentette: **„Mi már egységben élünk. A teológusok keresik, és dolgozzák ki a tanbeli egység feltételeit. Katolikusok és ortodoxok testvérként összetartoznak. Az ajtó megnyílt, csak be kell lépnünk rajta.”**

Athenagorasz 86 éves korában, 1972 júliusában hunyt el. Utolsó szavai ezek voltak: **„Üdvözlöm Pál testvéremet, és üzenem neki: egyek vagynunk!”**

A történelmi találkozókat követően megelénkült a katolikus-ortodox párbeszéd. Nemcsak számos teológiai konferenciát szerveztek, hanem kölcsönös jogi lépéseket is tett a két testvéregház. Ezek közé tartozott például, hogy az orosz ortodoxok elfogadták a katolikus pap közreműködésével kötött vegyes házasságot, saját templom híján pedig engedélyezték a katolikusok áldozását az ortodox templomokban. Mind VI. Pál, mind utódai újabb és újabb ortodox egyházfőkkel látogatták meg egymást az elkövetkező években. 1973 májusában a Szentatya III. Shenouda kopt ortodox pápát fogadta a Vatikánban. Ez volt az első alkalom a történelem során, hogy a kopt és a katolikus egyházfő találkozott. Közös nyilatkozatot adtak ki, és együtt imádkoztak a Szent Péter-bazilikában.

VI. Pál halálát követően II. János Pál pápa követte elődje példáját, és 1979 novemberében székhelyén kereste fel az új konstantinápolyi pátriarkát, Demetrioszt, aki pedig 1987-ben viszonzta a látogatást Rómában. Létrejött a katolikus-ortodox párbeszédért felelős teológiai vegyesbizottság is.

1991-ben lépett trónra Bartholomaios, aki kíséretével 1995 júniusának utolsó napjaiban látogatott Rómába. Nemcsak ortodox és katolikus bazilikákat látogatott meg, hanem együtt végezte a szentmisét II. János Pál pápával, a Hiszekegyet pedig közösen mondták el görögül, a *filioque* kitétel nélkül. (A *filioque* – „és a Fiútól” – az egyik legjelentősebb ellentét volt a katolikusok és az

ortodoxok között, mivel a nikaia-konstantinápolyi hitvallásban nem szerepelt, de a nyugati egyház a 6. századtól betoldotta abba. Eszerint a Szentlélek az Atyától és a Fiútól származik. Az ortodoxok a nagy egyházszakadás egyik okaként tekintenek erre a kiegészítésre.)

Az egyházfők közös nyilatkozatukban megerősítették elődeik egységtörekvését, a két közösségnek a szeretet dialógusán alapuló kapcsolatát.

A pátriárka 2002-ben, 2004-ben kétszer, és aztán 2005-ben a pápa temetésén is járt Rómában. XVI. Benedek megválasztását követően még jobban megélénkült a két egyházfő kapcsolata, hiszen régóta bensőséges kapcsolatot ápoltak, és kölcsönösen nagyra becsülték egymást. Benedek 2006-ban székhelyén látogatta meg Bartholomaioszt. 2007-ben a pátriárka részt vett a pápa által rendezett vallásközi konferencián Nápolyban, majd 2008-ban háromszor is járt nála Rómában. 2011-ben Assisiben ismét vallásközi konferencián vettek részt mindketten, 2012-ben pedig Rómában találkoztak, a II. Vatikáni Zsinat megnyitásának 50. évfordulója alkalmából. Bartholomaios szomorúságát fejezte ki Benedek pápa 2013-as lemondása miatt, és a katolikus egyház egyik legnagyobb alakjának nevezte őt.

2013 márciusában az ortodox főpap történelmet írt: ő volt az első konstantinápolyi pátriárka, aki római pápa beiktatásán vett részt. Ferenc személyesen fogadta őt a szertartást követően. 2014 májusában a két egyházfő Jeruzsálemben imádkozott

közösen, megemlékezve VI. Pál és Athenagorasz találkozásának 50. évfordulójáról. 2016-ban Ferenc pápa a görögországi Lesbosz szigetén találkozott a pátriárkával és az athéni érsekkel, ahol nyilatkozatot adtak ki a menekültválság kapcsán. Assisiben, a vallásközi konferencián is találkoztak. 2017-ben újabb dokumentumot adtak ki a teremtett világ védelméről, Kairóban pedig a kopt pápával együtt ökumenikus imádságon vettek részt a vallásközi békekonferenciát követően.

2016-ban egy másik történelmi jelentőségű találkozóhoz lehettünk tanúi: Ferenc pápa Kubában kétórás megbeszélést folytatott Kirill moszkvai pátriárkával. Ez volt az első eset a történelem során, hogy a katolikus és az orosz ortodox egyházfő találkozott. Közös nyilatkozatukban felszólaltak a közel-keleti keresztényüldözés és a háborúk ellen, reményüket fejezték ki a keresztények egységéért, és érintették a modern kori ateizmus, a kapitalizmus, a gazdasági és társadalmi igazságtalanság, a menekültek, a házasság szentsége, a család, az abortusz és az eutanázia kérdéskörét.

2019-ben Ferenc pápa Szent Péter csonttöredékeit ajándékozta Bartholomaiosznak Rómában, aki a következő két évben ismét járt nála. 2021-ben Budapesten találkoztak, a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson. 2022-ben az izraeli és a palesztin elnökkel közösen imádkoztak Rómában, majd Bahreinben találkoztak, 2023-ban pedig ökumenikus imádságon vettek részt együtt az Örök Városban. Ezeken az alkalmakon kívül évente több nyílt és magánlevelet váltottak egymással, megbízottaik is gyakran tettek látogatást egymás székhelyén.

Bízunk benne, hogy a hatvan éve elindult közeledés valódi egységet eredményez a két testvéregyház között. Athenagorasz pátriárka szavait idézve:

**„Az egység felé vezető ajtót senki sem tudja becsukni,
az nyitva áll.
Csak be kell lépniük rajta.”**

Laci bácsit 1959-ben szentelte pap-pá Dudás püspök. Püspöki minde-nes, majd mándoki, szegedi helyet-tes lelkész, a Görögkatolikus Papnevelő Intézet prefektusa, püspöki személyi tit-kár, leveleki és tornabarakonyi oldallagos adminisztrátor, rakacaszendi, beregdaróci és tiszaezlári parókus, hajdúdorogi ki-segítő lelkész, a Görögkatolikus Püspöki Levéltár levéltárosa, a Görögkatolikus Hittudományi Főiskola teológia tanára, Nyírkarász, Beregdaróc és a kárpátaljai Csepe adminisztrátora, a hollandiai ma-gyar közösségek lelkipásztori kisegítője volt. Egyéves szegedi szolgálata alatt egy gyermeket keresztelt: Kocsis Pétert, a ké-sőbbi Fülöp atyát.

**Lelki gyermeke, Trescsula László
sátoraljaújhelyi parókus
így búcsúzik tőle:**

Laci bácsival (akkor még szigorúan László atyával) először 1992. január 6-án szent-este (Julián-naptár szerint 1991 karácso-nya) a kárpátaljai Csepén találkoztam, a templomban. Felejthetetlen Istenélményt jelentett számomra az akkori nagyesti zsolozsma. Magyarul imádkozott a pap, a kispap (Juhász Géza papnövendék) a kán-tor és a hívek. Mindent értettem.

A karzaton előrébb bátorkodtam és a Trónoló Krisztus ikonnal találtam szem-ben magam. Nem a betlehemi kisded, hanem a szolgáló áldozópap, kispap és az ikon ragadt magával. Sokáig nem volt bátorságom megszólítani a magyarul imádkozó és beszélő új papunkat, hiszen korábban ez szinte elképzelhetetlen volt. Kerékpáron többször is elsuhanam a pa-rókia előtt, néha azért, hogy bekopogjak hozzá, de nem volt bátorságom. Történt egyszer, hogy amikor arra mentem, Laci bácsi a parókia kapujában állt. Szégyel-lős fejbólintásomra, amit köszönésnek szántam, egy gyönyörű, hangos és ért-hető magyar köszöntést hallottam, ra-gyogó és mosolygó szempár kíséretében:

LAKATOS LACI BÁCSI EMLÉKÉRE

(1934-2024)

LAKATOS LÁSZLÓ ATYA,
LACI BÁCSI 2024. FEBRUÁR 21-ÉN
NYÍREGYHÁZÁN SZENTSÉGEKKEL
MEGERŐSÍTVE VISSZAADTA
LELKÉT TEREMTŐJÉNEK.
PAPI TEMETÉSE MÁRCIUS 12-ÉN
VOLT A NYÍREGYHÁZI ÉSZAKI-
TEMETŐ PAPI PARCELLÁJÁBAN.

„Köszöntöm szeretettel, fiatalember!”
(Ugye, mindenki hallja magában?)

A bringám „magától” megállt. Már nem emlékszem, mit mondtam, csak arra, hogy meghívott a vasárnapi Szent Liturgiára, és azt is monda, hogy ne a karzatról ve-gyek részt benne, hanem menjek bátran a kléroszba...

Így lettem 18 évesen hittanos, elsőáldozó, így lett Laci bácsi hitoktatóm, lelkiatyám, felkészítő tanárom a papnevelő intézetbe. A felvételi után is sokat tanított, főleg la-tin, görög és egyházi szláv nyelvekre. Kü-lönös rajongással, tisztelettel és szeretet-tel beszélt a Szent Liturgiáról. „Amit tőlem tanultál, azt te is add tovább!” – mondta többször is.

Nyíregyházán mindenki Laci bácsinak, néha Sztárecnek, volt hittanosai Indián Laci bácsinak hívták (haja miatt). Én is be-álltam a sorba és Laci bácsinak szólítottam. Amikor pap lettem és első állomáshe-lyemen (Mátyfalva) ő volt a kézvezetőm, a Szent Liturgia után azt mondta: „A bácsi öregít, a bátyám közelít”. Akkortól Laci bátyámnak hívtam, ő pedig mindenkinek Laci fiaként mutatott be.

Laci bátyámmal több, mint 15 karácsonyt szolgáltunk együtt. Húsvétkor egy időben Hollandiába ment, hogy az ottani hívek-nek szebbé, de főleg megélhetővé tegye a feltámadás ünnepét. Eddigi szolgálati helyeimen a hívek is megismerték őt, nagy tudása és udvariassága miatt tisztelték és szerették. Idén karácsonykor is hívtam magunkhoz, hiszen már kevesen tudják, hogy első papi karácsonyán itt szolgált Sátoraljaújhelyben, de azt válaszolta: „Majd húsvétkor, most fontos, hogy te minél jobban megismerd a híveket és ők is téged, ne rám figyeljenek”.

Bármikor számíthattam rá, ha szolgálat-ról volt szó. Szolgálat- és segítőkészsége szinte angyali volt, sokat tanulhatunk tőle.

Beszélgetéseink során nemrég azt mond-ta nekem: „Én mindig és mindenben elé-gedett, boldog pap voltam és vagyok. Ezt majd elmondhatod mindenkinek!”

Rendszeresen és elköltözése előtt is így köszönt el tőlem: „Слава Иисусу Христу! Спокойной ночи, и Ангела Хранителя! (Dicsőség Jézus Krisztusnak, jó éjszakát és az őrangyal vigyázzon rád!)”

Dicsőség Jézus Krisztusnak az ilyen szép és gazdag életért, amit élénk éltél, az őrangyal vigyázzon, és vezessen be, Laci bátyám, téged az Örök Liturgiába, amit mindennél jobban szeretted!

ÁRVA EGYHÁZKÖZSÉGEKBŐL EXARCHÁTUS

ADALÉKOK A MISKOLCI GÖRÖGKATOLIKUS ADMINISZTRATÚRA TÖRTÉNETÉNEK KEZDETEIHEZ

Centenárium, vagyis századik évforduló. Éppen ennyi idő telt el a miskolci görögkatolikus egyházközpont megalakulása óta. Hogy mi történt 1924-ben, röviden összefoglalható. Miután Csehszlovákia és az Apostoli Szentoszéki diplomáciai kapcsolatot létesített, és Prágában megkezdte tevékenységét a pápai követ, XI. Piusz-nak a Munkácsi Egyházmegyét és főpásztorát érintő rendelkezését Francesco Marmaggi hozta az érintettek tudomására.

A szentszéki Államtitkárság utasítására a nuncius 1924. június 4-én adta ki azt a dekrétumot, melyben a pápa Papp Antalt küzikei címzetes érsekké nevezte ki, a Magyarországon maradt eperjesi és munkácsi egyházmegyes parókiák számára pedig apostoli adminisztratúrát (más megnevezéssel kormányzóságot, illetve exarchátust) alapított. Élre július 1-jei hatállyal a frissen kinevezett címzetes érseket állította, miközben ugyanezzel a dátummal a munkácsi püspökséget megüresedettnek nyilvánította.

Az egymást követő viharos történelmi események nyomán a kormányzóság területe először növekedett (az első bécsi döntés, illetve Kárpátalja visszafoglalása nyomán), majd újra lecsökkent (a II. világháború utáni határrendezés következtében), a székhely pedig bekerült hivatalos elnevezésébe – így lett Miskolci Apostoli Exarchátus.

XVI. Benedek pápa 2011-ben püspök-exarchává nevezte ki Orosz Atanáz szerzetesapost, és az exarchátus területét megnövelte a Zempléni főesperesség (huszonkilenc hajdúdorogi egyházmegyes parókiák) átcsatolásával. 2015. március 19-én, a Görögkatolikus Metropólia (Magyarországi Sajtójogi Metropolitai Egyház) megalakulásával Ferenc pápa a Miskolci Apostoli Exarchátust egyházmegyei rangra emelte, főpásztorát pedig megyéspüspökké nevezte ki. Területe azóta két vármegyére terjed ki (Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves). 2024-ben a Miskolci Egyházmegye ebben a szervezeti formában ünnepli centenáriumát.

ELŐZMÉNYEK

Trianon előtt az akkori Magyarország görögkatolikusai a teljes lakosság mintegy tíz százalékát jelentették és nyolc egyházmegyéhez tartoztak. Az 1920-ban megállapított új határok ezek közül egyetlenegyét, a Hajdúdorogi Egyházmegyét őrizték meg, ami szintén elveszítette parókiáinak felét. A görögkatolikusok több mint kilencven százaléka határon kívülre került.

Az Eperjesi Egyházmegyéből húsz parókiát jutott Magyarországnak (Abaújszántó, Abaújszolnok, Abod, Barakony, Baskó, Boldogkőváralja, Csobád, Felsővadász, Filkeháza, Gadna, Garadna, Homrogd, Iroda, Kány, Mikóháza, Mogyoróska, Múcsony, Rakaca, Szárazkék és Viszló), valamint néhány leányegyházközség. A Munkácsi Egyházmegyéből az anyaország fennhatósága alatt maradt Rudabányácska, valamint két jelentősebb filia: Beregdaróc és Kölcse.

Mivel egyházmegyei központjuktól államhatár választotta el ezeket a parókiákat, a csonka terület három esperességének (Abaújszántói kerület, Borsodi kerület, Csereháti kerület) adminisztrálására először az esperesek kaptak ideiglenes felhatalmazást. Ezt követően ifj. Vaskovics Antal múcsonyi parókus nyert püspöki biztosi kinevezést 1920. október 1-jén az Eperjesi Egyházmegye magyarországi egyházközségeinek irányítására, aki három évvel később már mint általános püspöki helynök vezette az „ideát” maradt parókiákat. Ez utóbbi kinevezésekor saját bélyegzőt készíttetett, amelynek felirata: SIGILLUM VICARIATUS DIOCESEOS EPERIESIENSIS (magyarul: Az Eperjesi Egyházmegye általános helynökségének pecsétje), közepén pedig a Múcsony 1923 felirat olvasható, valamint kettős kereszt látható két olajfaág között.

KILÁTÁSTALAN HELYZETBEN

A saját egyházmegyéktől elszakított állapotban a jövőt illető bizonytalanság nagy nehézséget jelentett. A Hajdúdorogi Egyházmegyéhez csatlós politikai üzenetet hordozott volna – tudniillik a trianoni határok teljes elismerését és elfogadását. A határmódosításra való várakozás akkoriban hiábavalónak tűnt, az a néhány egyházközség pedig kevés volt egy önálló egyházmegye létesítéséhez.

A papság folyamatosan jelezte az egyre szaporodó nehézségeket. Az Eperjessel való személyes kapcsolattartás nem volt lehetséges, útlevelet nem lehetett kapni, a határon túlra került filiák ellátása lehetetlenné vált. Honnan kapnak bérmaolajat? Anyagilag is rászorulnának a központ támogatására. Ha megüresedik egy lelkesítő hely, hogyan történik annak betöltése? Csak nem a határon túlról helyeznek oda valakit?

Ifj. Vaskovics Antal számos levelet kapott ilyen és hasonló kérdésekkel. Idézzünk most kettőt ezekből:

„Tudni szeretnők azt, hogy tulajdonképpen mi lesz velünk, akik el vagyunk vágva kormányzásunk központjától; van-e csak egy kis parányi reménység is arra, hogy Eperjes visszakérül Magyarországhoz vagy sem?” (Petrássy Szilárd csereháti esperes)

„Mi magunk, lelki vezetők megbénultunk, nincs kihez fordulnunk nyomorúságunkban Istenen kívül. Össze kell tehát fogni e három kerületnek, s nem engedni, hogy elzüllyenek híveink, mert ha mi, kik látjuk a veszedelmet s ölbe tett kezekkel nézzük a pusztulást, kérlelhetetlen szigorúsággal fogunk számadásra vonatni Istentől, aki minket híveink gondozására rendelt.” (Mocsár Endre homrogi parókus)

A kérdőjelek mellé persze „felkiáltójelek” is kerültek. A lehetséges távlati megoldások találgatásán túl – önálló egyházmegye létesül, esetleg a Hajdúdorogi Egyházmegyéhez csatolás lenne a megoldás? – az a hír is lábra kelt, hogy latin felügyelet alá kerülhetnek a parókiák, s ez még inkább erősítette az elhagyatottság érzését.

A papok és hívek kérdései mellett magasabb szinten is napirendre került a Csonka-Magyarország területén maradt egyházközségek helyzete. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter az ügyben Miklósy István hajdúdorogi megyéspüspök és Csernoch János bíboros, hercegprímás véleményét kérte. Annál is inkább, mert körütekintőnek kellett lenni a liturgikus nyelv különbözősége miatt, ami komoly akadályt jelentette a területi egységesítésre vonatkozó elképzeléseknek. Az erre vonatkozó kérelmet ugyanakkor a magyar kormánynak kellett benyújtania nagykövete útján az Apostoli Szentszékhez. A hercegprímás rendezési javaslatok között ráadásul valóban ott szerepelt az a lehetőség, hogy az Eperjesi Egyházmegye magyarországi parókiái a terület szerint illetékes latin rítusú püspök joghatósága alá kerüljenek.

A Róma által alkalmasnak gondolt megoldás végül egy önálló egyházkormányzati egység, az apostoli adminisztratúra felállítása lett Miskolcon. Mindenképpen üdvözlendő a különböző tervekben és gondolatban ide-oda dobált egyházközségek közös kormányzóságba gyűjtése. Ehhez azonban szükség volt Papp Antal munkácsi megyéspüspök nehéz helyzetének rendezésére, a vonatkozó szentszéki döntés megszületésére.

PAPP ANTAL C. KÜZIKAI ÉRSEK, APOSTOLI KORMÁNYZÓ

A munkácsi főpásztor 1924 elején Rómába utazott, hogy egyházmegyéje helyzetének megoldásához a Szentszék segítségét kérje. Az egymást követő politikai változások – az I. világháború lezárása, a független csehszlovák állam uralmának kiépülése Kárpátalján, a trianoni békeszerződés aláírása – mellett a legnagyobb nehézséget az újra fellángoló és erőteljesen terjeszkedő skizmatikus mozgalom jelentette.

Papp Antal február 4-én személyesen járulhatott kihallgatásra XI. Piusz elé. Személyes helyzetének rendezésére azt a megoldást javasolta a Szentatya, hogy az egyházmegye vezetése alól felmentve új feladatot jelöl ki számára, mégpedig az Eperjesi és a Munkácsi Egyházmegye magyar fennhatóság alatt maradt parókiáiból megszervezendő apostoli adminisztratúra vezetését.

A püspök június elején vette kézhez a prágai nuncius, Francesco Marmaggi hivatalos levelét, amelynek alapján július 1-től mint

érsek kezdte meg új nyája gondozását. Ezzel a dátummal írta 1/1924. számú levelét. A munkácsi püspöki címet tartalmazó, fejléces papírt írógéppel javította át, ekként: Papp Antal, Isten gondviseléséből s az Apostoli Szentszék kegyelméből volt munkácsi püspök, apostoli protonotarius, Őszentsége házi főpapja, Szent Péter és Szent Pál apostolokról nevezett tapolcai apát, cyzicei c. érsek. De lássuk a dokumentumot a maga teljességében, eredeti helyesírással:

1/1924.

Nagyságos és főtisztelendő Vaskovics Antal püspöki helynök úrnak, Múcsony

Dicsőségesen uralkodó XI. Pius pápa Őszentsége a prágai apostoli Nuntius úr útján folyó évi június hó 4-én 10.736. szám alatt küldött legmagasabb intézkedésével csekélységemet a Cyzicei titularis érseki székre áthelyezni és előléptetni kegyeskedett.

Együttal gondoskodni akarván azon görög szertartású katolikus hívek lelkiüdvéről, akik azon parochiákon élnek, amelyek a Munkácsi és Eperjesi Egyházmegyékhöz tartoznak, de Magyarország területén fekszenek – legkegyelmesebben elhatározni méltóztatott, hogy ezen parochiák egy apostoli Administratúrává alakíttassanak és ennek élére én állíttassam.

Őszentsége ezen apostoli Administratúrát folyó évi július hó 1-től kezdődőleg életbe léptetvén, annak vezetését a megyéspüspököket megillető teljes hatalommal, előjoggal és kötelezettségekkel reám mint apostoli adminisztrátorra bízni méltóztatott.

Amidőn ezen legmagasabb intézkedésekről Nagyságodat értesíteni szerencsém van, egyuttal Nagyságodat általános helynökömmé ezennel kinevezem és felkérem, hogy a helynöki teendőket nevemben azon jogokkal, amelyeket az eperjesi egyházmegyei apostoli administrator úr Őméltóságától múlt évben nyert, továbbra is végezni s az új apostoli Administratúra vezetésében segítségemre lenni sziveskedjék.

Székhelyemül Miskolcz városát választom, melyhez borso-di és abaúji parochiáim eléggé közel fekszenek. Mihelyt itt megfelelő lakást szerzek, oda átköltözöm és főpásztori működésemet megkezdem.

Felkérem Nagyságodat, hogy jelen iratomról az apostoli Administratúra területén működő főtisztelendő lelkész urakat és általuk híveinket is értesíteni sziveskedjék addig is, amíg ezt hozzájuk intézendő főpásztori körlevelemben részemről is megteszem.

A jó Isten áldó, segítő szent kegyelmét kérve Mindnyájukra, főpásztori áldásom mellett vagyok

Ungvárott, 1924. évi július hó 1-én,

Krisztusban szerető atyjuk:
Papp Antal c. érsek, püspök

Az idézett levélben Papp Antal nem jelölt ki pontos dátumot, hogy mikor foglalja el kormányzói székét, Miskolcot azonban mint jövőő székhelyét megnevezte. Mindenki úgy gondolta, rövid időn belül köszönhetik a papok és a hívek főpásztorukat. Ifj. Vaskovics Antal mint általános helynök elkezdte a fogadás előkészítését. Az érsek azonban édesanyjával és a háztartását vezető Ilonka nővérel Ungváron rekedt, nem tudta átadni lakhelyét utódjának, Gebé Péternek. A miskolci Magyar

Jövő újságírójának így számolt be az eseményekről:

A csehszlovák megszállással az én helyzetem is megváltozott. Sorsom ugyanaz lett, mint a többi megszállás alatt élő magyaroké. Lépten-nyomon éreznem kellett, hogy teher vagyok ott a megszállók szemében. Már 1919 nagypéntekje előtt ki akartak toloncolni csak azért, mert megtudták, hogy nagypénteken magyarul szándékozom prédikálni. (...) Igen nagy bűnömül rótták fel, hogy nem tettem le az általában hűségeskünek nevezett fogadalmat. Beneš ellenem és emiatt mondta 1922. január 1-jén, mikor Ungváron járt, a következő kijelentést: *Az úr ellen annyi adat és kifogás merült fel, hogy a reszpublika presztízse is megkívánja, hogy az úr innen távozzék. Az úr magyar ember, aki nem itt született, és itt semmi keresnivalója nincsen. Most már ne is tegye le a fogadalmat, mert úgy sem fogadnánk el azt.* (...) Mikor megtudták a csehek, hogy a Szentatya kyzikei c. érsekké kinevezett, egyre jobban sürgették, hogy hagyjam el a Csehszlovák Köztársaság területét. Én kértem, hogy adjanak nekem cseh útlevelet, amit nem kaptam meg. Augusztus 29-én egy cseh rendőrtanácsos keresett fel, és szóbelileg felszólított a távozásra, de eredménytelenül távozott tőlem, miután hangoztattam, hogy a szóbeli közlés nekem kevés és a kiutasítást csak úgy vehetem tudomásul, ha arról is írást kézbesítenek nekem. Szeptember 1-én erre írásban is felhívtak arra, hogy szeptember 10-ig hagyjam el Ungvár város és a Csehszlovák Köztársaság területét. Szeptember 10-én délből egy újabb és szigorúbb hangú felhívást kaptam a rendőrigazgatóságtól, melyben közölték velem, hogy amennyiben huszonnégy órán belül, azaz szeptember 11-én déli 12 óráig el nem hagyom Ungvár város és a Csehszlovák Köztársaság területét, karhatalommal fognak kikísértetni a magyar határra. És meg is történtek erre az intézkedések. Rendőrök szállották meg azokat az utcákat és utakat, amelyeken át kellett Csapra mennem. Autón utaztam szeptember 11-én anyámmal és nővéremmel együtt Csapra. Észrevettem, hogy egész sereg detektív követett.

ÜNNEPÉLYES FOGADTATÁS MISKOLCON

Az érsek fogadásának napja végül október 27-e lett, akkor érkezett meg Miskolcra. Az ünnepi alkalom előkészítésére bizottság alakult: Hodobay Sándorral, a város polgármesterével – aki egyben a miskolci egyházközség világi elnöke is volt –, valamint Schirilla Szólon Andor parókussal és ifj. Vaskovics Antal helynökkel az élén.

Miskolc városa nagy tisztelettel, fellebbogózza fogadta a „magyarorszáért meghurcolt püspököt”. A gyorsvonat megállt a vármegye határánál Mezőkövesden, ahol a főszolgabíró vezetésével virággal köszöntötték a főpapot. A miskolci állomásra délből érkezett meg a szerelvény. A küldöttségben a városi tanács és a törvényhatósági bizottság tagjai voltak jelen.

A polgármester köszöntése után a város díszfogatával vitték az érseket a Búza téri templomhoz. Ekkor megszólaltak a harangok, az út két oldalán az elemi és középiskolák diákjai álltak sorfalat. A templom előtt felállított diadalkapunál ifj. Vaskovics Antal vezetésével az apostoli kormányzóság teljes papsága várta püspökét, liturgikus díszben.

A zsúfolásig megtelt templomban felolvasták a pápai kinevezési iratot, majd rövid hálaadó szertartás és áldás után elénekelték a himnuszokat. A díszfogat a városházára vitte az érseket, ahol az elé járuló küldöttségeket fogadta. A következők tették tiszteletüket: a római katolikus papság; a Hajdúdorogi Egyházmegye székeskáptalanja és papsága, valamint a MAGOSZ nevében Melles Géza kanonok; a református egyház küldöttsége Révész Kálmán püspök vezetésével; az evangélikus egyház küldöttsége; a görögkeleti egyház küldöttsége; valamint egy-egy fő az izraelita hitközség, a miskolci görögkatolikusok, az adminisztrátúra papsága, a Görögkatolikus Tanítók Országos Szövetsége, a katonaság, a rendőrség, a nőegyletek és a Magyar Görögkatolikus Nők Országos Szövetsége képviselőiben.

Utánuk következtek a hatóságok, a hivatalok és az egyesületek vezetői: Abaúj-Torna Vármegye főispánja, a vármegyei és városi törvényhatóság, Miskolc városa, a bíróság és az ügyészség, a kereskedelmi és iparkamara, a jogakadémia, a tanfelügyelőség, az iparoskör, az orvos- és gyógyszerész-egyesület, a tűzoltóság, a keresztény munkások és a polgárok szövetsége.

Hatvan tagú küldöttség érkezett az ország több pontjáról, illetve jelen voltak az Ungvárról elűződött állami tisztviselők és vasutasok. Még néhány köszöntés hangzott el a díszbéd előtt a megszállott törvényhatóságok követi gyűlése, a Vasvári Pál Kör, illetve a joghallgatók egyesülete és a gazdakör nevében.

Este még egy meglepetés várta Papp Antalt: a keresztény egyesületek lampionos felvonulással és szerenáddal köszöntötték Miskolc legújabb polgárát.

AZ EGEK MÉLTÁN VIGADJANAK, ÉS A FÖLD ÖRVENDEZZEN,
ÜNNEPELJEN ÉS ÖRVENDEZZEN AZ EGÉSZ LÁTHATÓ
ÉS LÁTHATATLAN VILÁG, MERT FÖLTÁMADT KRISZTUS,
AZ ÖRÖKKÉ TARTÓ VILÁGOSSÁGI

GONDOLATOK EGY LÁVAFOLYÁS KAPCSÁN

Földünk aktív bolygó. Ennek örülhetünk, hiszen az élettelen természet dinamikája teszi lehetővé az élővilág létezését. A kontinensek mind a mai napig mozgásban vannak: a leglátványosabban Izland és Afrika hasad, de az indiai szubkontinens is nyomja fel a Himalája hegyláncát. Mindezek hatására a föld belső vasmagja örvénylik, ami pedig létrehozta azt a mágneses mezőt, amely megvédi bennünket az élő szervezeteket elpusztító kozmikus sugárzások majdnem minden fajtájától, eltérítve a napszelet.

A föld aktivitása azonban sokszor veszélyt is jelenthet ránk. Egyes helyeken földrengésre kell számítanunk, aminek egyébként Japánban van a legnagyobb valószínűsége. Sokszor hallunk özönvízszerű áradásokról, földcsuszamlásokról, olykor extrém szárazságról. Ahol pedig távolodnak egymástól a kőzetlemezek, ott alkalmanként vulkánok törnek ki, és izzó magmájuk a felszínre ömlik lávafolyás formájában. Izland egész szigetét – az európai és észak-amerikai kőzetlemez határán – tulajdonképpen ez a távolodás és az ennek nyomán feltörő magma hozta létre évmilliók alatt, előbb az Atlanti-óceán mélyén, majd a vízfelszín fölött. A közelmúltban, 2023 novemberében pedig ismét egy ilyen lávafolyás jelent meg ott – bár ennek nem volt nagy visszhangja, mivel akkoriban a média az izraeli-palesztin konfliktusra fókuszált.

A lávafolyás a háromezres lakosságú Grindavík települést veszélyeztette, ami a fővárostól, Reykjavíktól mintegy 50 kilométerre található, a híres kék lagúna fürdőhely közelében. Először csak repedések jelentek meg a közutakon és a szomszédos földterületeken, majd egy nappal később a láva is felszínre tört. A hatóságok november 11-én elrendelték a lakosok kitelepítését.

Mit lehet ilyenkor tenni? Betartani az óvintézkedéseket: összeszedni a holmiból, amit lehet, és átmenetileg új szállást keresni. Akiknek az állam biztosított ilyen, azok örülhetnek – legalább annak, hogy nem nekik kellett keresni, és akár hosszabb időre fizetni a lakhatásért. Az elköltözés nehézségei azonban ilyenkor is megvannak, hiszen egy egész életet kell hátrahagyni, amelynek felépítése akár évtizedek műve lehetett, illetve új munkahelyet találni, és hosszan tartó bizonytalanságban élni: adottak lesznek-e valaha a visszatérés feltételei, vagy mindent elvisz a láva?

A menekülés ösztöne mellett ne felejtsük el ilyenkor sem a hitből fakadó gesztusok fontosságáról: a hazaköltözés lehetőségéért mondott imádság erejéről, valamint a felebaráti segítségnyújtás értékéről.

Miután december 18-án már 4 kilométer hosszú volt a repedés, amelyből folyamatosan tört fel az izzó magma, aznap este már arról szóltak a hírek, hogy Grindavík városa eltűnik a föld színéről. Végül megállt a magmafolyás, a város megmaradt, noha egy része valóban lakhatatlanná vált, akkora repedések keletkeztek a középületeken és a lakóházakon. A település polgárait december 22-én néhány órára visszaengedték otthonukba, de a költözéssel – már akinek ez egyáltalán lehetséges lesz – várniuk kell a vulkáni aktivitás teljes megszűnéséig.

Amikor hasonló veszélyeknek vagyunk kitéve, jussanak eszünkbe a zsoltár szavai: „Dicsőség legyen az Úrnak mindörökké, örüljön az Úr műveinek! Ha letekint a földre, az megremeg, ha megérinti a hegyeket, azok füstölnek. Egész életemben az Úrnak énekelek, zsoltárokkal dicsérem, amíg csak vagyok!” (Zsolt 104,31-33)

BIZÁNCI, ÓSZLÁV, MAGYAR

A Szent Liturgia kortárs zenei megfogalmazásában

Budapesten, a Rózsák tere görögkatolikus templomában 2020. december 12-én tartották az ősbemutatóját Mohay Miklós zeneszerző Aranyszájú Szent János szövegére írt ószláv nyelvű, húsztételes kórusciklusának. E nagyszabású alkotást megelőzően éppen száz évvel azelőtt, 1920-ban született teljes ószláv nyelvű férfikari Szent Liturgia Kárpátalján, a görögkatolikus egyház nagy pap-komponistája, Boksay János tollából. Mohay Miklós kortárs művét nemrég rögzítették CD-re, és immár az interneten is meghallgatható – ebből az alkalomból beszélgettünk a felvételen közreműködő Szent Efrém Férfikar művészeti vezetőjével, Bubnó Tamással.

Mohay Miklós önöknek ajánlotta a darabot. Milyen múltat tekint vissza szakmai együttműködésük?

A történet még a hetvenes években kezdődött, amikor együtt énekeltünk a Tomkins együttesben. Akkoriban indult meg Magyarországon nyugat-európai, elsősorban angol mintára a vokális zene reneszánsza, és ebből mindketten kivettük a részünket. Mohay Miklós igen tehetséges csellista, idővel azonban egyre inkább a zeneszerzés felé fordult az érdeklődése. Miután a Szent Efrém Férfikar megalakult 2002-ben, nekünk is komponált darabot, így például az Ady Endre versére született *A Pócsi Mária* című kórusművet.

Miklósnak egyébként „zsigerileg” nincs köze a görögkatolikus, illetve keleti keresztény világhoz, vallási hovatartozását tekintve római katolikus. Amikor azonban 1987-ben mélyebben megismerkedett Szergej Rahmanyinov orosz zeneszerző *Éjszakai virrasztás* című egyedülállóan szép alkotásával, megszületett benne az elhatározás, hogy maga is komponáljon egy, az ortodox vallásosságban gyökerező művet, amelynek alapjául Aranyszájú Szent János liturgiájának szövegét választotta, amit egyébként Rahmanyinov szintén megzenésített.

A tervnek újabb lökést adott, amikor 2004-ben a Szent Efrém Férfikar előadta és ezzel újra az érdeklődés homlokterébe emelte Boksay János Szent Liturgiáját. Mohay Miklóssal innentől fogva rendszeresen beszélgettünk készülő darabjáról, áttekintve a műfaji sajátosságokat, illetve az ószláv szövegváltozat apróbb eltéréseit a magyar nyelven megszokottól, és izga-

SZENT EFRÉM FÉRFIKAR

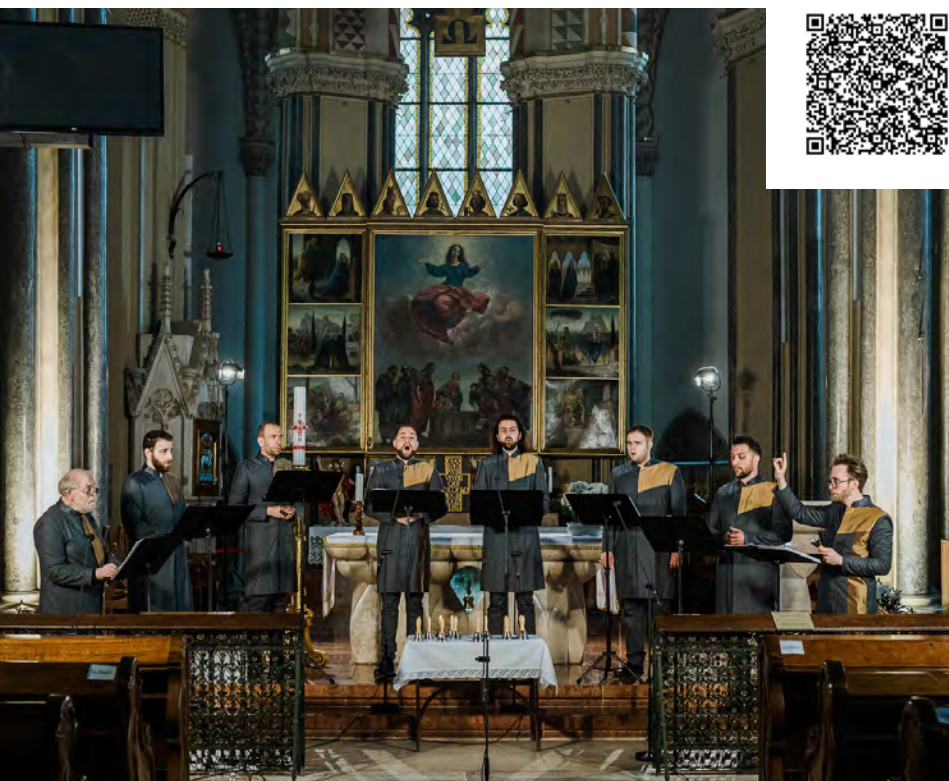
Magyarország legnépszerűbb vokális együttesét 2002-ben alapította Bubnó Tamás. Névadójuk Szír Szent Efrém (306-373), a bizánci egyház kiemelkedő himnuszsköltője, akit kortársai a „Szentlélek hárfájának” neveztek. A Szent Efrém Férfikar kezdetben a bizánci rítusú kereszténység rendkívül változatos zenéjére specializálódott, és ezzel a repertoárral ért el sikereket hazájában, illetve külföldön egyaránt.

A magyar férfikari hagyománnyal már a kezdetekkor elkezdett foglalkozni az együttes, Boksay János kárpátaljai pap férfikari liturgiája révén. Innen pedig egyenes út vezetett Liszt Ferenc ismeretlen, de végtelenül gazdag férfikari művészetéhez, majd pedig Bartók Béla férfikórusra írt zseniális darabjaihoz. A bizánci rítusú zenei hagyomány mellett az

együttes repertoárjának másik fontos pillére a nagy magyar mesterek férfikari munkássága lett.

Számos belföldi és külföldi rangos fesztiválfellépés hatására több kortárs zeneszerző hallotta és szerette meg a Szent Efrém Férfikar egyedi hangzását – ennek köszönhetően több komponáltak műveket számára. Manapság elmondható, hogy nem múlik el Szent Efrém-koncert kortárs zenei kompozíciók előadása nélkül.

A nyolctagú együttes rendszeresen koncertezik Magyarországon és világszerte. Saját sorozatot rendeznek *Orientale Lumen – Kelet Világossága* címen, ahol világhírű kollégáikkal közösen lépnek színpadra. Az együttes tagjai sokoldalú kamaranékesek, akik átiratokat, átdolgozásokat és saját műveket is készítenek a Szent Efrém Férfikar számára.

lommal vártuk a nagy pillanatot, amikor majd bejelenti, hogy elkészült vele. Addig azonban még sok időnek kellett eltelnie, és hosszú érlelés után végül 2018-ban fejezte be a munkát. Elmondhatjuk, hogy formailag Rahmanyinov volt az ihlető minta, a szláv hangzásvilágot azonban nem vette át Miklós, aki a darabban gyakorlatilag egész addigi zeneszerzői munkásságát összegezte.

Miben ragadható meg vagy érhető tetten ez a szintetizáló szándék?

A legfontosabb szempont talán ebben az összefüggésben a mű egyetemes jellege. Ez megnyilvánul egyrészt a nyelvválasztásban, hogy magyar helyett ószláv nyelven szól a liturgia, másrészt a zenei motívumkincsben, amelynek elemei között egyetlen magyarosnak mondhatót sem találunk. Az egyházzene mindig a nemzeti fölé emelkedett, és így van ez Mohay Miklós Szent Liturgiája esetében is, amelynek világa igen távol áll a templomokból ismert népekeketől.

Az Aranyszájú Szent János szövegére épülő műfaj természete szerint mindig összegző munka, ami végigkíséri az európai zenetörténetet. Boksay János egy évszázaddal ezelőtti kompozíciója is ilyen annak ellenére, hogy maga

MOHAY MIKLÓS

Budapesten született 1960-ban. Zeneszerzés és gordonka szakon érettségizett 1979-ben a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában Kocsár Miklós és Kertész Ottó növendékeként. 1979-ben felvételt nyert a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára, ahol Szokolay Sándor, Balassa Sándor, Bozay Attila, Soproni József voltak mesterei. 1984-ben diplomázott zeneszerzőként és zeneelmélet-tanárként. 2004-ben doktori fokozatot szerzett, disszertációjának címe: *Mozart ünnepi miséi*.

Főként kórusműveket komponál, mellette a kamarazene műfajában is alkot, valamint átiratok, feldolgozások fűződnek nevéhez, mint Csajkovszkij balettzenéjének zongoraátírata. Magyarországon és külföldön egyaránt megszólalnak alkotásai hangversenyeken, fesztiválokon, kórusversenyeken. Megjelent a Fiatal Zeneszerzők Csoportja 1988-ban kiadott antológia-lemezén, műveit kiadta a Zeneműkiadó és a német Music Contact kiadó. Hangfelvételei megtalálhatók a Hungaroton és más cégek lemezein, a Magyar Rádió anyagaiban.

Több első díjat nyert szerzeményeivel hazai versenyeken, először 1983-ban a Luther Márton születésének 500. évfordulójára kiírt pályázaton. 2001-ben a Magyar Zeneszerzők Egyesületétől Istvánffy Benedek-díjat kapott, melyet a Petőfi Sándor halálának 150. évfordulójára írt *Csillagos ég* című, a költő versére komponált művével nyert el. 2007-ben Erkel Ferenc-díjban részesült.

Egyházzenei munkássága 1976-ra nyúlik vissza, a Mátyás-templom zenekarában játszott csellistaként aktívan 1991-ig, később kiegészítő tagként és karnagyként. Egyházi kórusműveivel díjakat nyert, illetve a témában szakmai előadásokat tartott Magyarországon és Weimarban. Vezényelte Mozart, Joseph és Michael Haydn, Liszt, és mások egyházzenei műveit. 1998-tól karnagy a Béke téri Szent László-templomban, ahol az egyházi ünnepek zenei szolgálatának rendszeres szervezője és résztvevője.

a szerző egyébként a legjelentősebb görögkatolikus dallamgyűjteményt állított össze saját gyűjtéséből.

A Mohay-féle Szent Liturgia húsz tételből áll, és a szerző szándéka szerint kimon-dottan szolgálati zene, azaz templomi és istentiszteleti célt szolgál. Ennek megfelelően az ősbemutatójára is Szent Liturgia keretében került sor, amit Dobos András atya vezetett a budapesti Rózsák tere görögkatolikus templomában. A teljes mű egyébként – a papi és diakónusi énekekkel együtt – közel másfél óra hosszúságú, így csak két CD-lemezen fért el.

Bár a kiadás anyagi hátterének megte-remtése nem kevés fejtöréssel járt, úgy kezdtünk neki a munkálatoknak, hogy a szükséges összeg töredéke állt csak rendelkezésünkre, végül sikerült támogatókat találnunk: a Magyarországi Ruszin Kisebbségi Önkormányzatot, Giricz Vera ruszin nemzetiségi szószólót, a Ruszino-kért Alapítványt, a Váci Ruszin Kisebbségi Önkormányzatot, illetve Szkiba Sándort és Evelint.

Előadóművészként milyen kihívást vagy éppen jóleső izgalmat jelent a mű előadása?

Amikor először vettem kézbe a kottát, és átzongoráztam csak úgy, magamnak a zenei anyagot, rögtön láttam, hogy igen nehéz darab, a szerző nem akarta kímélni az énekeseket. Minden korban volt és van egy divatos – nevezzük úgy – közzeneiség, ami ott él az emberekben, otthonos és megszokott számukra. Ehhez képest Mohay Miklós Szent Liturgiája egyáltalán nem illeszkedik napjaink populáris dallamvilágához, sőt... Nekünk

magunknak sem volt könnyű megtanulni a darabot – érvényes rá is, amit Bartók férfikarra írt műveiről szoktam mondani: hiába tanultad meg őket tízszer, még leg-alább ötvenszer újra kell tanulnod, hogy sajátoddá váljon.

Néhány ponton a liturgia zenei világa ki-fejezetten disszonáns, a dallamok és az akkordok olykor egészen meglepő irány-ba vezetnek. A megtanulása is hosszabb időt vett igénybe a szokásosnál, amikor pedig a próbafolyamat során megmutatva egy-egy részletet családtagjaink vagy ba-rátaink véleményét kérdeztük, hát, megle-hetősen változatos visszajelzéseket kap-tunk, amelyeknek viszont állandó közös pontja volt, hogy mennyire nehéz a darab.

Engem leginkább Ligeti György művei-re emlékeztet ez a stílus, amelyben fo-lyamatosan áttűnések vannak, minden pillanatban megtörténhet, hogy egy-egy gesztus, megfogalmazás ártéltelmeződik. Számos részlete mintha zenei idézőjelek között lenne, amitől bizonyos értelemben furcsává válik – nekünk, előadóknak vi-szont ezt a sajátos világot a legnagyobb természetességgel kell interpretálnunk. Tudnunk kell, hogyan épül föl hangról hangra, a legapróbb elemekből a mű, mi-ből mi következik, hogy a végére tényleg kerek egész legyen az előadás. Ebben egyébként sok segítséget nyújtott maga a szerző is, Miklós rendszeres vendégünk volt a próbákon. A Szent Efrém Férfikar létezésének és működésének pedig éppen ez a műhelymunka az igazi lényege.

Fotó: Szent Efrém Férfikar honlapja, bmcrecords.hu, Huszti István

A SZENT LITURGIA MINT ZENEI MŰFAJ

Aranyszájú Szent János (344-407) a keleti kereszténység egyik legnagyobb tiszteletnek örvendő teológusa, egyház-tanítója, prédikátora, akit ékesszólása okán már kortársai a „chrysostomos” („aranyszájú”) jelzővel illeltek. 398-404-ig Konstantinápoly érseke volt. A keleti egyházban az ő nevével kapcsolódik össze a leggyakrabban bemutatott Szent Liturgia, ami funkciójában megegyezik a nyugati kereszténység szentmiséjével.

A bizánci rítusú Szent Liturgia lelkesége, drámaisága, teo-lógiai tartalma hosszú évszázadok óta inspirálja a kompo-nistákat. Neves és névtelen szerzők ezrei próbálták zenei

köntösbe öltöztetni a liturgikus szöveget, megragadni misz-tikus lényegét. A nagy géniusz, Pjotr Iljics Csajkovszkij írja barátjának, Nagyecsda von Mecknek egy levélben: „*Aranyszájú Szent János liturgiája egyike a világon valaha létrejött legrámaibb műalkotásoknak.*”

Aranyszájú Szent János liturgiájának zenei megformálása sok dilemmát állít a mindenkori szerzők elé. Ezek közül talán a legfontosabb, hogy milyen mértékig ismerik föl a zenei (ön) megvalósítás korlátait, hogy a liturgiában a zene vesse alá magát az istentisztelet „összművészeti” jellegének, ne ural-kodjon el és ne legyen kizárólagos élmény, hanem segítője és szolgája a szent cselekménynek.

FALUSI KATEDRÁLIS

Görögkatolikus templom Kós Károly tervei alapján

1921-ben Kós Károly is elindult a Kolozsváron felépítendő román ortodox katedrális tervpályázatán. *Byzantion* jellegével benyújtott munkája második díjat nyert, eredeti formájában így nem valósult meg. Azok a sajátos stílusjegyek azonban, amelyeket ennél az épületnél felhasznált, visszaköszönnek egy másik alkotásában a közeli Fejérdén, amelynek görögkatolikus temploma 1927-28-ban készült el.

Konstantinápolyban, azaz Isztambulban 1916-ban alakult meg a magyar tudományos intézet, másodikként a hasonló római képviselő után. A nyilvánvaló politikai és kulturális aspirációk jegyében létrejött kutatóközpontban öten kezdték meg a munkát, köztük Kós Károly, akinek legelső feladata egy várostérkép megrajzolása volt. Az építész gyorsan rabul ejtette a páratlan múltú, nyüzsgésével és sokszínűségével egészen keleti hangulatú metropolisz.

„Amit sejtünk a városról, az talán több, mint a valóság is, amit tudunk róla, az kevesebb a kevésnél is, mert nem bizonyos. Három néven is emlegeti a világ: mind a három neve más-más formáját takarta. De a város igazi gyermekei, lakói egy néven nevezték mindig: valamikor *polis*-nak, ma *derszaadet*-nek, mert akárminek nevezte a világ, az egyetlen volt, a hasonlíthatatlan, melynek mása

nem volt soha és sehol” – írja *Sztambul* című kötetének bevezetőjében.

Kós Károly ugyanakkor éles szemmel és fejlett kritikai érzékeléssel viszonyult a város építészeti emlékeihez, amit a következő kijelentése is bizonyít: „Összehasonlítva a Szent Péter-templomot az Aja Szófiával, illetve a nagy szultándzsámmal, nyilvánvaló lett, hogy amennyiben az Aja Szófia belső termében, a Szulejmanie és társai:

a Bajazidie vagy Achmedie belsejében és külső felépítésében is meg van oldva az architektonikus tér és forma monumentális kialakítása műszakilag és esztétikailag is, úgy nem tudták ezt megoldani sem a belsőben, sem a külsőben a Szent Péter-templom világhíres építői.”

Bár Isztambul építészetének kiteljesedését az oszmán-török korszak örökségében látta megtestesülni, ami kutatásainak fő tárgyát képezte, nem mulasztotta el a bizánci idők emlékeinek alapos tanulmányozását sem. Tulajdonképpen ezek a tapasztalatok öltenek testet a kolozsvári pályázatra benyújtott 1921-es templomtervben.

Debreczeni László erdélyi művészettörténész így értékeli Kósnak az ortodox katedrálisra vonatkozó koncepcióját: „Ő Bizánc eredeti hagyatékán, Konstantinápolyban tanulmányozta a keleti egyház építészét. (...) Szabályszerűen keletelt templomot tervezett. Terve nem követte a Mincu-tanítványok neobizantin irányzatát.” Ion Mincu (1852–1912) a századfordulós román építészet egy legnagyobb hatású alakja volt, aki az otthoni tanulmányok után Párizsban szerzett diplomát, majd hazatérve professzorként és a kamara elnökeként gyakorolt erős befolyást a szakmára.

A Kós-féle román templomok között igazi kakukktójs a kolozsvári katedrális meg nem valósult elképzelését újragondoló fejrődi templom – állapítja meg Anthony Gall, az építész monográfusa. Az épülettel való első találkozás élményét így írja le: „A hegyek peremére érkezve egyszerre csak kitágul, bővül e magaslatok övezte, kicsiny kalotaszegi világ, s a kis medencéből elének magasodik egy hatalmas katedrális. Megtaláltuk Kós Károly elrejtett sztambuli világát, üzenetét. Később, amikor az ember már a küszöbön áll, észre kell vegye, hogy feje majdnem eléri az addig annyira monumentálisnak gondolt kapuzatot. (...) Egyedül ez a munka az, amely közvetlenül idézi az építész Törökországban töltött két évét. (...) Architektonikai felépítése rokonságot mutat az ortodox fatemplomok néhány típusával. Csak egy tornya van. Tömegfelépítése, geometriája talán leginkább az Hagia Sophiára, az eredetileg bizánci templomra, és az azt átfogalmazó török muzulmán építészetre emlékeztet.”

A Szent Mihály és Gábor főangyalok tiszteletére szentelt templom építéséről 1927. március 29-én döntött a kolozsvári székhelyű görögkatolikus egyházmegye illetékes hatósága. A munkálatokkal Ștefan Lucaci vállalkozót bízták meg, a beruházás összértékét 1 700 000 akkori lejre becsülték. Az építésvezetőt Kalotaszeg központjából, Bánffyhungyadról hívták.

A templomhoz felhasznált kövek a szomszédos Hosszúmacskás faluból származnak, a homokot Apahidáról, a többi építési anyagot Kolozsvárról hozták szekerekkel. Mivel abban az évben nagy szárazság volt, a szükséges vizet egy másfél kilométer hosszú, kezdetleges csatorna segítségével szállították a helyszínre. A templom alaprajza kereszt alakú, hossza 27 méter, szélessége 14 méter. Tornyában három harang lakik.

Felszentelésére 1938. augusztus 6-án került sor, az ünnepi szertartást Iuliu Hossu görögkatolikus püspök végezte, aki alig tíz évvel később, amikor a kommunista államhatalom megtiltotta a román görögkatolikus egyház működését, a máramarosszigeti börtönbe került, majd szabadulása után egészen élete végéig házi őrizetben maradt. Boldoggá avatására 2019. június 2-án, Ferenc pápa romániai látogatásának keretében került sor.

Fotók: Wikipedia

FEJÉRD

Kajántó községhez tartozó település Erdélyben, Kolozsvártól 20 km távolságra. Nevét patakjáról, a népi hagyomány szerint azonban a „fehér barátok-ról” kapta. Először 1326-ban Feyrd, majd 1334-ben Feyerd néven említik a források.

A középkorban magyar lakosságú falu volt. 1437 végén az erdélyi parasztfelkelés során feldúlták Báthori Szaniszló fiainak, Lászlónak és Istvánnak a birtokát, gazdatisztjeiket pedig megölték. Mátyás király idejében egy része Kolozsvár tulajdonába került. Az 1600-as években a Valkai, a Lónyai, és a Béli családok uralták. 1608-ban magyar lakossága már református volt. 1674-ben a település elpusztult. Apafi Mihály fejedelem, hogy segítse a templom újjáépítését, a dézsmát az egyháznak adományozta. A ma álló református templom 1889-ben épült, harangja azonban 1523-ból való, falába pedig beépítették a középkori templom faragott köveit.

A 19. század elején járási székhely volt Kolozs vármegyében. 1817 után Wesselényi Farkas kastélyt épített, amely az 1900-as években pusztult el. 1872-ben egy tűzvész során a főutca minden háza leégett. 1924-ben kivált belőle Telekfarka. Az 1970-es évek vége óta református gyülekezete Kajántó filiája.

2002-ben 332 lakosából 293 volt román, 28 magyar és 11 cigány nemzetiségű; 277 ortodox, 18 református, 15 pünkösdista, 13 görögkatolikus és 5 római katolikus vallású.

Indián nyár januárban

Cseh Tamás emlékére

KÖZELEDTEK AHHOZ A HELYHEZ, AHOL AZ EGÉSZ ELKEZDŐDHETETT. AHOL VÉGÜL IS MINDEN ELINDULT. BARÁTJA ÉLETÉNEK EGYIK LÁTSZÓLAG JELENTÉKTELEN, ELMONDÁSA SZERINT MÉGIS MEGHATÁROZÓ ÁLLOMÁSA FELÉ TARTOTT. ODA, AHOL EGYKOR CSÖNDESEN, EGYSZERŰEN, AZTÁN MÁR ÁRADVA TÁRULT FEL A TITOK. VALÓJÁBAN A FORRÁST KERESTE. ANNAK IS A REJTETT, SZEMNEK LÁTHATATLAN RÉSZÉT. A KEZDET KEZDETÉT. AHOL MEGFOGANT A KEZDET. AZ ŐSDAL. EGY ALTATÓ, AMELYBŐL KÉSŐBB LÉLEKÉBRESZTŐ DALOK FAKADTAK, SOKAK ÉBREDÉSÉRE.

Már több mint egy éve szinte hetente ment arrafelé, de mindig továbbhajtott a lehajtó mellett. Tervezte, hogy majd egyszer. Majd, ha... Gondolatban jó párszor elindult már barátja emlékeinek ezen a mellékszálán, de más tennivalók miatt végül sosem tette meg.

Talán túl jól, túl komfortosan volt eddig. Az utóbbi időben viszont akadtak nehézségei.

Most úgy döntött, letér a megszokott útról, és végre elmegy arra a helyre. A pontos cél koordinátáinak ismerete nélkül, de célirányosan haladt. Tudta, mit keres, mégsem sejtette, pontosan hol találja majd. Hiszen sosem járt még ott. Csak barátja parázsló emlékeinek derengése mentén tudott haladni.

Mert nem minden tűz alszik ki egyszer.

Elhagyva az autópályát Perkáta felé vette az irányt, és kis idő múlva már egy kátyútól pettyezett úton gurult tovább. Még távol lehetett, de már a tempó változásától is a megérkezés édes delejét érezte magában. Egyfajta változást. Így ült a volánba kapaszkodva, lassuló lélegzettel a megnyugvás adta izgalom ölelésében.

Próbált minden részletre figyelni. Igyekezett a felfedezésre váró és titokillatú táj minden apró részletét magába fogadni, a fennmaradó formák és az azokra rímelő jelentések akkordját emlékezetében erősen rögzíteni.

Így a körforgalom földszigetének közepén álló szőlőprést is. Aminek csigaoszlopa ebben az álomszerű útban mint árbóc nyúlt az égbolt felé, és amin a korai alkony volt a vitorlaváson. Aztán a gazdagon körbe szemetelt buszmegálló betontetejű, mohás épületét, melyen mint egy állomástábla függött a szivárványszínnel festett felirat: „Szemét lerakása hatóságilag tilos.” A kápolnasor apró bazaltkövekkel kirakott meredeken kanyargó gyalogútját. A termő dombokon túli, túlművelt földek lapos csupaszágát. A gödrös út mellett kapaszkodó kopasz fák kitartását, és az erős szélben rajtuk lobogó nejlon hulladékok megfeszített táncát.

Az első házak felbukkanásakor már azt hitte, megérkezett. Ez lenne az? De nem. Ahhoz még, hogy céljának legalább a közelébe érjen, tovább kellett mennie.

Nem sietett, ezért gondolatai helyet és időt hagytak benne arra, hogy visszaemlékezzen egy lélekben való, régebbi találkozásukra barátjával, ami egy időre megváltoztatta gondolkodását, érzékelését. Helyesebben mondván inkább vissza- és irányba állította. Tulajdonképpen ott, akkor lettek közeli barátok. Szintén a sztrádán történt, Pécs felé autózva. Egy szalmabálákat szállító kamion mögött. Szándékosan és boldogan nyolcvanra lassulva. Barátja akkortájt lett volna épp nyolcvan. Mondogatta is neki ideátról csak úgy odaátra: „Most lennél nyolcvan...”

Ott a külső sávban, abban a radikális ritmusváltásban valósult meg az a benső találkozás. Ablak a januári hideg ellenére koppig letekerve. Bal könyök újra kint, mint nyáron, és látta, hogy a hűvösen kitáruló napfényes táj úgy függ az izzó láthatatlanságon, akár egy végtelen vékony, égi szalmaszálon. És a szalmaszálak a szélvédőnek ütközve, mint szikrák szálltak a magasba. És szólt a hangszórókon át a dal. Valamelyik. Talán az, amelyik így kezdődik: „Hetven vagy hatvan...”

Abban a találkozásban az idő levetette ócska, és a sűrű rutintól meggyűrt kabátját. El is fújta azt a horizont felé a meg-megállva haladás megszélidült me-

netszele. Elszálló árnyéka után valami angyali rend tárult fel vibrálva a tavaszváró téli földeken. Az örök vadászmezők átszűrődő fényei. Mikor aztán elhagyta a bálaszállító jármű alakját, a visszapillantóban még figyelte, vajon barátja nem ül-e ott valahol a bálák tetején. Lelógó lábbal, kezében gitárral, szájában cigarettával, arcán megannyi sirva mosolygó dalával. Az volt az érzése, hogy ennek az egykori találkozásuknak a kilométerei és tájai nagyon közel lehetnek ahhoz az útszakaszhoz, ahol épp most letért.

Beérkezve a községbe azonnal a magaslat felé vette az irányt. Egy kastélyszerű, impozánsan kiemelkedő épület és a templom felé. Biztos a községháza – gondolta. Az iskola utcáját kereste, hisz egykor, ha kevés ideig is, de itt, ebben a faluban tanított barátja. Csak miatta jött ide. Keresve az azóta már a lehetetlenség tartományába merült emlényomokat. Mint tűt abban a bizonyosban. Keresett egy eltűnő országot, hazát az emberek szélfúttá kazlában.

Kereste az egykori malomépületet és a háromszor háromméteres, kecskeszaros, ablaktalan vályogházat. Ami télen tele volt tömve hideggel és a „már-már társadalmi tényezőként létező egerekkel”. Azóta biztosan elbontották. Meg a méntelepet is kutatta. És Hun, a fekete mén tajtékos leheletét a végtelen légben. Legalább egy sárba ragadt kantárszárat, melyen ott lehet rajta akkor még ifjú barátja markának láthatatlan kéznyoma. Vajon egyáltalán

valaki, hogy barátja egykor itt volt, itt lakott, itt szólt, itt dúdolt és itt hallgatott? Tudja ezt itt valaki? Biztosan.

Barátja ezt a helyet hagyta el, hogy majd hazaérkezzen, negyvenről harminchat fokra csökkent lázban égve. Aztán nem sokkal később tovább tanítson, embert testvérré, népét nemzetté izzító hőfokon.

Arra gondolt, hogy ha beszélne az állatok nyelvét, nem lenne rest megkérdezni az egereket, a kecskéket, a lovakat, kiváltképp Hun leszármazottjait, hogy hol kucorgott egykor székely bundájában, kezdő tanítóként az ő barátja? Ők utat mutatnának. Segítenének ebben az ismerős tapogatózásban. Meg a fák. A fák,

igen a fák. Kiváltképp a fák. A fásorok. Az okos, égbekiáltó éles jegenyék. A bölcs tölgyek, a gyökereikkel messze elérő lük-tető remeték.

De ha beszélne, vagy csak suttozna is nyelvüket, nem látja őket. Őket sem. Főleg csak autók, bezárt vagy végtelen porázra engedett méregdrága kutyák és alig-alig emberek vannak, autóktól autókig. Változik a világ helytermészete. Ahogy éppen ő maga is. Talán majd a föld vagy az ég segít. Ők még nem múltak el egészen. Az indiánok, igen, az indiánok még tudtak beszélni az ember alatti és feletti világgal.

Kereste a helyet a parkoláshoz, várta, hogy legalább a lába végre a földhöz érjen. Úgy csinált, mintha emlékezne, mintha barátja szívével látna. Próbált ösztöneire hallgatni, és bár nem tudta, hogy az iskola egykori utcájában, sőt az épülete közelében lassított, mégis továbbhajtott a környezetéhez képest aránytalanul szép községháza mellett. Így voltaképp akarva-akaratlanul a puszta határ felé vette az irányt. Egy benső határ felé, amely természetis adottságként választotta ketté az egykori falut.

Takaros és kevésbé ép házikók. Az utcán szinte senki. Csak a távolban sétál néhány gyermek. Hátukon táska. Iskolaidőn túl járt már. Meglátta a füves, tág határt, és elképzelte benne a szélről ringó „fűszálszobákat”. Ott fog megállni és kiszállni. De előtte még behajtott egy mellékutába. Csak a neve miatt.

Az utcablán az állt: Barátság. Zsákutca volt. Még a régi világból való színes, háztáji, tollas állatok pihentek a szintén élénk színre festett kerítések mellett. Az utca végén megállt, megnézte az utolsó házat. Aztán az égre emelte tekintetét. Visszafelé egy darabig totyogva kísérték a nyugalomukban megzavart jóságok.

A határban egy elapadt patak csordogált észrevétlen. Meghajlott, sűrű náderdő feküdt medrében és süppedő partja mentén. A halkan haladó víz hangját elnyomta a vad szél vágatása. A nádfedte patak felett egy vasból épült átjáró állt. Átvezetett a túlsó partra, de ő nem ment át. Inkább állt hosszasan, előredőlve a szélben, így nézte a táguló határt, hallgatta magában visszhangzó barátja dalmátát. Hol hátát, hol arcát nekitámasztva a „hasznos légáramnak”, hagyta, hogy átjárja és meg-meg rántsza időnként ez a felemelő mozgás.

Látta, hogy gyerekek érkeznek az iskolából. Ők is látták alakját. Hevesen gesztikulálva, hangosan beszélgettek, már messziről üzentek. Megálltak a hídon, mintegy demonstrálva. Ők is szemben a széllal. A megtalálás örömet jelentette látványuk és kitárt karú, légbe kapaszkodó táncuk kedves jelensége.

Rövid töprengés után odament hozzájuk és megkérdezte:

- Tudjátok, mikor száradt ki ez a patak?
- Nem tudjuk – mondták.
- És emlékeztek azokra az időkre, amikor még nem apadt le ennyire?
- Igen, sokat játszottunk benne! – felelte a legkisebb.

És aztán már mesélték is egymás szavába vágva, honnan hova csónakáztak, ki hol esett bele, és vitáztak, hogy honnan hova is tart a patak. Legalábbis, ami még megmaradt belőle. A patak nevén is civódtak egy keveset.

„Aludj, csak aludj, kis hercegem...” – bukkant fel benne barátja dala halkan, miközben hallgatta őket. Aztán elbúcsúzott tőlük. Bár még ment egy két kört, de ezután mást nem talált a környéken.

Vagy csak nem vette észre, amit nézett. Pedig meglátta az újabb közérdekű feliratot is, hogy „A szemetükkel kérjük a kukát etessék, mert a járda diétázik.” Barátja is diétázott. Szinte egész életében. Alig volt úgynevezett ételélménye, ahogy mondta. És út volt ő is, aki aztán egyre szűkülő, de tág égbolt alá vezető ösvénnyé lett.

Még megállt a temető kapuja előtt, és térdre ereszkedve nézte a változás után szürkére vastagon lekent idegen kato-

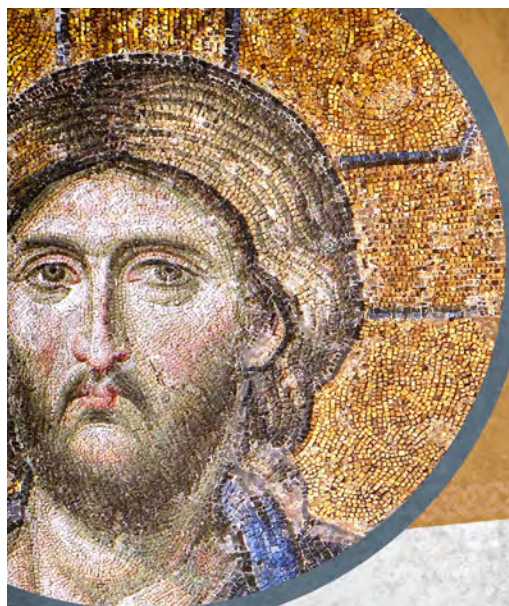
nasírok mára már felfeslett festékrétege alól kilátszó cirill betűs neveket. Vajon mit szólna most ehhez barátja, mit énekelne ebben a vedlő világban? És földes, saras térdel és kézzel nézte ott a szintén szürkén, tornyosulva zuhanó eget a Megfeszített felett. És nézte egy kihalt játszótér mellett, ahogy a szél átfújta egy nagy vasszív rácsai között és mozgatta azt a néhány rákötött szalagot. Nem úgy a néhány rákulcsolt, apró, rozsdás lakatot.

De igazán csak a nádak susogva dúdolt dala. Csak a nádak altatója és alattuk a lassan eltűnve csörgedező patak látvány, meg a bennük elképzelt halak nemsokára véget érő álma maradt meg. Csak ez járt eszébe hazafelé. Meg az: miért van, hogy jobban őrzi az őseitől kapott lángot, a szeretetet, a tiszta világot akkor, ha „csehül” van. Hogy figyelmesebben vigyáz a jóra a szépre, az igazra akkor.

Meg az is eszébe járt hazafelé, hogy talán voltak bálák ott, a határban. Meg egerek biztosan. Talán lovak. Lovak is. És talán farkasok. Vagy csak egy magányos, messziről jött farkas. Meg fák. Magányos fák. Meg indiánok. Indiánok biztosan. Kell, hogy legyenek. Egy biztosan volt ott.

Az indiánok, igen, az indiánok még tudtak beszélni a csobogással, a lánggal, az álatokkal, a fákkal, a nekik otthonul szolgáló valósággal. Tudtak együtt hallgatni az elhaló világgal. És hallgatásukkal azt mondják ma, hogy amikor majd elhallgatnak és elalszanak a dalt mondó emberek, akkor fognak kiáltani a kövek. Akkor megindulnak a bálák, a fák, a hegyek és velük együtt felébrednek. Felébrednek, akik értik és hallják e kemény, gyógyító dalt s beszédet.

KELETI TEOLÓGIA, BIZÁNCI LELKISÉG

GÖRÖGKATOLIKUS ELŐADÁSSOROZAT BUDAPEST, SAPIENTIA

VI. FÉLÉV

■ FEBRUÁR 29. - 18.00
A KÖZEL-KELETI KERESZTÉNYSÉG HELYZETE
SOLYMÁRI DÁNIEL

■ MÁRCIUS 14. - 18.00
**AZ EURÓPAI KERESZTÉNYSÉG
A SZÁMOK TÜKRÉBEN:
KELETI ÉS NYUGATI KÖZÖSSÉGEK**
ROSTA GERGELY

■ ÁPRILIS 11. - 18.00
**VITÁK A NŐK PAPPÁ SZENTELÉSÉRŐL
A KATOLIKUS ÉS AZ ORTODOX TEOLÓGIÁBAN**
GÖRFÖL TIBOR

■ ÁPRILIS 25. - 18.00
**AZ ORTODOX TEOLÓGIA
A MODERN TÁRSADALOMBAN**
ANDRÁS SZABOLCS

■ MÁJUS 9. - 18.00
A GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZ KÜLDETÉSE
KOC SIS FÜLÖP

GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA

WWW.GOROGKATOLIKUS.HU

TÖRTÉNELMI MAGYAR SIKER a kézilabda Európa-bajnokságon

Ha nem is Ádámtól és Évától, de azért messziről indítok. Futballszurkolóként a labdarúgást követem kiemelt figyelemmel, de bevallom őszintén, még az én szememet is szúrta, hogy a január 8-án megtartott *M4 Sport – Az év sportolója gálán* minden show-t ellopott szeretett sportágam. Pedig voltak ám más jelöltek is a díjra, hogy mást ne mondjak, a vízilabda-válogatott tíz év után nyert újra világbajnokságot. Hogy mit ért ez számukra az év legjobbait díjazó gálán? Csupa-csupa második helyet! Varga Zsolt elveszítette külön meccsét Marco Rossival szemben, aki címet védett *Az év edzője* kategóriában. Szoboszlai Dominik Liverpoolba igazolása tényleg nagyot szólt, válogatottunk csapatkapitánya klub és nemzeti színekben is ragyogóan futballozott tavaly, de hogy jobb lett volna a 2023-ban az egész világ legjobb vízilabdázójának megválasztott Zalánki Gergőnél? Ebben azért nem vagyok egészen biztos. Az meg, hogy egy veretlenül megívott, Eb-re jutást eredményező esztendő többet nyom a latban, mint egy frenetikus vb menetelés, győzelemmel megspékelve...

Nem vagyok naiv: a futball ennyivel népszerűbb sportág hazánkban. De idén januárban jó volt kicsit a kézisekre és a vízilabdázókra is figyelni. Mire ezeket a sorokat a Kedves Olvasó látja, talán már tudjuk, hogy a párizsi olimpián is szurkolhatunk-e férfi kéziseinknek, mindenesetre a januári Eb alighanem sokáig kitörölhetetlen emlék marad mindazoknak, akik szeretik a kézilabdát, és figyelemmel követték a viadalt.

2024-ben egy megfiatalított csapat indult el Németországba, hogy történelmet írjon. A cél, ha jól emlékszem, az első tízbe kerülés volt, ezt bőven sikerült felülmúlni. Pedig hát közel sem indult könnyen. A legelső meccsen Montenegró ellen nyögvenyelős volt a kezdés, igaz, 26-24-re győztünk, s 2-1-nél vezetett utoljára Montenegró, de háromnál több góllal sosem tudtunk elhúzni, az ellenfél mindig visszakapaszkodott. Az volt a kulcs, hogy a vezetést sosem tudták átvenni, és 24-24 után az utolsó két gólt mi dobtuk. Világklasszis beállónk, Bánhidi Bence hat, a csapatkapitány Lékai Máté öt gólt vágott.

Két nappal később a szerbek következtek, őket 28-27-re vertük. Változatos első félidő volt, hol mi vezettünk, hol ők, a háromgólos előnyből végül egy maradt meg, így 14-13-mal fordultunk. A folytatásban jó darabig még fej-fej mellett haladt a két csapat, de aztán szép lassan gázpedálra léptünk, és elhúztunk öt góllal. A második félidő második felében végig 3-4 gól volt a differencia, s bár ez leapadt egyre, ez kevésbé hozott drámai végjátékot, mint a nyitómeccsünk. Bánhidi kilenc gólja igazi mestermunka volt, s Máté Dominik talán egyetlen jó meccsét játszhatta a tornán – öt gólt szerzett.

Utolsó csoportkörös meccsünkön ismerős ellenfél következett. Az izlandiakkal általában emlékezetes és drámai meccseket játszunk – az emlékezetes jelző ezúttal is megvolt. Az északiak kapaszkodtak, s az első félidő végéig helytel-közel tartották magukat, így a szünetben csak kettővel vezettünk. A második félidőben aztán kinyílt az olló: végül nyolccal nyertünk, 33-25-re, egy sokkal simább meccsen, mint amire számítani lehetett. Legjobb játékosunkat, Bánhidi Bencét már a meccs elején kiállították piros lappal ütésért, ez akkor tragédiának tűnt, de a csapat nélküle is rendkívül jól hozta a meccset. Ha egy az egyben nem is sikerült öt pótolni, a gólokat rendesen szétosztották a fiúk: Szita Zoltán és Hanusz Egon öt-öt, míg Ancsin Gábor, Máthé Dominik, Fazekas Gergő, Rosta Miklós és Imre Bence négy-négy gólt szerzett. A csapatmunka diadala volt ez, de a mezőny legjobbjának azt a Palasics Kristófot választották, aki tizenegy védéssel járult hozzá a győzelemhez, s a második félidőben volt egy nyolcperces periódus, amikor egyáltalán nem kapott gólt.

Hibátlan teljesítménnyel jutottunk tovább a középdöntőbe, ahol azonban az első próbatételen elhasaltunk: a torna meglepetéscsapata, Ausztria 30-29-re legyőzött bennünket. Az osztrákok kiejtették a spanyolokat a csoportkörből, továbbjutásukra senki nem számított, felkészülni se nagyon volt idő belőlük. Magyar szempontból egyébként jól kezdődött a meccs: 12 perc után 8-4-re vezettünk. Ezután a „sógorok” taktikát váltottak, s a hét a hat elleni, támadásban kapus nélküli, de eggyel több mezőnyjátékost használó játékkal nem tudtunk mit kezdeni. A félidő 17-17-es eredményt hozott. A második félidőben – bár volt, hogy vezettünk – nem tudtuk dominálni a játékot, szomszédaink okosan kézilabdáztak, pedig mostanáig azt sem tudtuk, hogy van Ausztriában kézilabda...

Le kellett nyelni a keserű pirulát, de nem állhattunk meg, muszáj volt felállni a padlóról, mert jöttek a horvátok. Sikerült talpra állni: jól játszottunk, több góllal vezettünk, a félidőben 13-12 volt a javunkra. A második félidő nagyon izgalmasan alakult, a horvátok is többször vezettek, s szinte végig ott loholtak a nyakunkban. Csak a hajrában dőlt el a meccs: a magyar szív 29-26-ra megnyerte ezt a nagyon fontos csatát. Végre Bodó Richárd is „megérkezett” az Eb-re, hiszen öt gólt dobott, de a legnagyobb sztár Imre Bence volt, aki egymaga hét találatig jutott.

Következtek a házigazda németek. Jó, hogy optimisták voltunk, volt is okunk a bizakodásra, de végül egy nagyon csúnya meccs lett belőle. A legrosszabb 60 percet produkáltuk az Európa-bajnokságon. Na jó, harmincat, mert az első félidővel még nem volt baj. Igaz, elég sok gólt kaptunk, de mellé sokat is dobtunk, szinte végig mi vezettünk eggyel, csak közvetlenül a

A MAGYAR FÉRFI KÉZILABDA-VÁLOGATOTT A NÉMETORSZÁGI EURÓPA-BAJNOKSÁGON AZ 5. HELYEN VÉGZETT. ÍRÁSOMBAN EZT A CSODÁLATOS, 2024 JANUÁRJÁBAN TETT UTAZÁST JÁROM KÖRÜL – TARTSATOK VELEM!

félidő előtt fordult a kocka. A második félidőre viszont, mint ha az öltözőben maradtak volna a fiúk: a játék minden elemében főként nőttek a németek, és sajnos itt elkerülhetetlen volt a nagyarányú vereség (28-35). Egy győzelemmel megnyílt volna az út az Eb-elődöntő felé, de erre vajmi kevés volt az esélyünk. Hiába Ancsin és Rosta hat-hat gólja, fáradtan mozogtak a lábuk. De hát hogyan mozogtak volna fáradtan? Másfél hét alatt már a hatodik meccsünk volt.

Tudtuk, hogy az olimpiai bajnok franciák a torna favoritjai, ellenük annyi esélyünk lesz, mint Micimackónak mézet szerezni a mindig mérges méhektől. Ehhez képest nem játszottunk megilletődötten az elején, vezettünk hárommal, igaz, a félidő derekára azért a franciák megmutatták, ki az úr a háznál: volt hat gól is a javukra, végül csak kettővel mentek szünetre. A második félidőben egyszer vezetett csak négy góllal Franciaország, szóval nem volt annyira sima, viszont összességében még nem állt készen csapatunk az Eb-elődöntőre (32-35). Nem ezen a meccsen múlt: verni kellett volna az osztrákokat, és jó lett volna egy x a németek ellen – ezen a két meccsen úszott el a továbbjutás.

Na, de fel a fejjel: az ötödik helyért játszhattunk, aminek elérése sporttörténelmi tettek számított, így nem kellett különösebben motiválni senkit. A szlovénok jöttek, láttak, de nem győztek, igaz, nem álltak messze tőle, mert hát legyünk őszinték, nem játszottunk jól. 9-8-nál vezettünk először, de a félidő végén a szlovénok örülhettek a 13-12-nek. A második félidőben rengeteg volt a hiba, szerencsére az ellenfél szintén sokat bakizott, s a hajrában sikerült a magunk javára fordítani a meccset. Hiába vezetett Szlovénia 22-20-ra, ez egy olyan torna volt, ahol a kritikus helyzetekből általában jól jöttünk ki, és ezúttal is mi nyertünk 23-22-re!

Az Eb-t Franciaország nyerte, heroikus, hosszabbításokkal tarkított fináléban gyűrte le Dániát. A bronzérmeket a svédek szerezték meg a házigazda németekkel szemben. És utánuk már is mi következünk. Nem ehhez szoktunk, de nem bánjuk... Chema Rodriguez szövetségi kapitány játékosként vb-arany és Eb-ezüstérem boldog tulajdonosa, éveken keresztül Veszprémben kézilabdázott, és most a magyar válogatottal történelmet írt. Köszönjük! S hogy kik írták még ezt a történelmet? Egy csapat felépítése hátulról kezdődik, én is a kapusokkal kezdem. Nem

kicsit félt a szakma attól, hogy mi lesz az egészségügyi okok miatt hiányzó, meg a válogatottól egyébként is lassan visszavonuló Mikler Roland nélkül, ráadásul a másik biztos pont, Székely Márton is kimaradt a csapatból, ő a kapitány döntése miatt. A nemzeti csapat így két tornaújonccal, Palasics Kristóffal és Andó Ariánnal, valamint a 8 év után reaktivált Bartucz Lászlóval indult az Eb-re. Palasics kezdett elsőszámú kapusként, legjobban egyértelműen Izland ellen védett, de végig stabil teljesítményt hozott. Az utolsó meccseken vakbélműtét miatt már nem játszhatott, így Andó két meccsen pályára léphetett. Hét védéssel és 23 százalékos hatékonysággal teljesített. Bartucz megbabonázta a horvátokat a középdöntőben, akkor tette a legtöbbet a közöbe. Alázatára jellemző, hogy még ekkor sem saját teljesítményét emelte ki, nem győzte dicsérni a védekezést. A keret kapusai közül kilenc méterről ő tudta felmutatni a legjobb hatékonyságot, 52 százalékat hárította a kapura érkező átlövéseknek. És összteljesítményben is a legjobban teljesített: 136 lövésből 41-et hárítva 30 százalékkal fejezte be a kontinenstornát.

A mezőnyjátékosok közül a legtöbb időt Bóka Bendegúz töltötte a pályán, egyedüli balszélsőként vitte végig a tornát, 12 perc híján hat órát volt játékban. Bókán kívül egyetlen játékos sem kézilabdázott öt óra fölött. A balatonfüredi szélsőt Bánhidi Bence, Lékai Máté, Imre Bence és Sipos Adrián követte, mindannyian négy óránál többet játszottak. Elmondhatjuk, hogy a mezőnyjátékosok közül ők voltak a húzóemberek. Hanusz Egon ugyan minden meccsen keretben volt, de a legkevesebb időt töltötte a pályán a mezőnyjátékosok közül. Abban az 1 óra 7 percben ugyanakkor tíz lövéséből nyolc gólt szerzett, jól egészítette ki irányítótársait és a kétirányítós játéknál is fontos periódusokban szólt hozzá a meccsekhez.

Rosta Miklós jóval kevesebbet játszott posztriválisánál, Bánhidi Bencénél, de ennek okai között lehetett, hogy az Európa-bajnokság alatt született meg első gyermeke, így alighanem nagyobb örömeiket is átélte ennél az ötödik helynél. Bánhidi Bence csapatunk egyik legjobbját volt, de habitusát nem minden meccsen értékelték a játéktekvezetők – az Izland elleni meccs nagyon korán véget ért számára. Krakovszki Zsolt az első két meccsen játszott. A NEKA jobbszélsője kilenc lövésből négy gólt szerzett, majd a folytatásban Imre Bence kapott lehetőséget, és élt kiválóan a bizalommal – 18/18-cal hívta fel magára a figyelmet, a franciák ellen rontott először lövést. Góljai mellett számos olyan szituációban, szinte már lehetetlen helyzetből ért vissza védekezni és szerzett labdát, vagy akadályozta meg az ellenfél lerohanását, ami hatalmas segítség volt a csapat számára.

Sokan szidták Lékai Mátét, és valóban az volt az ember érzése, posztján a jóval fiatalabb Fazekas Gergő kaphatott volna több játépercet. Igen ám, de csapatkapitányunk nemcsak Fazekas papájával játszott együtt évekig, hanem három évig csapattársa volt Chema Rodrigueznek is, aki tökéletesen tudta, mit várhat el Mátétól. Lékai mintha Chema meghosszabbított keze lett volna a pályán. Persze, sokat hibázott és elég sok labdát eladott, de rutinja és csapatban betöltött szerepe rengeteget ért a viadalon.

Aki átélte, biztos nem feledi az Eb-t, s miközben ezeket a sorokat pötyögöm, még csak remélni tudom, hogy Párizs sem marad csupán álom. Ez a generáció felnőtt a feladathoz, és megérdemli, hogy az ötkarikás játékokon is részt vegyen!

Fotók: Anze Marlov/kolektiff, Magyar Kézilabda Szövetség

Pray & Run FUTÓZARÁNDOKLAT 2024

MÁRIAPÓCS NEMZETI KEGYHELY
2024. ÁPRILIS 13.

- félmaraton
- félmaraton váltó (2,3,4, fő)
- negyedmaraton
- nyolcadmaraton
- 1 km szenior
- 1 és 2 km-es gyerektávok
- családi örömfutás

JELENTKEZÉS ÉS RÉSZLETEK AZ EGYHÁZMEGYEI HONLAPOKON:

www.hd.gorogkatolikus.hu | www.migorkat.hu | www.nyirgorkat.hu

Szív, lélek, akarat, hit és a biztonságot jelentő Rozsály

Beszélgetés **Bücs Zsolt**
kétszeres válogatott labdarúgóval,
a legendás, BL-csoportkörbe
jutó Debreceni VSC
másodedzőjével

Egy januári hétfő délelőtt történt. Vízkereszt idején nem szokatlan, hogy a pap házat szentel, sőt. Rozsályban közel 80 hajlékba vittük el a szentelt vízes áldást. Ezen a napon Bücs Lászlóné tanárnőt, Klára nénit látogattam meg – tudva, hogy gyermekei is otthon vannak ezekben a napokban. Zsolt fia elismert futballista volt, még a válogatottban is pályára léphetett két alkalommal, majd visszavonulása óta edzőként keresi kenyerét. Lelkes futballrajongóként régóta szerettem volna már megismerkedni és beszélgetni vele futballkarrieréről, edzői élményekről, furcsa szingapúri szokásokról, Szoboszlai Dominikról, Marco Rossiról – de hitről, a Szűzanyáról és az otthonról is.

Melyek voltak az első lépések a futballistává válás útján? Milyen meghatározó gyermekkori élményei vannak a labdarúgással kapcsolatban?

Akkor még nem volt ez a digitális világ, nem volt lehetőségünk mással kitűnni, csak a sporttal. Édesapám rúdugró volt, a faluban nyáron fociztunk éjjel-nappal, amikor télen befagyott a patak, korcsolyáztunk. A görögkatolikus papnak volt hét gyereke, akik nagyon szerették a focit, és átjártak hozzánk, a második szomszédunk, Bíró Elekék meg kötöttek hálót madzagból, és mehettek a derbi, rengeteg gyerek betévedt hozzánk. Ezek az élmények biztos, hogy hozzátektek a későbbi karrieremhez is.

Hogy lesz valaki Magyarország legkeletibb csücskéből NB1-es labdarúgó, válogatott játékos, majd az ország legjobb klubcsapatának másodedzője?

Bekerültem Nyíregyházára, első meccsemen nyertünk a Borso-di Bányász ellen 1-0-ra az én góloommal. A következő meccsen, Gyöngyösön ennek ellenére nem voltam kezdő, becseréltek, majd le is cseréltek, pedig nem futballoztam rosszul. Ez egy vidéki gyereknek, aki egy ezerfős faluból érkezett, nagyon megalázó volt, rosszul esett. Ekkor megfogadtam, hogy akkor is NB 1-es futballista leszek. 17 évesen egy alkalommal a sok sérült miatt bekerültem a felnőtt csapatba: a Rakamazsal játszottunk edzőmeccset, rögtön rúgtam egy gólt, szerintem ez volt az a pillanat, amikor elindult a karrierem. Rakamazra kerültem egy évre kölcsönbe, aztán miután visszatértem Nyíregyházára, ha nem is rögtön, de viszonylag gyorsan állandósítottam a helyem az első csapatban.

Fiatallabdarúgóként hogyan emlékszik vissza a '80-as évek magyar labdarúgására, akár a Videoton UEFA-kupa menetelésére, majd a magyar csapat csalódást keltő vb-szereplésére, a híres irapuatói, szovjetek elleni 0-6-ra?

A Vidi mögött volt akkor az egész ország, sokszor szerencsénk volt, de tettek is ezért, óriási eredmény volt, amit elértek. Világraszóló diadal, hogy döntőt játszhattak a Real Madriddal, sőt idegenben nyertek is. A 86-os vb nagyon fájó pont, előtte nem véletlenül vertük végig Európát. A világranglistán a harmadik, Európában a legerősebb volt akkor a magyar válogatott, mini-

mum a legjobb 8 közé be kellett volna kerülnünk a mexikói vb-n. Sok összetevője volt a gyengébb szereplésnek. Nem voltak jó állapotban a srácok, de ehhez az is hozzájárult, hogy minden nap délben volt edzés. Már napokkal a meccsek előtt nem volt semmi erejük, ki voltak facsarva. Aztán azt sem tudjuk azóta sem, hogy Nyílt (Nyilasi Tibor – a szerk.) miért szállította le a kapitány a buszról az utazás előtt. Európa egyik legkiválóbb támadója volt akkoriban.

Olyan időszakban került a válogatottba, amikor újjáépítés előtt állt a csapat, mégis csupán kétszer léphetett pályára a nemzeti tizenegyben, 1990-ben. Mit gondol, miért nem lett nagyobb ez a szám?

Azért voltam csalódott, mert sem az angolok, sem a törökök ellen nem játszottam rosszul. Rosszul esett, hogy nem hívtak meg később az Eb-selejtezőkre. Csapó, Hannich, Détári, Bognár, ők mind a posztomon játszottak. Döme (Détári Lajos – a szerk.) volt akkor a világ legdrágább játékosa. Ha a kezdőbe nem is, a keretbe szerintem néhányszor még befértem volna. Elmondhatom magamról, hogy magyar válogatott labdarúgó vagyok, de én mindenkinek azt szoktam mondani, akkor vagy igazán válogatott játékos, ha 25-ször pályára lépsz, és akkor vagy igazán NB I-es labdarúgó, ha lejátszol legalább 50 meccset. Élmény volt, mert mindkétszer kezdő voltam, hálás vagyok a Jóistennek, hogy ez megadatott, és Mészöly Kálmánnak is, az akkori szövetségi kapitánynak, aki pályára küldött.

Pályafutása végén megfordult Malajziában és Szingapúrban is. Hogy jött ez a távol-keleti lehetőség, és milyen tapasztalatokat szerzett kint?

Ritka volt még akkor a külföldre utazás, Európát elhagyni igazi kuriózumnak számított. Éppen egy kisebb berlini csapatban futballoztam, s egy német edző engem és egy orosz srácot figyelt. Az edzés végén elkészönt tőlünk, ő elbújt egy fa mögé, az orosz abbahagyta, én meg továbbfolytattam a munkát.

Ez győzte meg, hogy végül engem vigyen Malajziába. Amikor leszálltunk Kuala Lumpurban, más világ várt: hatsávós út, pálmák, toronyház, hatalmas bevásárlóközpont, úszómedence, étterem, tenispálya – a magyar ember el sem tudta képzelni, milyen életet élnek kint. Első meccsemen 60 ezren voltak a stadionban, én rúgtam a győztes gólt a 88. percben, rögtön címlapra kerültem. Rengeteget utaztunk, gyönyörű helyeken jártunk, a közlekedést azonban meg kellett szokni. Malajziában az emberek nem voltak annyira pénzorientáltak, megvolt a nyugodt életük, nem éltek rosszul, mindent meg tudtak venni, de nem az irányította az életüket. Szingapúr sokkal pénzorientáltabb, és nagyon fejlett volt már akkor. A futball egyébként arrafelé a magyar NB II. színvonalával ér fel.

Sosem fogom elfelejteni, mert életem öt legnagyobb, élőben átélt futballélménye közé tartozik, amikor 2009 nyarán a Debrecen a Levszki Szofia legyőzésével bejutott a BL csoportkörébe – 15 év után az első magyar csapatként. Amögött a kapu mögött ültem, ahová Varga József és Rudolf Gergő gyönyörű góljaikat rúgták. Milyen volt annak a Debrecennek a másodedzőjeként dolgozni, Herczeg András oldalán?

A Levszki meccs ajándék volt, tudtuk, ha kiesünk, akkor is Európa-liga csoportkörbe jutunk. Nagyon jól játszottunk Szófiában, Boci élete gólját lőtte, Plexi nagyon jól védett, a visszavágó elején óriási kapufát rúgtak, aztán tényleg két szép gólt lőttünk. A Jóisten fogta a kezünket abban a párharcban. Ha hamarabb épül Debrecenben stadion, még nagyobb hangulat lett volna, nem kellett volna a fővárosba vinni a meccset. Nem ildomos kiemelni senkit, mert csapatként értük el a sikereket, de Polekszics az NB I. legjobb kapusa volt és sokat köszönhattünk Bocinak (Bodnár László – a szerk.) és Cicónak (Czvitkovics Péter – a szerk.) is. Emlékszem, Plexi mindig szuperhősös pózban védett. A BL-es menetelésünkre sem lehet panasz, sajnálom, hogy nem tudtunk pontot szerezni. A Lyon, bár mindkét meccsen négyet rúgott nekünk, aztán BL-elődöntőt játszott a Bayern Münchennel, erősek voltak a franciák. Lyonban volt szerencsém körülnézni, belelátni a klub működésébe, ég és föld a különbség... Szerintem ilyen kicsi költségvetéssel, mint amilyen a Debrecené, soha nem került be a BL csoportkörébe csapat.

Volt, van kedvenc csapata és játékosa?

Gyerekként nekem Kocsis Lajos volt a példaképem a Honvédból. Futballistakoromból már nem volt kimondottan kedvencem. Szerettem nézni a jó focit, ma is szeretem. A Messi–Ronaldo összehasonlításnak sem látom értelmét. Messi egy született zseni, Ronaldo meg egy tanult klasszis. Bölöni László volt az edzője, ő vitte fel a Sportinghoz. Jenei Imre bácsihoz jártunk ki, ő mesélte, hogy Ronaldóék annyira szegények voltak, hogy nem mindig tudott edzésre járni, mert Madeira szigetén laktak, és sokszor nem volt pénzük hajóra. Bölöni beköltöztette Ronaldo anyját a kollégiumba takarítónőnek, este 11-kor ment haza, és látta, hogy Ronaldo az edzőközpontban gyakorol. Amit ő elért, az akarátával érte el, Messi viszont zseni.

Mi a véleménye Szoboszlai Dominik Liverpoolba igazolásáról és berobbanásáról? Eddig úgy tűnik, megállja a helyét a világ legerősebb bajnokságának egyik topklubjában, és nem lesz igaza a rengeteg fanyalgó fotelhuszárnak...

Én nem magától a Premier League-től féltettem, mert a Bundesliga után nem volt ez akkora ugrás, megvoltak neki a lépcsőfokok, hanem a sebességétől. Előtte nem láttam ilyen gyorsnak, mint amit Liverpoolban látunk tőle. Szerintem még ennél is jobb lesz, ha majd nem akar megfelelni Mohamed Szalah-nak. Mások helyett is dolgozik a pályán, ezért még sokszor rossz döntést hoz. Irigy ember mindig lesz. Ők azt látják, hogy mennyit keres, hogy él. Azt nem látják, mennyi munka árán jutott el ide, milyen melót tett bele Salzburgban vagy Lipcsében, hogy nem volt hétvégeje, nem járt el szórakozni.

Talán éppen ezért, mert van végre egy topjátékosunk, nagyon sokat várnak a szurkolók a magyar válogatottól a nyári Európa-bajnokságon.

Nagyon erős csoportba kerültünk, szurkolunk, hogy továbbjusson a csapat, viszont az nem lenne jó, ha csalódnánk, amennyiben nem sikerül. Mert ebből a csoportból ez nem lehet alapvető elvárás. A válogatottunk gerince külföldön játszik, a honosításaink bejöttek. Negónak nagyon jól jött a külföldi szerződés, mert beleszürkült a magyar mezőnybe. Vannak olyan fiatalok, akikben lehet potenciál. De ezt nagyon nehéz még megtippelni is. A skótok darálni fognak, rengeteg beadásra, rengeteg párharcra számítok, a németek azért csak a németek, és a svájciak is nagyon erősek.

Hogy ítéli meg Marco Rossi szövetségi kapitányi munkáját?

Marco Rossiról csak annyit, hogy ellene a Debrecennel nem veszítettünk meccset. Mást nem is mondanék róla. Egyszer odajött hozzánk Telkiben, és azt mondta nekünk, hogy az NB I.-ben egyedül benneteket nem tudtalak legyőzni. A Honvéd edzőjeként még nagy volt benne a bizonyítási vágy. Bravúr volt, hogy bajnokságot nyert, és szenzációs eredményeket ért el a válogatottal is. Nincs most rajta akkora nyomás, mint korábban volt.

Egy élsportoló életében meghatározók az olyan keresztény erények, mint a hit, az alázat, a kitartás és a türelem. Mít jelentenek az Ön számára?

Hiszek Istenben. Meccsek előtt játékosként mindig imádkoztam, és edzőként is ezt teszem. Naponta olvasom a Szentírást. Más rendszerben nőttem fel, voltam elsőáldozó, de bevallom, hittanórára főleg azért jártam, hogy a pap gyerekeit elengedjék focizni. Az említett erények számomra is fontosak. Alázat, szív, lélek nélkül nem lehet csinálni semmit az életben. Minden fejben dől el. Ha a rossz győz benned, elhiszed magadról, hogy tényleg az vagy. Ha bízol magadban, mert beletoltad a melót, és tudod, hogy meg fogod csinálni, akkor az fog lejönni, hogy te igenis jó vagy. Ahhoz, hogy a bennem lévő rossz felett győzedelmeskedjen a jó, elengedhetetlen, hogy legyen hozzá hitem. Anélkül nem megy. Van egy szentírási mondat, amit nagyon szeretek:

„A szem a lélek tükré.” A Debrecen másodedzőjeként különösen lényeges volt ez az idézet számomra. Amikor leigazoltunk valakit, fontos volt, hogy mit sugároz a játékos, mennyire őszinte a tekintete, mennyire akar a klubért harcolni. Ezeket figyelembe vettük a játékosválasztáskor. Látja, máris egy példa arra, hogy a vallásosság megjelenhet az edzői hivatásban is.

Látom az asztalon a Bibliáját, beszélgetésünk elején pedig kérte, hogy külön szenteljem meg...

Érdekes, hogy Malajziában, egy muszlim országban kezdtem el olvasni a Bibliát. Az Újszövetség közelebb áll hozzám, azt rengetegszer olvastam már, az Ószövetségből egyelőre még nem mindent értek.

Kisboldogasszony napján született, egyik legszebb egyházi ünnepünkön. Érzi-e életében, döntéseiben a Szűzanya oltalmát és közbenjárását? Járt-e már nemzeti kegyhelyünkön, Máriapócsan?

Kerek jubileumot ünnepeltem tavaly, és hálás vagyok a Jóistennek, hogy ezt megélhettem. Bevallom, azon még nem gondolkoztam, hogy az életemben lehet-e különösebb kapcsolódási pont ez a szép egyházi ünnep, ami éppen a születésnapomra esik, de István király óta Magyarország a Szűzanya országa, és így minden magyar ember számára fontos a Mária-tisztelet. Az autómban lévő rózsafüzér számomra is jelzi, hogy utazásaim során sem vagyok egyedül, Égi Pártfogónk vigyáz ránk. Gyerekként nem jártam Máriapócsan, később többször is eljutottam a kegyhelyre. Remélem, a 60. után is még sok születésnapot tarthatok Kisboldogasszony ünnepén!

Mivel foglalkozik manapság?

Sopronban dolgozom, szeretnék két éven belül feljutni az NB II.-be, új stadiont építeni. Idén reális cél, hogy simán bent maradjunk. A nagyobb tervekhez fiatal csapatunkba igazolni kell majd néhány idősebb játékost. Szív, lélek, akarat és hit, a taktikai megbeszéléseken ezt a négy szót mindig hangsúlyozom. Ez már a második időszakom Sopronban, volt, hogy hűtőszekrényre jöttem el a meccsre. Sopronban lehet jó focit csinálni, mert szeretik a labdarúgást!

Mit jelent az Ön számára az otthon? Talán furcsa a hasonlat, de a pap és az edző élete hasonlít egymásra abban, hogy sok a költözés, a változás, nincs állandósság. Ha meg is szokja a környezetet, idővel tovább kell mennie. Hol érzi úgy, hogy hazaérkezett?

14 évesen elkerültem itthonról, utána nyaranként nagyjából egy hónapot itthon voltam, de aztán 18 éves korom után, miután az NB I.-be kerültem, még ritkábban jártam haza, nyáron és télen legfeljebb 2-3 hetet lehettem otthon. Sajnos már csak édesanyám él, de mindig nagy örömmel jövök haza, és soha nem felejttem el azt, honnan indultam. Még mindig a biztonságot jelenti számomra Rozsály! Szeretek itthon rengeteget sétálni, és örömmel látom a falu fejlődését. Örülök, amikor régi ismerősömmel találkozom. Nyugodt falu, jó otthon lenni, hazatérni.

Fotók: Szabó Miklós/ haon.hu,
Tóth Péter/petix.hu

Foglalkoztató

Háromdimenziós papírtulipán

SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK: tulipán sablon, különböző színű kartonlapok (például kék, zöld, sárga, piros és sötétvörös), ceruza, olló, ragasztó.

ELKÉSZÍTÉS: A színes kartonokra rajzolj virágonként 6-6 darab tulipánt, 1 darab szárat és 2-2 levelet. Ha nem akarsz rajzolni, ki is nyomtathatod a sablonokat. Ha nem tudsz kemény papírra nyomtatni, használj egyszerű, fehér nyomtatópapírt és utólag színezd a részeket. Ha elkészültél, vágd ki a tulipánokat.

Hajtd félbe a virágokat. Az egyik tulipán fél oldalát kend be ragasztóval, majd illessz hozzá egy másik félbehajtott darabot. Ragaszd össze ezen a módon mind a 6 azonos színű virágot. A színeket akár variálhatod is egy virágon belül, hiszen tarka tulipánok is léteznek.

Amikor mindegyik virág elkészült, nyiss szét két szomszédos szirmot, ragasztózd be és egyesével ragaszd fel a kék kartonra (más színű háttér is használható). Vágj mindegyikhez szárat és szirmokat, és ragaszd ezeket is a virágokhoz. A levelet tetejét picit hajtsd meg, és már készen is vagy.

A papírból készített tulipánokat ajándékozhatod akár anyák napjára vagy születésnapra is, de hurkapálcikára erősítve, vázába téve az asztal díszé is lehet.

Forrás: iheartcraftythings.com

Találós kérdések

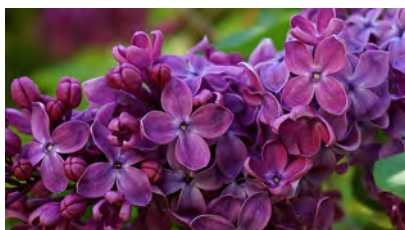
Tél távozik, tavasz ébred,
Vödröt hoznak a legények,
Bárány, nyuszi, piros tojás,
Induljon hát a locsolás!

Csengő cseng a nyakában,
kint legel a határban.
Türelme nagy, orra pisze,
puha gyapjú göndör szőre.

Se abroncsa, se dongája,
mégis mintha hordó volna.
Kívül fehér, könnyen törik.
Ha a világrahozója
néhány hétig melengeti,
élet támad benne,
s a hordó megnyílik.

Hosszú csőrű fehér madár
Kéményeden kelepel; néha
meg a tóban lesi,
jön-e már az eledel.

Már tavasszal kinyílik,
Kerítésen kihajlik,
Lila virág a bokrain,
Fürtben nyílik az ágain.

E háznak kiskertjében

(népköltés)

*E háznak kiskertjében
egy rózsatő,
rózsás kertbe nevelje
a jó Teremtő!
Vizet öntök a fejére,
az Istentől azt kérem:
piros tojás a bérem.*

Játéksarok

Add a kezzed!

FOGÓCSKA JÁTÉK NÉMI NEHEZÍTÉSSEL

Kijelöljük a játékkeret, és kiszámolóval a fogó személyét. A kiválasztott játékosnak be kell jelenteni: „Én vagyok a fogó”. Ezután a játékosok szétszaladnak, a fogónak pedig meg kell fognia valakit közülük. Ha két játékos egymás kezének megfogásával összekapaszkodik, akkor a fogó nem foghatja meg őket. De a játékosoknak öt másodpercnél nem szabad tovább összekapcsolódva maradniuk. Ha három játékos kapcsolódik össze, akkor a fogó bármelyiket megfoghatja közülük. Ha valakit elkaptak, ő lesz az új fogó. Mielőtt kergetőzni kezd, jeleznie kell a többieknek, hogy ő vette át a fogó szerepét.

Labdagyűjtés

Szórjunk szét minél több labdát a játéktéren. Az a jó, ha többféle méretű, típusú (gumilabda, teniszlabda, szivacs-labda, focilabda, pingpong labda) van közöttük.

A játékosok egymás mellett állva várakoznak, majd egy bizonyos jelre, mondjuk tapsra, vagy sípszóra elindulnak, és megpróbálnak minél több labdát összegyűjteni a saját zsákjukba, vödrükbe, vagy csak egy megjelölt helyre. Az a győztes, aki a legtöbb labdát gyűjtötte.

A játékosok párban vagy kiscsapatban is gyűjthetik a labdákat. Érdemes előre megbeszélni egyes szabályokat, amik még érdekesebbé tehetik a játékot. Például minden játékos egyszerre csak egy labdát vihet a saját gyűjtőpontjára. Ha többféle színű labdánk van, akkor a játékosok egyénileg vagy csapatban gyűjthetik a megadott színűeket. Ez esetben az nyer, aki a leggyorsabban szedi össze az azonos színű darabokat. Figyeljünk, hogy mindegyik színből ugyanannyi legyen.

DONÁSZY MAGDA

Ajándék

*Színes ceruzával
rajzoltam egy képet,
anyák napján reggel,
Édesanyám néked.*

*Lerajzoltam én egy
aranyos madarat,
aranyos madárra
aranyos tollakat.*

*Elkészült a madár,
nem mozdul a szárnya...
Pedig hogyha tudna,
a válladra szállna.*

*Eldalolná csöndben
tenéked egy dalban,
amit anyák napján
mondani akartam.*

GÁRDONYI GÉZA

A kis csacsi meg a nagy nyuszi

– Kelj fel, kis csacsi fiam – szólt hajnalban a nagy csacsi az istállóban.

– Kiviszlek ma a mezőre.

Hopp, felugrik a kis csacsi. Összeüti a bokáját. Jó reggelt kíván a mamájának és kérdezi a fülét vidáman megbillentve:

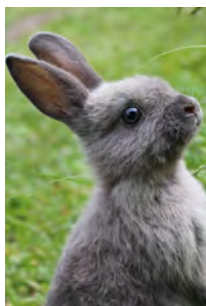
– Mi az a mező, anyukám?

– A mező – feleli a nagy csacsi – nem egyéb, mint egy nagy-nagy zöld asztal. Olyan nagy, hogy az egyik szélétől a másikig sohase tudod végigenni.

Ez tetszett a kis csacsinak. Táncolva ment az anyja után a mezőre.

Amint ott legelésznek, egyszer csak odafut az anyjához a kis csacsi:

– Jaj, de megijedtem.

- Mitől?
- Furcsát láttam.
- Mit láttál?
- Ickike-picike kis csacsikat.
- Mekkorákat?
- Mint a fülem.
- Nem lehet az.
- De bizony. Úgy ugráltak, mint a szöcske. Gyere, nézd meg, ha nem hiszed!

Odavezeti az anyját. Hát két kis nyúl ül ott a fű között. Éppen mosakodtak.

– Jaj, mit látok? Mekkorá két nyulat látok? – kiáltott a kis nyúl.

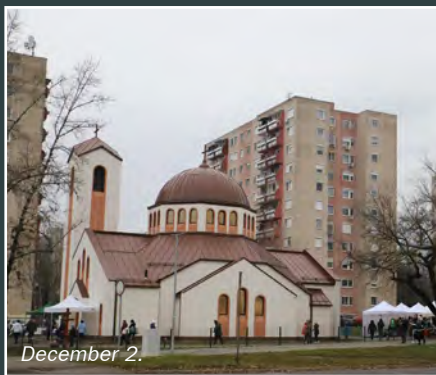
– Nem nyulak ezek, te kis csacsi – szólt az öreg nyúl.

Az öreg szamár pedig azt mondta erre a fiának:

– Nem csacsik ezek, te kis nyúl.

És mind a ketten barátságosan néztek egymásra.

Mikor jól megnézték egymást, a kis csacsi hazament a nagy csacsival és a kis nyuszi a nagy nyuszival.

December 2.

December 3.

December 9.

December 3.

December 6.

December 13.

December 2. Újra Debrecen-Tócsókert görögkatolikus parókiája adott otthont a Hajdúdorogi Főegyházmegye Úton Betlehembe elnevezésű programjának. A templom udvarán felállított sátrakban egyház-községek és intézmények mutatkoztak be, különböző finomságokkal várva az érdeklődőket. Előadást tartott az Aqua Manók, a Debreceni Betlehemes csoport és a Lautitia Kórus.

December 2. Kisújszálláson ismét megrendezték a XI. Illéssy Gasztró Kupa – országos ételművészeti versenyt. A megmérettetésen melegkonyha-élőmunka kategóriában indultak a Fáy András Görögkatolikus Technikum 12.-es tanulói, Vajdovics József mesterszakács felkészítésével. Simkó Patrik I., Csanálosi Péter II. helyen végzett, s az ezüstérmes kívül a zsűri különdíját is megkapta.

December 3. Megújult a zemplénagárdi parókia épülete. A Magyar Állam és a Görögkatolikus Metropólia támogatásából a régóta rossz állapotban lévő ingatlanban kicserélték a fűtési rendszert, az előtér és a kápolna burkolatát, rendbe hozták a szobák padlóit és a tetőlemezeket.

December 3. Fölszentelésének első évfordulóját ünnepelte a Debrecen-Tócsókertben álló, Szentháromság tiszteletére szentelt görögkatolikus templom. Az ünnepi liturgiát Fülöp metropolita vezette. A szertartás végén tett esküt az egyházközségi képviselőtestület 16 tagja.

December 3. Ábel püspök megáldotta a felújítást követően búcsúünnepét tartó, 260 éves görögkatolikus templomot Tiszavasváriban. Az épületben statikai megerősítés, vízmentesítés, falszigetelés és helyreállító festés is történt.

December 6. Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata 150 darab, saját gondozásban megjelent könyvet adományozott a hajdú-bihari görögkatolikus oktatási intézményeknek. A *Görögkatolikusok Hajdú-Bihar megyében* című kiadványból osztályonként egy-egy, a *Pásztortűzek a Hortobágyon* című könyvből intézményenként 10-10 darabot kaptak.

December 7. Átadták és megszentelték Debrecenben a Görögkatolikus Oktatási és Képzési Központot. Az intézményben szakképzés és speciális nevelési igényű gyerekek oktatása zajlik majd.

December 9. Szentelési ünnepet tartottak a megújult Szent Miklós-székesegyházban Nyíregyházán. A 2019 óta tartó munkálatok keretében többek között új térszerkezetet alakítottak ki a templom körül, lecserélték a teljes tetőhéjazatot, a toronyba új harang került, kibővítették a sekrestyét, a templombelső pedig két év megfeszített munkájának köszönhetően új, bizánci stílusú festést kapott.

December 12. Új, multifunkciós irodaházzal bővült a Szent Zotikosz Gyermekvédelmi Intézmény Encsen. Az épületben irodákat, fejlesztő szobákat alakítottak ki, itt tartják ezentúl a nevelőszülők évenkénti szakmai továbbképzését és a gyermeket befogadni szándékozót felkészítését is.

December 13. A SEOS és a SEOS KIDS programmal ismerkedtek a Nyíregyházi Egyházmegye fenntartásában működő oktatási intézmények munkatársai Kisvárdán. A programok célja az iskolai és óvodai foglalkozások digitális eszközökkel való támogatása.

December 16. Szent Miklós tiszteletére épült templom Fényeslitkén. A Szabolcs-Veresmart filiájaként működő egyház-

December 18.

December 27.

Január 6.

December 19.

December 29.

Január 8.

község templomát Atanáz miskolci, Ábel nyíregyházi és Nílus munkácsi püspök áldotta meg.

December 18. Karácsonyi műsort tartottak a Debreceni Egyetem Kenézy Gyula Campus Felnőtt Pszichiátriai Osztályán a Szent László Görögkatolikus Gimnázium és Technikum 10. E osztályos tanulói. A műsorban ünnepi versek, gitárral és dobbal kísért énekek hangzottak el a pszichiátriai osztály beteginek és dolgozóinak örömére.

December 19. Két díjat zsebelt be a nyíregyházi Sója Miklós Görögkatolikus Óvoda és Általános Iskola a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Diáksport és Szabadidő Egyesület év végi díjátadó gáláján. Az intézmény érdemelte ki a „Legaktívabb Alapfokú Iskola díj” II. helyezését, Kovács Richárd válogatott ökölvívó, olimpiai résztvevő, az intézmény testnevelő tanára pedig „A vármegye fiatal testnevelője” díjat nyerte el.

December 26. Ábel püspök megáldotta a megújult görögkatolikus templomot Nagykállóban. A Nyíregyházi Egyházmegye egyik legrégebbi téglalapítású templomában az épület süllyedése és vizesedése

miatt volt szükség felújításra, amit 2022 márciusában kezdtek meg. A templomról lekerült a tető, falait tégláig bontották, új alapokra helyezték, eközben restaurálták a bútorokat és ikonosztázionokat. Ábel püspök Lipcsák Tamás parókus atyának munkájáért ezüst papi mellkesztet adományozott.

December 27. Felszentelték a debreceni görögkatolikus érseki hivatal Szent István oltalmába ajánlott kápolnáját.

December 29. Idén is hálaadó liturgiával és díjátadóval zárta az évet a Szent Zotikosz Gyermekvédelmi Intézmény. A Miskolci Egyházmegye gyermekvédelmi intézményének dolgozói és gondozottjai az intézmény központjában, Tolcsván gyűltek össze.

Január 1. Megkezdte munkáját a Hajdúdorogi Főegyházmegye fenntartásában működő Szent Margit Görögkatolikus Házi Segítségnyújtó Szolgálat. A Debrecen Megyei Jogú Város területére kiterjedő intézmény 134 férőhellyel indult el.

Január 6. A Fő utcai Szent Flórián Görögkatolikus templomban bemutatott Szent Liturgia végeztével Fülöp érsek-

metropolita idén is megszentelte országunk legnagyobb folyóját, a Dunát. Élővíz-szentelést a metropólia több egyházközségében is tartottak. Atanáz püspök Miskolcon a Szinva vizét szentelte meg.

Január 7. Luscsák Nílus püspök, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye apostoli adminisztrátorának engedélyével Ábel püspök a Munkácsi Egyházmegye görögkatolikus áldozópapjának szentelte fel Levcsenkó Dávid diakónust Nyíregyházán. Az újszenteltet főpásztora Kisvárdára helyezte segédlelkésznek.

Január 8. Kurt Koch bíboros a katolikus-ortodox teológiai párbeszédet folytató vegyesbizottság tagjává nevezte ki dr. Szabó Pétert, a Kánonjogi Posztgraduális Intézet elnökét, a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola tanárát.

Január 9. Nemes József, a Lautitia Kóruscsalád vezetője kapta Az év kulturális szereplője címet a Dehir.hu által meghirdetett szavazáson.

Január 20.

Január 21.

Január 29.

Január 21.

Január 25.

Február 3.

Január 14. Sátoraljaújhelyben vezetett liturgiát Atanáz püspök, melynek végén az új képviselő-testület tagjai tettek ígéretet a rájuk bízott feladat elvégzéséről.

Január 17. Első alkalommal tartottak könyvbemutatót a Görögkatolikus Múzeumban. A jelenlévők a dr. Legeza László által szerkesztett Művészettel Istenhez című tanulmánykötettel ismerkedtek meg. Az eseményt Nagy Csaba tárogatóművész és Török Máté, a Misztrál együttes tagjának előadása színesítette.

Január 20. Négy év kihagyás után újra farsangi bált rendezett a Görögkatolikus Metropólia. A nyíregyházi Continental Arénában az ország minden vidékéről közel kétezren mulattak együtt. A bálon az LK Beat Zenekar szórakoztatta a jelenlévőket, sztárvendégként pedig Pindroch Csaba színművész érkezett.

Január 21. Ábel püspök Nyíregyháza-Borbánya görögkatolikus templomában diakónussá szentelte Tóth Attila Ákost. Az újszentelt ideiglenesen a Hajdúdorogi Főegyházmegyében fog szolgálni: Budapestre, a Rózsák terére kapott diszpozíciót.

Január 21–27. Görögkatolikus egyházunk is csatlakozott az Ökumenikus Imahét-höz, melynek idei jelmondata: „Szeresd Uradat, Istenedet... felebarátodat pedig, mint saját magadat” (Lk 10,27).

Január 24. Bibliai történetmondó versenyt szervezett általános iskolások számára a nagykállói Korányi Frigyes Görögkatolikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium. A megmérettetésre a vármegye 12 intézményéből 70 diák jelentkezett.

Január 25. Tizenharmadik alkalommal szerveztek drámajáték találkozót Selyeben az iskola védőszentjének napján Homrogi Görögkatolikus Általános Iskola és Óvoda Szent Gergely Tagiskolájában.

Január 27. Az eperjesi Keresztelő Szent János-székesegyházban szentelték püspökké és iktatták be hivatalába Jonáš Jozef Maxim sztudita szerzetest, akit 20 év ukrainai szerzetesség után Ferenc pápa nevezett ki eperjesi érsek-metropolitává.

Január 28. Másfél évig tartó teljes felújítás után újra saját templomukban imádkozhattak a kisvárdai görögkatolikusok. Pályázati forrásnak és a hívek adományaiknak köszönhetően többek között új oltár készült, restaurálták az ólomablakokat és az ikonosztázion alapképeit, bizánci stílusú figurális falfestményekkel gazdagodott a mennyezet. A templom- és oltárszentelést Ábel püspök végezte

Január 29. Nyíregyháza-Oroson letették a város első görögkatolikus bölcsődéjének alapkövét. Az intézmény 48 gyermeket tud fogadni és 12 munkahelyet teremt.

Február 1. Újra közösen tanácskoztak a görögkatolikus és evangélikus egyház vezetői Máriapócsan. A találkozón főleg lelkipásztori kérdéseket vitattak meg a jelenlévők, de szó volt az eutanáziáról és a gyermekvédelemről is.

Február 3. Második alkalommal szervezett jótékonyági bált a mátészalkai Mária Kertje Görögkatolikus Óvoda.

Február 5. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tartotta meg akadémiai székfoglaló beszédét dr. Papp Miklós morál-

Február 5–9.

Február 13.

Február 24.

Február 7.

Február 20.

Február 29.

teológust, görögkatolikus lelkész, akit a Szent István Tudományos Akadémia rendes tagjává választottak.

Február 5–9. Albániában, Shkodra városában rendezték meg a papi Futsal Európa Bajnokságot. A 17 ország válogatottjának részvételével zajló megmérettetésen a római és görögkatolikus papokból álló magyar csapat a 6. helyen végzett.

Február 7. Ismét zarándoklatot tartottak a máriapócsi kegykép elvitelének emlékére. A zarándokok a Hajdúdorogi Bazilikából indultak el a hajnali órákban és dél után érkeztek meg Máriapócsra.

Február 10. Lelkipásztori napot tartottak a Görögkatolikus Metropólia papsága számára Máriapócsra. A szakmai napon Dobszay Benedek ferences atya a gyermekvédelem, Érszegi Márk Aurél Vatikán-szakértő pedig az áldások lelkipásztori jelentéséről szóló Fiducia supplicans nyilatkozatról beszélt a közel 150 résztvevőnek.

Február 11. Atanáz püspök megáldotta az Egri szervezőlelkészség kápolnájának elkészült festését.

Február 11–18. Számos görögkatolikus parókia csatlakozott a Házasság Hete programsorozathoz, melynek célja, hogy ráirányítsa a figyelmet a házasság és a család fontosságára.

Február 13. Megkezdődött a Cserehádi Görögkatolikus Tudásműhely rendezvényt-sorozat. A tudásműhely célja, hogy a Csereháton is legyenek elérhető, tartalmas kapcsolódást, szórakozást adó, színvonalas előadások. Az első előadó Pál Feri atya volt, aki a házasság kiegészének témájában tartott előadást Krasznokvajdán és Baktakéken.

Február 20. Mintegy 120 érdeklődő számára tartott exkluzív tárlatvezetést a Görögkatolikus Múzeumban Atanáz püspök. A nagybőjti tárlatvezetésen a hierarcha a nagybőjti időszakhoz kötődő tárgyakat mutatta be.

Február 24. A január 27-én rendezett kerületi forduló után Hajdúdorogon, Miskolcon és Nyíregyházán is megtartották a liturgikus- és a görögkatolikus hittanverseny egyházmegyei fordulóját.

Február 28. Sikeresen megvédte doktori disszertációját Urbán Evariszt atya, a debreceni Székesegyház főgyóntatója és a Szent József Római Katolikus Gimnázium hittanára.

Február 29. Ifjúsági imaestet rendezett a Nyíregyházi Egyházmegye a Szent Miklós-székesegyházban. Az ifjúsági imaest-sorozat első alkalmán az egyházmegye több mint húsz parókiájáról mintegy százötven fiatal érkezett.

A person wearing a bright orange puffy jacket and a white hood is sitting on the peak of a large, light-colored rock. The background is a clear blue sky with some light clouds. The rock has a rough, textured surface with various shades of grey and white.

ILLYÉS GYULA

Feltámadás

*Férgével, savával a szorgos
föld, az anyaföld, a meleg,
lemossa rólam testemet,
leszed rólam mindent mi mocskos.*

*Kitörölve a szemüreg,
a csigolyák, a bordák sorra.
Mint anyámtól hajdan, topogva
várom ünnepi ingemet.*

*Mert áldozás lesz! Tegnap gyóntam!
Gábiel csöndít a toronyban
és maga Jézus mond misét!*

*Fussunk; nehogy egy utcasarkon
egy kósza vétek nyakunkkapjon
mielőtt befogad az ég.*

FÜLE LAJOS

HÚSVÉT VAN

Feltámadott! Feltámadunk
Mi is Őérte s Ővele!
Húsvét van, drága vigaszunk,
Az örök élet ünnepe.

JERTEK, MERÍTSETEK FÉNYT
A SOHA LE NEM ALKONYODÓ
VILÁGOSSÁGBÓL!